COMUNICATUL CĂTRE ŢARĂ al Consiliului Frontului Salvării Naţionale

Cetăţeni şi cetăţene,

Trăim un moment istoric. Clanul Ceauşescu, care a dus ţara la dezastru a fost eliminat de la putere. Cu toţii ştim şi recunoaştem că victoria de care se bucură intreaga ţară este rodul spiritului de sacrificiu al maselor populare de toate naţionalităţile şi, în primul rînd, al admirabilului nostru tineret, care ne-a restituit, cu preţul singelui, sentimentul demnităţii naţionale. Un merit deosebit îl au cei care ani de zile şi-au pus în pericol şi viaţa, protestînd împotriva tiraniei.

Se deschide o pagină nouă în viaţa politică şi economică a României.

În acest moment de răscruce am hotărît să ne constituim în Frontul Salvării Naţionale, care se sprijină pe armata română şi care grupează toate forţele sănătoase ale ţării, fără deosebire de naţionalitate, toate organizaţiile şi grupările care s-au ridicat cu curaj în apărarea libertăţii şi demnităţii în anii tiraniei totalitare.

Scopul Frontului Salvării Naţionale este instaurarea democraţiei, libertăţii şi demnităţii poporului român.

Din acest moment, se dizolvă toate structurile de putere ale clanului Ceauşescu. Guvernul se demite, Consiliul de Stat şi instituţiile sale îşi încetează activitatea. Intreaga putere în stat este preluată de Consiliul Frontului Salvării Naţionale. Lui i se vor subordona Consiliului Militar Superior, care coordonează intreaga activitate a armatei şi a unităţilor Ministerului de Interne. Toate ministerele şi organele centrale în actuala lor structură îşi vor continua activitatea normală, subordonîndu-se Frontului Salvării Naţionale, pentru a asigura desfăşurarea normală a întregii vieţi economice şi sociale.

În teritoriu se vor constitui consilii judeţene, municipale, orăşeneşti şi comunale ale Frontului Salvării Naţionale ca organe ale puterii locale.

Miliţia este chemată ca, împreună cu comitetele cetăţeneşti, să asigure ordinea publică.

Aceste organe vor lua toate măsurile necesare pentru asigurarea aprovizionării populaţiei cu alimente, cu energie electrică, cu căldură şi apă, pentru asigurarea transportului, a asistenţei medicale şi a întregii reţele comerciale.

Ca program, Frontul propune următoarele :

1. Abandonarea rolului conducător al unui singur partid şi statornicirea unui sistem democratic pluralist de guvernămînt.

2. Organizarea de alegeri libere în cursul lunii aprilie.

3. Separarea puterilor legislativă, executivă şi judecătorească în stat şi alegerea tuturor conducătorilor politici pentru unul sau, cel mult, două mandate. Nimeni nu mai poate pretinde puterea pe viaţă.

Consiliul Frontului Salvării Naţionale propune ca ţara să se numească în viitor România.

Un comitet de redactare a noii Constituţii va începe să funcţioneze imediat.

4. Restructurarea întregii economii naţionale pe baza criteriilor rentabilităţii şi eficienţei. Eliminarea metodelor administrativ-birocratice de conducere economică centralizată şi promovarea liberei iniţiative şi a competenţei în conducerea tuturor sectoarelor economice.

5. Restructurarea agriculturii şi sprijinirea micii producţii ţărăneşti. Oprirea distrugerii satelor.

6. Reorganizarea învăţămîntului românesc potrivit cerinţelor contemporane. Reaşezarea structurilor învăţămîntului pe baze democrate şi umaniste.

Eliminarea dogmelor ideologice care au provocat atîtea daune poporului român şi promovarea adevăratelor valori ale umanităţii. Eliminarea minciunii şi a imposturii, şi statuarea unor criterii de competenţă şi justiţie în toate domeniile de activitate.

Aşezarea pe baze noi a dezvoltării culturii naţionale.

Trecerea presei, radioului, televiziunii din mîinile unei familii despotice în mîinile poporului.

7. Respectarea drepturilor şi libertăţilor minorităţilor naţionale şi asigurarea deplinei lor egalităţi în drepturi cu românii.

8. Organizarea întregului comerţ al ţării, pornind de la cerinţele satisfacerii cu prioritate a tuturor nevoilor cotidiene ale populaţiei României. În acest scop, vom pune capăt exportului de produse agroalimentare, vom reduce exportul de produse petroliere, acordînd prioritate satisfacerii nevoilor de căldură şi lumină ale oamenilor.

9. Intreaga politică externă a ţării să servească promovării bunei vecinătăţi, prieteniei şi păcii în lume, integrîndu-se în procesul de construire a unei Europe unite, casă comună a tuturor popoarelor continentului. Vom respecta angajamentele internaţionale ale României şi, în primul rînd, cele privitoare la Tratatul de la Varşovia.

10. Promovarea unei politici interne şi externe subordonate nevoilor şi intereselor dezvoltării fiinţei umane, respectului deplin al drepturilor şi libertăţilor omului, inclusiv al dreptului de deplasare liberă.

Constituindu-ne în acest front, sîntem ferm hotărîţi să facem tot ce depinde de noi pentru a reinstaura societatea civilă în România, garantînd triumful democraţiei, libertăţii şi demnităţii tuturor locuitorilor ţării.

În mod provizoriu, în componenţa Consiliului intră următorii : Doina Cornea, Ana Blandiana, Mircea Dinescu, Laszlo Tokes, Dumitru Mazilu, Dan Deşliu, general Ştefan Guşe, general Victor Stănculescu, Aurel-Dragoş Munteanu, Corneliu Mănescu, Alexandru Birlădeanu, Silviu Brucan, Petre Roman, Ion Caramitru, Sergiu Nicolaescu, Mihai Montanu, Mihai Ispas, Gelu Voican Voiculescu, Dan Marţian, căpitan Lupoiu Mihail, general Voinea, căpitan de rangul I Dumitrescu Emil, Neacşa Vasile, Ciontu Cristina,, Baciu Marian, Bogdan Teodoriu, Eugenia Iorga, Negriţiu Paul, Manole Gheorghe, Vladimir Ionescu, Adrian Sirbu, Cirjan Constantin, Domokoş Gheza, Magdalena Ionescu, Marian Mierlă, Constantin Ivanovici, Ovidiu Vlad, Bucurescu Valeriu, Ion Iliescu.

★

Dînd citire la posturile de radio şi televiziune acestui comunicat, Ion Iliescu a precizat : Deocamdată, este o structură provizorie, gîndită într-un mod foarte operativ. Lista rămîne deschisă. Nu aceasta va fi componenţa completă a Consiliului. Am menţionat doar cîteva nume de oameni care sînt legate de transformările pe care le cunoaşte ţara, oameni care au demonstrat spirit de sacrificiu în anii tiraniei, tineri care în aceste zile au fost pe baricade, care şi-au pus viaţa în pericol, reprezentanţi ai muncitorilor, ai studenţilor, ai intelectualităţii, ai armatei, acele forţe care au fost active, prezente în procesul de instaurare a noului regim al puterii. Lista rămîne deci deschisă. Pentru a putea completa componenţa Consiliului aşteptăm propuneri din partea tuturor categoriilor şi forţelor sociale care au luptat şi au învins.

Acest comunicat este o primă formă de platformă program a noului organism al puterii de stat din România. Am primit mandatul de a vi-l prezenta.

CEA MAI CRUDĂ NOAPTE

A FOST, iată, ce am rîvnit, am visat, am nădăjduit ani şi ani să apuc să scriu, a fost nu numai cea mai lungă noapte care a durat aproape un sfert de veac, ci şi cea mai crudă din cîte se puteau închipui.

O noapte pe care acum, pentru totdeauna, o vom destrăma de pe chipul scumpei noastre Românii.

Scriu cu furie, cu ruşine pentru toate minciunile pe care timp de atîţia ani am fost nevoiţi, toţi cei ce mînuim condeiul de ziarist, să le turnăm în litera ziarelor şi revistelor sau să le rostim la posturile de radio şi televiziune, călcîndu-ne pe inimi, umilindu-ne conştiinţele siluite cu neruşinare de clica unei „familii" care niciodată n-a ştiut ce înseamnă adevărul, ce înseamnă cinstea şi omenia, ce înseamnă cugetul curat, ce înseamnă cu adevărat să fii muncitor sau ţăran sau intelectual, ce înseamnă să fii unul din milioanele de români pentru care Ţara reprezintă inima

„Familia", „Ei" au pîngărît toate cuvintele limbii noastre strămoşeşti, au pîngărît cîntecele noastre, începînd cu Tricolorul, au pîngărît toate valorile artei şi culturii, ale spiritualităţii româneşti. Ne-au învăţat să fim duplicitari nu numai între noi, ci şi cu noi înşine, cu copiii noştri, să vorbim „oficial" şi să şoptim „la ureche"...

Au pîngărît şcoala, munca şi cugetul clar, românesc, au nesocotit adevăratele valori şi simţăminte ale românilor.

În aceste clipe cînd putem scrie pentru prima dată A FOST ŞI VREM SĂ NU MAI FIE, ne cerem scuze sutelor de mii de cititori care au fost nevoiţi să citească în presă inepţiile, minciunile, absurditătile, tembelismele, gîngăvelile şi bîlbîielile unor agramaţi peltici şi ignoranţi, lacomi de bănet şi de adulări stupide fără nici un fel de asemănare, chiar şi printre alţi atîţia dictatori pe care istoria omenirii i-a cunoscut.

Visam cu toţii la această clipă a bucuriei, adevăratul început al libertăţii şi democraţiei, al frăţiei românilor cu ei înşişi, al împăcării conştiinţei, inimii şi cuvîntului românesc. Clipe fericite umbrite de vălul cernit al familiilor care şi-au pierdut fraţii, părinţii, copiii în ultimele zvîrcoliri ale clicii singerosului tiran care înainte de a dispărea de pe faţa istoriei, şi-a mai lăsat semnătura pătată de sînge pe caldarîmul Timişoarei, Bucureştilor şi atîtor alte localităţi ale României.

Scriu aceste fugare gînduri în vreme ce colegii mei privesc de la ferestrele redacţiei valurile de fericire care au inundat străzile Capitalei.

Mă simt renăscut, mă simt copleşit de imaginile chipurilor de dîrji muncitori, studenţi, militari care au fraternizat îndu-şi mîna spre a dobori fantoşa „celui mai iubit fiu", eroul cel mai negru pe care l-a cunoscut vreodată istoria acestui neam care, slavă Domnului, nu o dată a mai cunoscut pagini însîngerate.

În aceste clipe, fraţi români, să ne privim drept, pentru prima oară, în ochi, în inimi, fără ruşinea de a ne şti îngenunchetaţi. Dar şi fără patimă. Cu înţelepciune, cu acea dreaptă cumpănire care a făcut dintotdeauna cinste românilor.

A fost o noapte — DE AZI VA ÎNCEPE O NOUĂ ZI ÎN ISTORIA ROMÂNILOR !

ADRIAN HOAJĂ

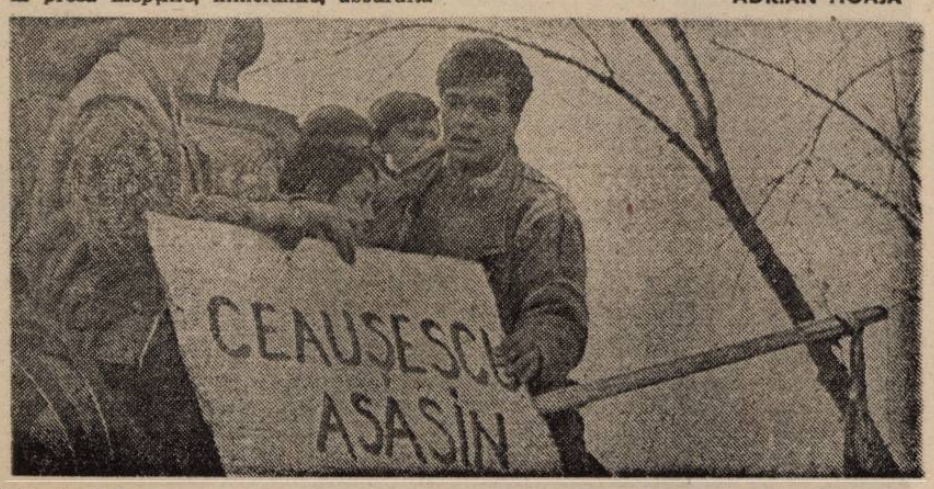

PRIMA ZI DE ADEVĂR

Vineri, 22 decembrie 1989. Eram cu toţii la redacţie. Se primeau indicaţii din ce în ce mai controversate pentru scoaterea revistei. Pagina 1 : Cuvîntarea de joi era la loc de frunte. Pagina a 2-a continua cu inepţiile şi, în subsol despre... „apărarea cuceririlor revoluţionare..." şi aşa mai departe. Tot aparatul redacţional aştepta. Şi totuşi nimeni nu mai credea că această revistă de mare tiraj (peste 500 000 de exemplare), de mare ţinută pentru popularizarea ştiinţei, va fi împărţită în cuadraţi pentru a umple coloanele cu Aplauze şi Urale puternice, prelungite, Ceauşescu şi poporul !...

La ora 11, în Piaţa Scînteii coloane de demonstranţi veniţi dinspre Băneasa s-au oprit şi cu faţa spre combinat, au scandat îndelung : „Tipografii, tipografii, veniţi cu noi...".

N-a trecut mult şi un grup de tipografi, îmbrăcaţi chiar în salopetele de lucru s-au alăturat poporului. Aşteptam cu sufletul la gură, fiecare dintre noi ar fi vrut să-i însoţească.

Dintr-o dată pe holurile redacţiei s-a auzit un vuiet. Posturile de radio şi televiziune au anunţat Victoria.

Nu mai puteam rămîne pe culoare. Am plecat cu doi colegi înspre oraş. Toţi am văzut cum arătau străzile, bulevardele, toţi ne-am întretăiat cu miile de oameni care rideau fericiţi cu mîinile ridicate şi semnul victoriei îndreptat spre soare. Pentru că Bucureştiul era tot un soare, un cîntec, un zîmbet. Maşinile claxonau, toţi se îmbrăţişau, eram fraţi buni de sînge şi credinţă în adevăr, eram aşa cum nu mai poate exprima un singur cuvînt, şi totuşi ăsta este cuvîntul, *fericiţi*.

Dar fericirea nu a fost deplină. Din loc în loc, pe B-dul Magheru, acolo unde şi-au dat viaţa luptătorii pentru dreptate ardeau luminări, se depuneau flori în memoria victimelor. Acolo nu se auzea nimic. Era o tăcere totală. Lacrimi şi chipuri încremenite. Am văzut găurile lăsate de gloanţele trase...

O fată tînără plîngea. Îşi pierduse fratele, mort în noaptea de 21 spre 22 decembrie. Ne era ruşine că nu puteam s-o consolăm. Ce să-i fi spus ? Că cineva a îndreptat arma spre pieptul acestui băiat, că acel cineva, dornic de aplauze şi osanale a dat ordin cu singe rece : Trageţi în popor !

Şi totuşi am cîştigat. Dar cu ce preţ...

M-am reîntors la redacţie. Toţi colegii mei scriau. Aveau multe de spus. Aveau multe de schimbat. Aveau de apărat onoarea acestei minunate profesii care nu o dată s-a făcut purtătoarea de cuvînt a necazurilor oamenilor ce-au avut de suferit. În sfîrşit, putem să ne facem datoria de ziarişti. Zăturile cu elogii s-au aruncat. Balastul pe care eram obligaţi să-l scriem a luat drumul focului.

Am aflat că în lipsa mea a venit la redacţie Petre Mihai Băcanu. Toţi l-au primit cu mare dragoste şi respect. Totodată s-a luat legătura telefonică cu Anton Uncu. Era în drum spre Bucureşti.

★

Noi, ziariştii, sîntem dornici să dovedim că vom fi purtătorii de cuvînt ai celor care iubesc şi aşteaptă cu nerăbdare slova scrisă, că oricînd, ca adevăraţi profesionişti ai presei libere, vom milita pentru dreptate şi adevăr.

MELANIA CHIRIACESCU

Nr. 51 (1679) din 23 decembrie 1989

UNIŢI VOM ÎNVINGE!

Sînt momente cînd bucuria doare precum baioneta. Risul şi plînsul se amestecă în suflete, frica, atît de adînc instalată în noi, smulsă din rădăcini, a lăsat un gol imens în care libertatea a făcut implozie. Sînt unul din gazetarii români care resimt adînc ruşinea nu a anilor de minciuni, ci a acestei săptămîni de tăcere, în care morţii noştri de la Timişoara erau neant, „zvon lansat de cercurile imperialiste", zile în care ziarele — pe care de mult nu le mai citea nimeni — abundau în laude pentru cel pe care poporul îl trece deja în nefiinţa istoriei, altfel însă decît şi-a dorit-o. O istorie urîtă, o istorie falsificată, o istorie a minciunii şi a opresiunii, o istorie de care poporul român s-a făcut vinovat cel mult prin răbdarea care, iată, celor ce au murit la Timişoara, le era, cu cinism, încă ieri, contestată.

Ani de zile am mînţit, am mînţit după ce, în anii tinereţii noastre, am fost mînţiţi de suflul de independenţă pe care păreau să-l aducă anii '60, culminînd cu „istorica" scenă a balconului din august 1968. Scenă bine regizată, al cărei erou a fost, cu sinceritate şi abnegaţie, poporul, în vreme ce doar regizorul cocoţat pe strapontină îi ştia sensul şi finalul. Şi am mînţit, putem spune, cu credinţă, cu credinţa că minciuna face parte integrantă din ontologia existenţei „societăţii noastre socialiste" — în fapt a regimului de teroare instaurat în numele unor idei pentru care, altădată, alţi români ca şi noi şi-au dat viaţa. Am mînţit cu încrederea că minciuna este cancerul care nu se poate ca, pînă la urmă, să nu doboare acest sistem corupt. O încredere îndreptăţită, pînă la un punct, atîta vreme cît superlativele şi ditirambii supralicitaţi pînă dincolo de marginile imaginabile ale ridicolului, au contribuit la instalarea totalei lipse de interes şi credibilitate a unei prese ce trebuia să fie, în intenţia stăpînilor ei, principala armă de persuasiune.

Verbul, ascuns în condei, rostit pînă acum printre dinţi sau strecurat, de cîte ori şi cît s-a putut, printre rînduri, redevine astăzi liber. Şi nu mă pot bucura

îndeajuns de aceste prime clipe de libertate, pentru care sînt gata să plătesc cu toţi anii de neputincioasă tăcere pe care i-am trăit. Eram student în '68, în acel alt ajun de Crăciun, ce părea că însemnase o victorie. Mult prea devreme încrezători, precum, mai tîrziu, şi minerii Văii Jiului, am plătit. Voi, fiii noştri (şi, în nici-un caz, urmaşii noştri întru ceea ce am trăit), voi, fraţii noştri de peste o generaţie, cei ce aţi luptat, aţi murit şi aţi învins, vegheaţi. Uniţi, vom învinge!

MARIAN GRIGORE

Clipa în care se zămisleşte noua istorie

Ne-am născut pentru a trăi aceste extraordinare clipe. Starea mea de spirit, după un trepidant raliu fotoreporţericesc, împreună cu redactorul Adrian Hoajă şi colegii mei de la România liberă, fotoreporterii Mihai Popescu Stoeneşti şi Mircea Cararat, este de totală perplexitate şi fericire. Mulţumesc poporului român pentru minunatul său curaj, pentru firească şi mult zăgăzuita şansă de a putea fi în sfîrşit noi înşine. Vom demonstra din plin acest lucru prin munca noastră, prin loialitate, curaj, prin calitatea materialelor noastre publicistice. Mulţumim tuturor celor care au dat un eroic impuls vieţii noastre libere.

DORIN MĂRAN

UN TÎNĂR MĂRTURISEŞTE

22 DECEMBRIE 1989. Filă de istorie ce va rămîne înscrisă adînc în conştiinţa românilor. Ce a însemnat ea pentru unul din milioanele de tineri ai României libere? „Coincidenţa a făcut ca astăzi, în această adevărată zi de sărbătoare naţională să împlinesc 34 de ani, îmi mărturiseşte Ionel Doţă, electronist la „Danubiana", tînărul care cu maşina lui ni l-a adus la redacţie pe ziaristul Petre Mihai Băcanu, eliberat din închisoare în această dimineaţă, de popor. Emoţiile acestei zile depăşesc cu mult emoţia aniversării zilei de naştere, îşi continuă gîndul Ionel Doţă. Mă bucur că primul om care m-a felicitat azi a fost Petre Mihai Băcanu. Reprezint un tineret care speră să dea dovadă de multă înţelepciune şi extazul prin care trece acum să conducă la o etapă de muncă capabilă să îi asigure un destin liber. Un alt gînd care mă stăpîneşte în aceste clipe este reprezentat de compasiune faţă de cei care au murit pe străzile Bucureştiului pentru o viaţă mai bună şi mai dreaptă. Pentru mine, ziua de muncă de azi a început mai tîrziu datorită evenimentelor deosebite ce se petreceau pe străzile Bucureştiului. Am mobilizat tinerii de la „Danubiana" să ne alăturăm celor de pe străzi, să manifestăm. Am plecat 10—15, dar pe parcurs coloana s-a transformat într-un adevărat val. Ziua aceasta depăşeşte în încărcătură emoţională orice zi fericită trăită de mine pînă acum.

— Cum arăta oraşul azi?

— Astăzi oraşul a fost oraşul tineretii, al unei primăveri pline de flori frumoase, toţi tinerii erau frumoşi. Avem un tineret frumos şi aş dori să trăiască în libertate, în pace. Îmi exprim convingerea că vor şti să preţuiască aceste clipe şi vor face din ele un viitor cu adevărat liber conform tradiţiei strămoşilor noştri".

ECATERINA BĂTRÎNEANU

OAMENI-ROBOT SUB SEMNUL LIBERTĂȚII

Dimineața mi-a început ca de obicei : sub semnul fricii, însingurării, al neîncrederii și al crispării, dublate totuși de o speranță subțire, incoloră, de teamă nemărturisită însă nici propriilor mele gînduri. Automat perfect, conștiincios format la școala ceaușită, refuz să recunosc evidența, resping informațiile ce contravin punctului de vedere „oficial", blochez contactul cu exteriorul negînd ceea ce văd și aud, pentru că știu că „nu e voie" să afli, să știi și, mai ales, să exprimi ceea ce gîndești. Știu că nu e voie să fii tu însuți.

E ora zece dimineața și în redacție plutește asupra noastră... teama. E ziua în care trebuie ținută ora de învățămînt politico-ideologic, desigur după ultimele indicații: dezbateri angajante, responsabile, pe bază de conspecte conștiincios înscrise în caiete special întocmite, în care tezele, ideile, orientările, obiectivele cuprinse în magistralul Raport rostit de la cel de-al XIV-lea Congres de genialul, neîntrecutul, ilustrul făuritor de oameni-mașini, trebuiau studiate, învățate, promovate, urmate, traduse neîntîrziat în fapte concrete de muncă. Știm lecția pe dinafară. Am rostit-o, îmboldiți de frică, de-atîtea și de-atîtea ori...

Dorim să schimbăm impresii, dar ca de obicei ne este frică să o facem — peste tot sînt microfoane! — și, ca de obicei, apelăm la comunicarea prin semne, priviri, sugestii de orice altă natură. Un cuvînt care „nu se cade spus" ne sperie încă, ne facem de lucru prin sertare, răsfoim anapoda manuscrise care nu interesează pe nimeni. Sîntem cu toții sufletul acolo unde se aud împușcături pe care încă ne amăgim să le credem „poeme de sperietură".

Și ne cuprinde jalea că ne-am născut și-am... supraviețuit în „Epoca de Aur".

Coșmarul s-a stins. Acum sîntem liberi, nimic nu ne mai poate opri să fim noi înșine!

AURORA POPESCU

ÎN CASA TIRANULUI

Faptul brut, fierbinte, gîndul curat și adevărat așa cum s-a iscat el în mintea oamenilor. Este tot ce-și poate dori un ziarist. Adică ADEVĂRUL așa cum este el, oricît de crud, oricît de neplăcut. Iată-ne plecați în PRIMUL REPORTAJ al revistei „Magazin" realizat în cele dintîi ore ale libertății noastre. Fotoreporterii „României libere" (și de acum înainte sîntem convinși că acest ziar își va binemerita titlul) și ai revistei „Magazin", Mihai Popescu-Stoenești, Mircea Cărărat, Dorin Măran, împreună cu semnatarul acestor impresii, ne îndreptăm spre mașină. Nu ieșim bine din clădirea redacției și ne iese în cale, cu obrajii mușați de lacrimi, amețit, cu barba inspicată neras, colegul nostru, ziaristul Petre Mihai Băcanu, care chiar în acele clipe se reîntorcea din temnița în care fusese vîrît de zeloșii slujitori ai tiranului. Amețit, lacrimile-i curgeau printre țepii bărbiei. „Sîntem liberi băieți ! Vin din pușcărie...".

Străzile Bucureștilor sînt cuprinse de o frenezie inimaginabilă, care poate cu greu să fie prinsă în cuvinte. Cuvinte, oricum, prea slabe pentru a ilustra sentimentele care se citeau pe fețele oamenilor. Toți cei pe care-i întîlneam pe drum — autoturisme cu farurile aprinse, claxonînd de zor, ai căror ocupanți ne priveau cu ochii radiind de fericire, o fericire pe care toți ați trăit-o, așa încît e greu să o descriem în cîteva cuvinte, tineri și tinere care ne strigau, ne fluturau mîinile simbolizînd semnul „V", VICTORIE, — sau, cum îmi șoptește un tînăr „PACE ȘI DRAGOSTE" — sînt oameni pe care poate ieri i-am întîlnit prin oraș cu fețe încordate sau pline de mînie, dîrji, încrezători în puterea lor, în puterea poporului nostru de a se descătușa din jugul „epocii de aur".

Arcul de Triumf. Autoturisme trec pe sub Arc. Prin ferestrele deschise, tineri de toate vîrstele flutură drapelul tricolor. Iarăși ne sînt adresate semnele Victoriei, semnele Păcii și Dragostei.

Bulevardul Primăverii. Un bulevard care poate de azi înainte își va merita numele. Înaintăm cu greu prin mulțimea oamenilor al căror chip e transfigurat. De fericire, de emoție. Multora nu le vine să creadă că trăiesc cu adevărat un astfel de moment. Dar ceilalți îi conving prin însuși faptul că străbat ceea ce pînă ieri era „teritoriu interzis". Mașina înaintează... Oameni, oameni... înaintează printre sfărîmături aruncate din somptuoasele vile ce străjuie bulevardul care, de ieri, nu mai este „bulevard personal" ci BULEVARDUL POPORULUI ROMÂN !

Găsim, după oarecare bîjbîială, casa dictatorului.

O mare de oameni, beată de fericire. Nu, cuvintele nu ne mai ajută să topim sentimentele în semn tipografic. Oprim. Un bărbat ne face semn să-l ascultăm. „Ajutați-ne !... Împiedicați actele de barbarie... Un Rembrandt... Grigorescu... tablouri neprețuite... o bogăție a noastră, a POPORULUI ROMÂN... Au venit oameni de rea credință... e vorba de patrimoniul României, al nostru...". Pătrundem cu greu în grădină... Mulțimea se dezlănțuie, strigînd „Am scăpat, am scăpat !". Pășim pe o alee pardosită cu un mozaic din marmură... Cotim. Iată și birlogul !

Spontan, s-a și format o echipă de supraveghere, de pază și ordine. Ne legitimăm și intrăm...

Luxul și opulența, fastul și rafinamentul dus pînă la ultima lui expresie, totul trădînd o bogăție pe care cu greu v-o puteți imagina. Marmură albă și roză... camere lambrisate în lemn roșu și negru... tapiserii în fir, tablouri care ar face fala oricărui muzeu... camere tapisate în mătase... vitrine în care dormitează argintărie și orfevrărie... lustre cu zeci de lumini... camere în care s-ar fi putut adăposti lejer apartamente întregi din blocurile construite după norme „științifice"... o căldură care amintea de zăduful verii, cu toate că afară e decembrie. E drept, un decembrie cum nu a mai fost altul... Scări interioare din marmură... covoare cum rareori pot fi văzute chiar și prin colecții...

Primul întîlnit — elevul sergent OLIMPIU GHINULESCU, de la școala de ofițeri de la Băneasa. Noaptea precedentă a făcut de gardă în zonă. Este minunat tot ce se întîmplă. Nu-i obosit. Ci fericit. Oamenii îi string mîna cu prietenie, îl bat frățește pe spinare. „Armata e a noastră, armata e cu noi, armata sîntem noi !"

Într-o cameră (cum s-o numim ?!) facem cunoștință cu un bărbat între două vîrste. Răsfoia un album în care „El" și „Ea" sînt „prinși" în fotografii color. „Am fost la Sala Palatului, în piață, pe cînd armata încă nu trecuse de partea poporului — avea să ne declare acest bărbat, după ce s-a prezentat : IOAN VLAICU, subinginer TCM și jurist, om al muncii la Întreprinderea de Echipamente Periferice de pe platforma industrială Pipera —. Acum, aici, vreau să declar că poporul trebuie să fie conștient că se impune să muncim și să apărăm valorile create — nu numai aici, ci pretutindeni, în întreaga țară. Iar în constituția țării să fie înscris dreptul legitim al poporului de a-și apăra prin mijloace pașnice cuceririle obținute prin trudă, prin muncă, prin sînge. Poporul este deținătorul legitim al puterii și singurul care, prin mijloace legale, inclusiv prin demonstrații pașnice are dreptul și obligația să ceară schimbarea conducerii țării cînd aceasta nu mai reprezintă voința și năzuințele poporului. Poporul trebuie să rămînă acum unit, indiferent de naționalitate. Să păstrăm integritatea țării, tradițiile progresiste și să dovedim prin muncă faptul că înțelegem misiunea ce stă în fața noastră acum".

Pe chipul oamenilor nu citești numai indignare și mînie. Ci și rușine. Rușinea de a fi acceptat atîția ani ticăloșia îmbuibată a unor oameni care ar fi făcut să pălească de invidie pînă și pe cei mai bogați bogătași ai planetei.

Gata ! Ajunge ! Ne-am săturat.

Ieșim din curte.

În fața mașinii, un tînăr ne strigă : „Dacă l-au prins, să-l țină într-o garsonieră confort IV, să mănînce numai tacîmuri și să stea la minus 22° !"

Ne gîndim că n-ar strica o astfel de „experiență de viață" după ce a colindat întreg mapamondul pe care îl învățau odinioară copiii la școală. Odinioară, pentru că, de atunci, multe s-au mai uitat. Sau nu au mai fost învățate.

Colegii mei strigă atîția „Poză !" la fiecare pas. Și le și fac. Tineri, tineri, puhoaie nesfîrșite de tineri... „Bravo, copii !" le strigă cei mai vîrstnici. Nici nu știu cînd mașina — în care eram la început numai patru ziariști — s-a umplut ciorchine de tineri. Mihai oprește mașina și o mai „golește", de teamă să nu rămînem în drum.

Dorobanți, în fața Televiziunii Române Libere. Nu mai putem înainta. Strada, blocată de o mare de oameni cu ochii strălucitori. Lupăm cîteva declarații pe care le vom da publicității în numerele viitoare. Apoi ne îndreptăm spre redacție. „Sîntem liberi, sîntem liberi, sîntem uniți, noi toți sîntem poporul !". Aceste cuvinte ne-au însoțit drumul de înapoiere spre redacție. Da, într-adevăr, de azi înainte SÎNTEM LIBERI !

Iar acest fapt nu trebuie să-l uităm. Pentru el să muncim, să învățăm, pentru el să luptăm clipă de clipă, zi de zi. Cît vom trăi.

ADRIAN HOAJĂ

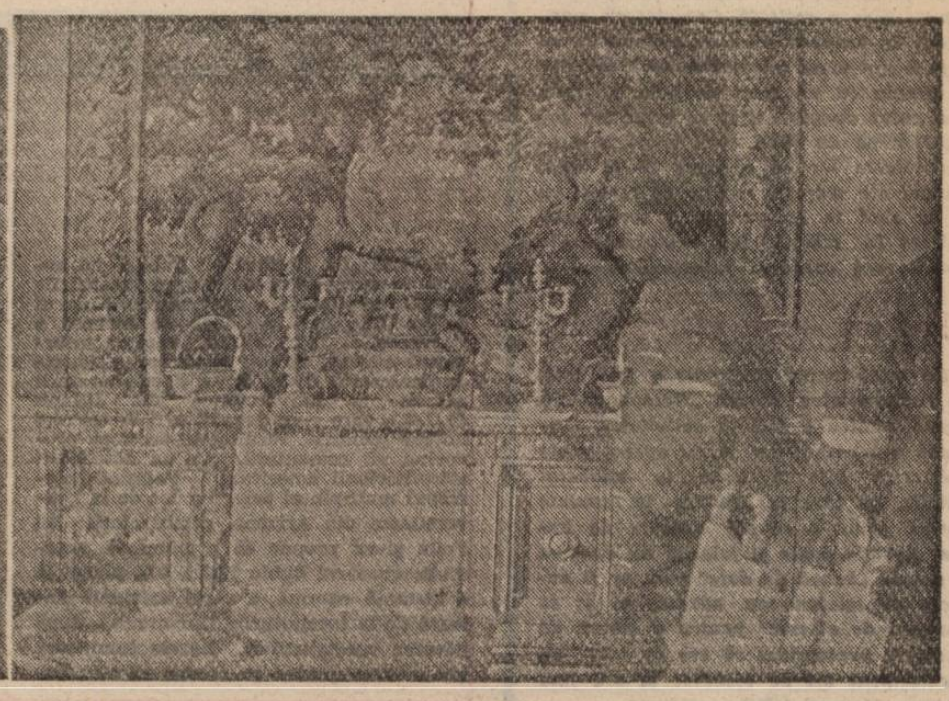

Carcase din triunghiuri

Specialiștii din Leningrad au propus să se confecționeze carcase pentru clădiri cu un singur nivel din moduluri triunghiulare unificate. Aceste construcții, realizate din esențe de lemn de calitate inferioară, se „îmbucă" după dorința arhitectului, în diferite construcții, în chioșcuri, ferme pentru animale, șoproane, magazii etc. Construcțiile sînt foarte durabile — o prelucrare specială ferește lemnăria de putregai și de foc. Noua metodă permite să se ieftinească de 2—3 ori construcția și să se accelereze ritmurile lucrărilor.

Morcovi rotunzi

Specialiștii olandezi au reușit să selecționeze o nouă specie de morcovi care seamănă cu legumă tradițională numai prin gustul și culoarea portocalie pe care

le are. Forma noii specii este asemănătoare cu cea a unor bile ideale, cu diametrul de cinci-șase centimetri.

Greblă pe rotițe

Astfel de greble se produc în Anglia. Principalul lor avantaj constă în faptul că în timpul lucrului grebla nu trebuie ridicată de pe pămînt, ceea ce înseamnă că efortul depus este mult mai mic. Dinții greblei sînt fixați astfel încît atunci cînd unealta este deplasată spre înainte ei se pliază, trecînd fără nici o piedică peste maldărele gunoiului strîns. Atunci însă cînd grebla este trasă spre înapoi dinții se vor împiedica de un limitator și vor aduna gunoiul.

Lumina reflectată sporește recoltele

Modificînd culoarea suprafeței solului poate fi sporită recolta de plante ! La această concluzie au ajuns specialiștii americani ai centrului de cercetări din orașul Florence.

În mod obișnuit se consideră că principalul rol în fotosinteză îl are suprafața superioară a frunzelor. Noile studii experimentale demonstrează faptul că asupra creșterii plantelor exercită o mare influență nu numai lumina care cade de sus, ci și cea reflectată de sol, care ajunge pe suprafața inferioară a frunzelor. Componența sa spectrală depinde de culoarea solului care o reflectă. Cercetătorii americani au acoperit solul de sub plante cu o folie din masă plastică vopsită sau pur și simplu cu un strat de paie colorate. S-a putut dovedi astfel că creșterea tomatelor pe un fond roșu sporește productivitatea lor cu aproape 20 la sută. Fondul alb mărește recolta de cartofi cu 25 la sută în comparație cu orice altă culoare în schimb însă culoarea roșie ameliorează calitatea tuberculilor.

Pentru nevăzători

Un mini-aparat electronic a fost creat de Universitatea tehnică „Notaphon" din Viena, pentru a facilita activitatea cotidiană a nevăzătorilor. Acest aparat poate memoriza diferite texte în alfabetul Braille, pe care le traduce în cuvinte sonore printr-o simplă apăsare de buton. Agenda poate fi folosită nu doar ca o simplă „bancă de date" cum ar fi numere de telefon sau adrese, ci și ca „semnal de alarmă" pentru a aminti de exemplu posesorului că are de luat un medicament ori de efectuat la oră fixă oreuna din activitățile cotidiene.

TERRA ȘI CLIMA EI

Se schimbă clima Terrei? Iată o întrebare care revine și la care s-au încercat numeroase răspunsuri. Mai recent s-a apreciat că poluarea atmosferică, mereu mai alarmantă, „găurile" în stratul de ozon ar duce în mod inevitabil la modificarea climei pe Pămînt.

Care este adevărul, trebuie să ne plasăm pe o poziție unilaterală sau există în fapt o sumă de factori care pot conduce la apariția unor fenomene cu caracter grav pe planeta noastră?

Studii foarte recente sînt poate în măsură să dea dimensiuni mai exacte problemei care cere un răspuns. Ce arată aceste studii efectuate de către geofizicieni și climatologi din S.U.A., U.R.S.S., Franța, Japonia, India și R.F.G.? În primul rînd sînt luate în calcul, în afara factorului de poluare a atmosferei, două teorii referitoare la așa-zisul ritm al periodicității erelor glaciare. Prima teorie aparține savantului iugoslav Milankovici, care încearcă să explice evoluția ghețurilor, în mod periodic, pe Terra, ca urmare a unor schimbări survenite în înclinația axei planetei, la un moment dat, precum și în funcție de elipticitatea orbitei planetei noastre în jurul Soarelui. Milankovici a elaborat teoria sa în urmă cu cinci decenii, pe baza unor studii de ordin statistic și calcule matematice. El a stabilit că schimbările respective se petrec în mod regulat, fiind dominate de cicluri cu o durată de circa 100 000, 43 000 și 23 000 de ani, determinate direct de excentricitatea, oblicitatea și modificările precesionale ale orbitei planetare.

Belgianul André Berger, apoi și alți cercetători, au perfecționat calculele lui Milankovici. Mai mult, o echipă de specialiști de la Observatorul geologic Lamont-Doherty — New York (S.U.A.) a demonstrat, pe baza datelor oferite de sedimentele oceanice, că ritmurile climatice intuite de savantul iugoslav pot fi identificate cu precizie matematică în carotele extrase de navele oceanografice, cel puțin pe o durată de un milion de ani. Potrivit concepției climatologilor care acceptă în mod neîndoios teoria lui Milankovici, ne aflăm într-o perioadă interglaciară, al cărei vîrf cald a început în urmă cu 10 000 de ani și care acum s-a încheiat, astfel încît treptat urmează a se reinstala o nouă eră glaciară. Conform calculelor acestora, viitoarea eră glaciară va surveni în plinătatea ei peste aproximativ trei-patru milenii.

Deosebit de adepții teoriei lui Milankovici se impun cei care iau în considerare teoria suedezului Goesta Wollin, care a preconizat o legătură între evoluția climei și geomagnetism. Wollin nu respinge teoria lui Milankovici, dar consideră că ritmurile calculate de acesta și confirmate prin studii geologice sînt legate de geomagnetism. Astfel, schimbarea înclinației axei Terrei ar schimba în mod decisiv fluxul de materiale bune conducătoare din interiorul planetei. Ca atare, ar apărea perioade în care cîmpul magnetic terestru ar deveni suficient de slab pentru ca în straturile superioare ale atmosferei să se producă fisuri, cantitatea de ozon să se diminueze, iar razele cosmice să pătrundă în atmosferă în cantități tot mai mari, totul favorizînd modificări ample ale climei. În plus, modificarea poziției polilor magnetici ar contribui la o redirijare a curenților atmosferici. Date recente confirmă că există o legătură între geomagnetism și climă, ca și între ritmurile astronomice și geomagnetism, apoi că și conturul liniilor cîmpului geomagnetic este urmărit cu fidelitate de circulația atmosferică.

Belgianul A. Berger a luat în considerare ambele teorii, le-a pus datele pe computer și a stabilit că există și o mare influență a Soarelui, ca și a celorlalte planete ale Sistemului solar în tot acest amplu proces care duce la modificările periodice ale climei pe planeta noastră. Calculatoarele i-au indicat și existența a încă unui ritm, cu o periodicitate de 60 000 ani, rezultat din efectul combinat al oblicității și precesiei planetare. Reluînd calculele, pe baza tehnicii denumită analiza Walsh, mai adecvată pentru stabilirea unor schimbări cu caracter regulat, cercetătorii J.G. Negi și R.K. Tiwari, de la Institutul indian pentru cercetări geofizice, au descoperit că maximumul de 60 000 de ani indică cert o relație între schimbările climei, geomagnetism și modificările periodice de factură astronomică. Dar cercetătorii indieni nu au identificat mecanismul acestei legături, absolut evidente. „Măsura în care aceasta exercită o influență determinantă asupra variațiilor climatice rămîne necunoscută", a declarat J.G. Negi.

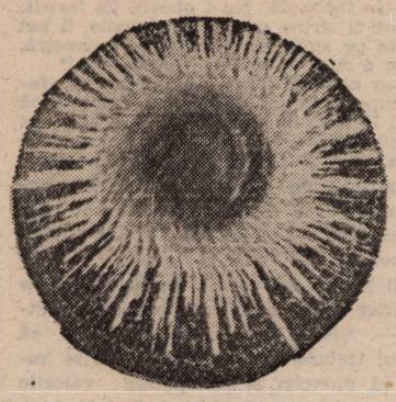

Imaginea reprezintă un experiment efectuat în laborator, care demonstrează formarea unor curenți cu direcția inversă sensului de rotație a planetei noastre, mișcare avînd un rol esențial în înțelegerea fenomenelor geofizice și climatologice.

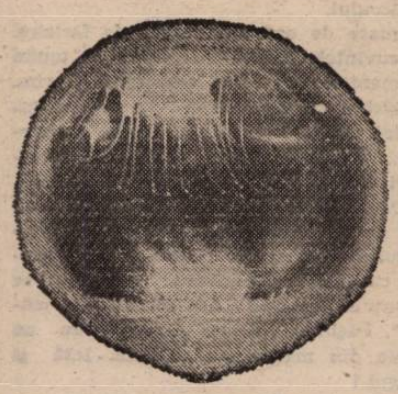

În laborator s-a putut vedea cum mișcarea Globului terestru produce curenți de materie care converg spre poli, în timp ce în zona ecuatorială aceștia se întorc inerțial, contrar sensului de rotație planetară.

Doi cercetători români, Petru și Diomid Perciun aduc un răspuns acestei probleme, atît de viu disputată. Pe baza calculelor matematice, ca și a experimentelor efectuate în laborator, cu ajutorul unor aparate simple, ei demonstrează în mod convingător că Sistemul nostru planetar are un mecanism heliocentric de sens contrar, nu de același sens cum se consideră în general. Cei doi cercetători au conceput chiar un model experimental, de laborator, care face posibilă interpretarea în lumini noi ale datelor cunoscute asupra unor fenomene planetare, inclusiv periodicitatea modificărilor climatice la scara întregului Pămînt, toate determinate de mecanismul de rotire a Soarelui, ca și de cîmpul geomagnetic. „Sistemul heliocentric planetar se rotește în mod real după sensul acelor de ceasornic, arată D. Perciun, contrar sensului de revoluție în jurul centrului galaxiei noastre, mișcare ce poate fi demonstrată prin diferite observații și măsurători în natură, pe care le-am descris și le-am publicat, de altfel, de-a lungul anilor în diferite reviste de specialitate. Observațiile au fost confirmate și în timpul unor eclipse de Soare și Lună, deducîndu-se fenomenele energetice care se petrec pe planeta noastră, ca și în Sistemul planetar. Ca să înțelegem și alte fenomene, inclusiv modificările de climă, trebuie să avem în vedere, desigur, nu numai schimbările de poziție ale planetei, dar și faptul că Pămîntul (ca și Soarele, de altfel) se comportă ca electromotoare--generatoare, monobloc în circuite electromagnetice, autogenerate și autoguvernate de un sistem natural electromagnetomaneton".

Noile cercetări, care duc înainte cunoașterea științifică a naturii sînt în măsură să arate cît de periculoasă este atitudinea irresponsabilă a omenirii care manifestă încă o neglijență îngrijorătoare față de necesitatea păstrării nealterate a mediului natural al planetei. Căci alterările aduse atmosferei terestre accelerează procesul modificării climei, punînd sub semnul întrebării însăși prezența vieții pe Terra.

Este interesant de văzut că, foarte recent, cercetători neozeelandezi au observat deplasarea „găurii" de ozon aflată deasupra Antarcticii. Locul zonelor cu aer deficient în ozon este luat de altele bogate în acest gaz vital, în timp ce „găurile" cu protecție slabă în fața razelor cosmice se grupează spre Oceanul Atlantic. Această deplasare descoperită de oamenii de știință neozeelandezi este de natură să confirme teoria cercetătorilor români, precum și fenomenele care atestă modificările lente ale climei terestre.

GH. BRĂTESCU

din presa internațională

Strămoșii galaxiilor

Revista „La Recherche" publică un articol în care relatează despre încercările astrofizicienilor de a pătrunde în misterul ce învăluie încă perioada de început a Universului. Între altele, revista informează cititorii asupra lucrărilor efectuate de profesorul Craig Foltz și colaboratorii săi de la Universitatea din Illinois (S.U.A.), care s-au dovedit a fi de un real interes științific, rezultatele acestora provocînd vii comentarii. Ce au descoperit astrofizicienii americani ? Folosind telescopul multiplu al colegilor lor de la Universitatea din Arizona, colaboratorii lui Foltz și-au propus să urmărească sistematic quasarul dublu 2345+ 007, plasat la o distanță enormă, a cărui existență datează de la începuturile Universului, după părerea specialiștilor. Razele luminoase ale acestui quasar se credea că sînt de-

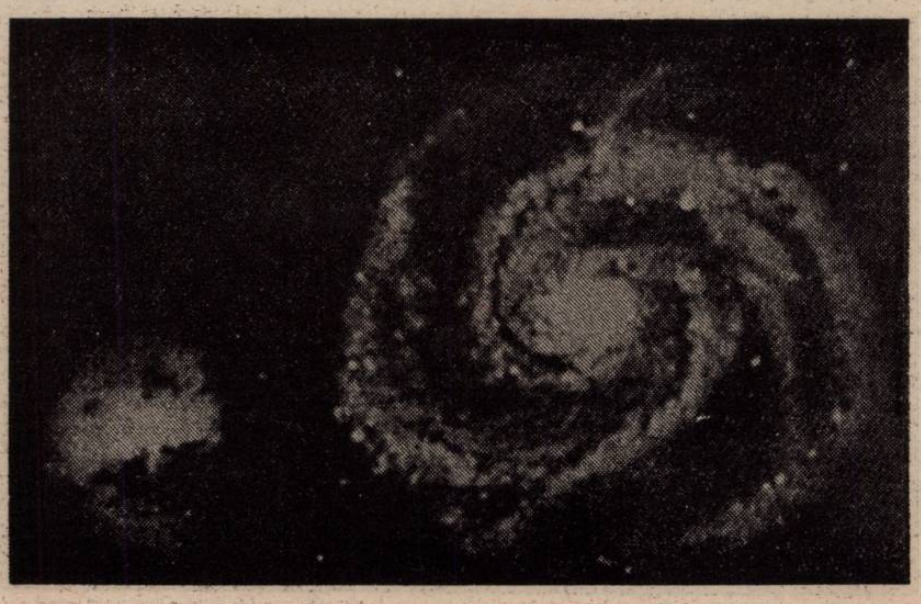

enciclopedie

SINTETIZAREA VOCII UMANE

Cuvîntul este, fără îndoială, mijlocul de comunicare cel mai simplu şi mai natural. De multă vreme omul încearcă să dezvolte sisteme care să-i permită, pe de o parte, să doteze maşinile cu voce, iar pe de alta, să se facă înţeles de acestea vorbindu-le.

Numai progresele recente din domeniul microelectronicii şi al tratamentului numeric al semnalului au făcut, însă, posibile apariţiile unor astfel de sisteme. Iar sinteza cuvîntului reprezintă doar o primă etapă, găsind deja o largă gamă de aplicaţii în domeniile telefoniei, controlului de proces ori al anunţurilor publice.

Aspectele fundamentale ale „tratării" cuvîntului se clarifică imediat dacă apelăm la o analogie a aparatului fonic uman cu cel de la un instrument muzical. Într-adevăr dacă trecerea în semnal numeric a sunetului muzical atinge debite binare importante, (200 kbits/s), cel corespunzător „partiturii" originale este mult mai slab. La fel, debitul binar al cuvîntului poate fi redus prin extragerea parametrilor care conţin informaţia necesară şi suficientă pentru a putea controla un model electric al aparatului fonic uman : este tocmai scopul analizei cuvîntului.

Pentru o primă categorie de sunete (vocalele) coardele vocale sînt puse în vibraţie de către aerul din plămîni. Acest mod de excitaţii este analog unei surse de impulsuri periodice al căror spectru este modulat printr-o succesiune de cavităţi rezonante deformabile. Frecvenţa de excitaţie determină fundamentul vocii şi ea este cuprinsă între 50 şi 500 Hz în funcţie de vorbitor, de sexul său ori vîrstă. Repartiţia spectrală a rezonanţelor, numite formative, determină tipul de sunet sau de fonem. Studiile fonetice au arătat că primele trei-patru rezonanţe sînt suficiente unei percepţii corecte a diferitelor foneme. O altă categorie de sunete, cele numite fricative (S, H, F) este produsă de o manieră asemănătoare, dar excitaţia este analogă de această dată unei surse de zgomot alb.

Pe această bază s-a construit şi modelul electric al aparatului fonic, compus, în principal, dintr-un filtru cu parametri periodic variabili, alimentat fie de la un generator de impulsuri cu frecvenţă

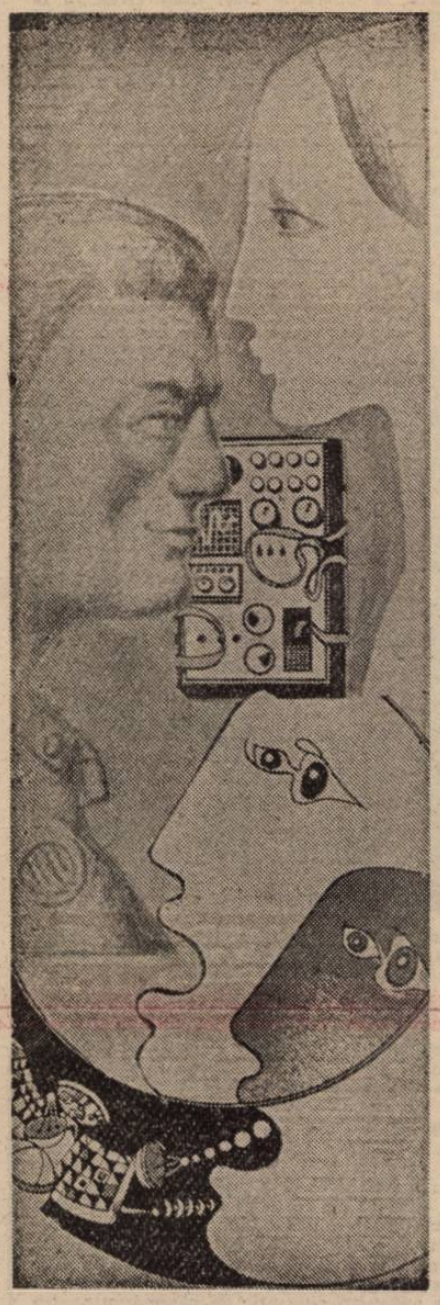

egal variabilă, fie de la o sursă de zgomot.

Un sistem electronic de anunţuri vocale este compus dintr-un sintetizator de cuvinte, o memorie de cuvinte, un microprocesor de control, un dispozitiv de control şi un selector de linie. Pronunţarea unei fraze se face trimiţînd, mai întîi, procesorului numărul de cod al fiecărui cuvînt din fraza respectivă. Calculatorul caută cuvîntul într-un tabel la litera sa de început, îi numără secvenţele, scoate apoi secvenţele şi i le trimite sintetizatorului pentru pronunţare. Odată pronunţat cuvîntul, sintetizatorul emite un semnal prin care-l cere, de fapt pe următorul. Faza de analiză a cuvîntului, adică extragerea secvenţelor constituente, este operaţia esenţială care condiţionează calitatea. Prin construcţia sistemului respectiv se poate obţine intervenţia omului asupra cuvintelor. pentru a corija defectele de pronunţie ale vorbitorului original (variaţii de debit, rea intonaţie etc.). În raport cu tehnicile numerice cunoscute pînă acum şi, mai mult, cu banda magnetică, sintetizatorul vocal oferă mari avantaje : dimensiuni reduse, consum neglijabil, fiabilitate crescută, deci cheltuieli de întreţinere mici, acces direct la informaţie, calitate constantă a vocii etc.

Un bun exemplu de utilitate şi de înţelegere a posibilităţilor de exprimare ale unui astfel de sistem îl reprezintă munca din cunoscutul birou de informaţii dintr-o gară. În acest caz bazele de date sînt acumulate dintre cele cu valabilitate pe mai multă vreme, dar sînt şi curse speciale ori trenurile de vacanţă care circulă numai într-o anumită perioadă a anului. Apoi trebuie oferite informaţii despre compunerea unui anumit tren, numărul şi numerotarea vagoanelor, date care nu se cunosc, în general, decît de la o zi la alta. Operatorul îşi selectează toate aceste date. pregăteşte anunţul care-i apare scris şi pe un ecran. Dacă totul este în regulă acest anunţ este trimis spre peronul respectiv, teoretic, cu zece minute înainte de ora de sosire a trenului în gară. Cu două minute înainte, anunţul părăsise ecranul de lucru pentru a trece pe cel de execuţie. Dacă intervin situaţii anormale (schimbări de linie, întîrzieri etc.) noile date sînt introduse în frazele preprogramate constituindu-se şi cîteva „scuze" care sînt difuzate automat din timp în timp. Toate aceste mijloace eliberează operatorul de o muncă monotonă, el putîndu-se concentra asupra altor sarcini pe care le are de executat. Faptul că anunţurile pot fi formulate în patru limbi de circulaţie internaţională este un ultim amănunt pe care-l oferim pentru a dovedi utilitatea unei electronici bine integrate în munca omului.

PETRE DOMŞA

Fertilizatori din deşeuri

Centralele electrice pe bază de cărbune trebuie să înlăture oxizii de sulf şi azot din gazele evacuate, care dacă sînt eliberaţi în atmosferă contribuie la formarea „ploii acide". Metoda de ardere în pat fluidizat a cărbunelui reduce poluarea şi oferă ca produs secundar un reziduu utilizat de specialiştii de la Tennessee Valley Authority National Fertilizer Development Center din Statele Unite ca fertilizator. Metoda se bazează, în principal, pe arderea împreună, în suspensie în jet de aer şi la o temperatură controlată, a unor cantităţi precise de cărbune şi calcar (carbonat de calciu) fin măcinate. Reziduul obţinut conţine un bogat spectru de substanţe nutritive pentru plante, cum ar fi : sulfuri, calciu, magneziu, potasiu, fosfor, fier, bor, cupru, zinc, cît şi o serie de metale grele toxice, cum ar fi cadmiu.

Studiile au început cu 10 ani în urmă. Cercetătorii nu au pus în evidenţă prezenţa unor substanţe toxice peste limitele admise în sol, apă, plantele sau animalele din zona experimentării. Produsul reduce aciditatea solului şi în acelaşi timp prezintă un mare avantaj : uneşte particulele microscopice de argilă şi formează granule, permiţînd accesul mai uşor al rădăcinilor la apă şi substanţele hrănitoare.

Tehnologia reprezintă o etapă promiţătoare de îmbinare a două cerinţe vitale : producerea de energie şi de îngrăşăminte pentru sol, printr-un procedeu nepoluant care ar putea fi aplicat — după cum susţin specialiştii americani — şi în alte domenii (centrale electrice nepoluante pe baza deşeurilor menajere etc.).

Manechin mecanic

O firmă japoneză a construit un „manechin mecanic" în ale cărui articulaţii sînt încorporate 13 servomotoare alimentate cu curent continuu. Sub acţiunea lor manechinul, la comanda computerului, poate să se deplaseze înainte, înapoi şi lateral, poate să îndoaie coatele şi genunchii sub un unghi de pînă la 90 de grade. Programele introduse în computerul care dirijează manechinul automat îi permit acestuia să ia pînă la două sute de poziţii. Toate aceste poziţii pot fi dirijate de la un pupitru de comandă. Ele au fost stabilite pe baza experienţei manechinelor participante la demonstrarea modei precum şi după fotografiile şi desenele din revistele de modă. Dimensiunile „manechinului mecanic" corespund taliei unei japoneze de statură mijlocie şi anume : înălţimea 156 cm, circumferinţa bustului 82 cm, talia 63 cm, dimensiunea şoldurilor (coapselor) 90 cm. Manechinul este confecţionat din masă plastică armată cu fibre de sticlă, fapt ce îi conferă o greutate redusă, rezistenţă, durabilitate şi rapiditate în executarea comenzilor. Este adevărat că autorii acestei originale construcţii nu au prevăzut manechinul cu cap şi palme, astfel încît mişcările sale pot să pară neobişnuite.

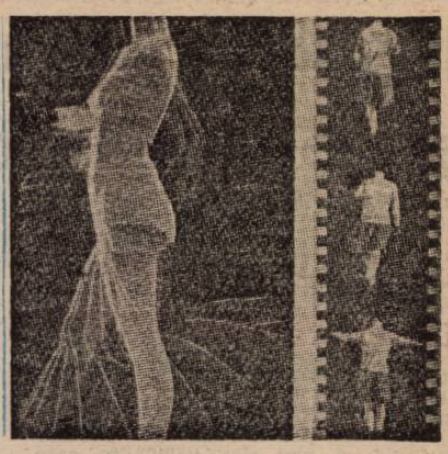

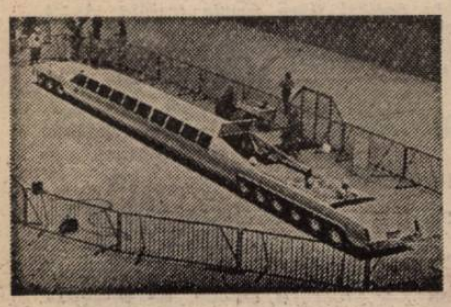

Automobil... „record"

Un constructor american a avut ideea de a realiza cel mai complex automobil de vacanţă din lume. Acesta are aproape 22 de metri lungime (21,93 m), fiind echipat cu un motor de autotren. Interiorul este amenajat cu dormitoare, o mică sufragerie-bar, grup sanitar, bucătărie etc. Automobilul dispune şi de o grădiniţă cu solar şi piscină, plasate în partea posterioară. Maşina rămîne ca o simplă curiozitate, deşi i s-a făcut o mare publicitate şi a fost înscrisă în „Cartea recordurilor". Nimeni nu a manifestat totuşi dorinţa de a o cumpăra, chiar dacă a stîrnit o deosebită curiozitate. Principala cauză a lipsei de interes o constituie inconfortul atît în ce priveşte interiorul propriu-zis, cît mai ales conducerea pe şoselele aglomerate, unde maşina se tîrăşte „ca o rimă" şi nu are manevrabilitate. În plus, sînt nu mai mult de 18 roţi de întreţinut, ceea ce este, să recunoaştem, cam mult pentru o vacanţă.

din presa internaţională

viate de cîmpul gravitaţional al unui roi de galaxii care se află aşezat astfel încît îngreunează observarea corpului ceresc vizat. Echipa lui Foltz a constatat că, de fapt, obstacolele interpuse pe linia de vizare a quasarului 2345+ 007 sînt nori care au o strălucire prea slabă pentru a putea fi totuşi observaţi cu mijloacele ştiinţifice actuale. Însă ei îşi semnalează prezenţa prin absorbţia luminii la anumite frecvenţe, caracteristice elementelor chimice pe care le conţin. De pildă, s-a văzut că unii dintre nori, care şi ei provin din perioada de început a Universului, conţin doar hidrogen şi heliu. Concluzia logică a astrofizicienilor este că misterioşii nori care blochează vizarea quasarului sînt un fel de galaxii sau mai precis galaxii aflate pe punctul de formare.

Feltz şi colaboratorii săi au calculat prin deducţie raza medie a norilor galactici, precum şi densitatea lor gazoasă. În final au stabilit şi masa norilor, tot pe baza calculelor matematice. Astfel ei au dovedit că norii străvechi găsiţi la acele uriaşe depărtări ale Universului pot fi comparaţi cu galaxiile pitice aflate în vecinătatea galaxiei noastre. Galaxiile limitrofe Căii Lactee se prezintă astfel din punct de vedere astrofizic încît pot fi considerate urmaşe ale acelor forme de nori galactici găsite pe linia de vizare a quasarului 2345+007. Prin urmare norii lui Feltz nu ar fi decît strămoşii galaxiilor, destul de bine cunoscute astrofizicienilor.

Scule cu înveliş de diamant

Specialiştii Institutului unional de cercetări ştiinţifice de construcţie şi tehnologie în domeniul diamantelor naturale şi a sculelor din Moscova (U.R.S.S.) au realizat o serie de noi unelte destinate prelucrării mecanice a roţilor dinţate în scopul înlăturării bavurilor, a corectării abaterilor de la forma prestabilită a profilului dinţilor etc., relevă „Nauca i jizni".

Suprafaţa de lucru a noilor scule este acoperită cu un strat de diamant. Pe partea danturată cu profil complex acest strat se aplică astfel : semifabricatul este supus unei tensiuni negative şi introdus într-o baie cu o soluţie prin care trece curentul electric. În această baie sînt aruncate cristale de diamant care sub acţiunea gravitaţiei se depun pe suprafaţa sculei la care concomitent aderă şi ionii de nichel din soluţie. Pelicula de metal care se formează acoperă partea inferioară a cristalelor rămînînd în afara vîrfurilor lor proeminente sub forma unui şir de „dinţi" originali. Acest strat cu cristalele de diamant încorporate în masa sa acoperă întreaga suprafaţă de lucru a sculei ca un ciorap bine ajustat.

Noile scule sînt de zece ori mai ieftine ca cele anterioare avînd o capacitate mai mare de tăiere. După cum au demonstrat probele efectuate, prelucrarea cu noile scule conferă roţilor dinţate o rezistenţă sporită la uzură şi reduce zgomotul în funcţionarea lor.

Ingrediente din alge

Specialiştii japonezi au pus la punct nişte ingrediente pentru a fi folosite ca adaos în aluatul pîinii. Ingredientele se compun dintr-o substanţă extrasă din alge roşii, din alginâ, un compus al algelor brune şi dintr-un extras din algele verzi monocelulare din familia cloroficeelor. Primele două ingrediente se prezintă sub formă gelatinoasă şi permit aluatului să absoarbă cu 5—10 la sută mai multă apă, fără ca el să devină însă prea moale. Surplusul de apă se evaporă în timp ce aluatul se coace, obţinîndu-se astfel o pîine mai „pufoasă". Extrasul din alge verzi înlocuieşte laptele praf din reţeta aluatului căruia îi conferă şi un miros plăcut. În acelaşi timp toate aceste ingrediente intensifică şi grăbesc acţiunea drojdiei. Cumpărătorii apreciază calităţile pîinii cu alge.

ştiinţa secolului XX

FOTOPILELE ELECTRICE, O SPERANŢĂ ENERGETICĂ

Naveta spaţială şi-a încheiat ultimul zbor în spaţiu şi se apropie de baza sa terestră, lăsînd în urmă, la 36 000 km altitudine, uriaşa construcţie a centralei solar-electrice, ale cărei braţe acoperă o suprafaţă egală cu a unui oraş. Deasupra centralei tronează laboratorul spaţial în care este adăpostit personalul de deservire alcătuit din specialişti de înaltă clasă. Miliardele de celule solare amplasate pe corpul centralei spaţiale captează radiaţiile astrului zilei, iar un convertizor le transformă în electricitate. Alte convertizoare dau electricităţii caracterul de micro-unde şi le dirijează spre Terra, unde sînt transformate din nou în electricitate, în cadrul unor uriaşe uzine. Energia astfel obţinută este distribuită pe reţele, Soarele devenind principalul furnizor pentru cerinţele energetice umane. Un alt complex de iradiere şi stimulare a producerii hidrogenului natural se află în construcţie undeva tot în spaţiu. O centură de asemenea complexe s-a calculat că va fi capabilă să stimuleze puternic fotosinteza plantelor pe întreaga planetă, în aşa fel încît să refacă total atmosfera viciată de tarele civilizaţiei şi, mai mult, să facă posibilă extracţia şi stocarea de hidrogen, în vederea utilizării acestuia ca un combustibil ideal, nepoluant şi lipsit de periculozitate.

Acest scenariu a fost prezentat în cadrul unui recent seminar energetic desfăşurat în R.F.G., participanţii luîndu-l în dezbatere cu cea mai mare seriozitate. El a fost găsit de către o bună parte din participanţi ca perfect realizabil în următorii 20—30 de ani, unii mai pesimişti apreciind totuşi că proiectul ar putea deveni viabil, peste patru decenii, înţelegîndu-se prin aceasta nu numai construcţia propriu-zisă a complexelor spaţiale, ci şi gradul de eficacitate economică şi tehnică. Alţi specialişti au avansat argumente care vin să umbrească aerul de optimism. Aceştia susţin că tehnologiile nu sînt încă destul de bine conturate pentru a se lansa asemenea operaţii de anvergură şi probabil vor fi întîmpinate greutăţi şi de natură politică în ce priveşte plasarea complexelor orbitale energetice. Apoi aceştia consideră că oricare avarie în spaţiul cosmic va reprezenta o adevărată catastrofă energetică, suprafeţe uriaşe planetare urmînd să sufere de lipsa energiei, timp destul de îndelungat. Cu alte cuvinte, complexele energetice spaţiale ar trebui să aibă un rol limitat, într-atît încît o oprire accidentală a acestora să nu influenţeze sistemul energetic planetar.

Care poate fi adevărul în această dispută pro şi contra? Ce speranţe se pot pune în proiectele mileniului trei? Va scăpa planeta de ameninţarea crizelor energetice, în mod denifitiv? Specialiştii Centrului european de cercetări nucleare de la Ispra (Italia) au studiat temeinic şansele proiectelor cu aparenţă utopică. Punînd în balanţă cerinţele dezvoltării viitoare ale economiei planetare cu posibilităţile tehnologice ale viitoarelor decenii, aceştia au ajuns la concluzia că omenirea nu se va putea bucura de binefacerile energiei solare, în mod integral, decît foarte tîrziu, spre secolele doi-trei ale mileniului viitor. Pînă atunci, chiar utilizînd complexe energetice orbitale, astrul va putea acoperi doar circa 10 la sută din necesităţile omenirii. Specialiştii francezi sînt mai optimişti. Ei consideră că energia solară ar putea fi mai bine utilizată prin instalarea în Sahara, ca şi în alte mari deşerturi planetare, a unor întinse centrale solare, dispunînd de un număr uriaş de celule fotovoltaice. O asemenea centrală deşertică ar putea furniza energia echivalentă cu cea produsă într-o centrală atomoelectrică, dar în mai bună siguranţă şi cu o totală lipsă de poluare.

Proiectele franceze au fost deja preluate de Comunitatea economică europeană care a construit în Sicilia centrala solară Eurelios, cuprinzînd o suprafaţă de peste 18 000 mp de heliostate fabricate de grupul vest-german MBB (Messerschmitt-Bölkow-Blohm), precum şi de concernul francez Cethel. Deocamdată, energia furnizată este incomparabil mai scumpă decît cea produsă în centralele nucleare, dar se speră ca în viitorul nu prea îndepărtat ea să devină competitivă. După modelul european, japonezii au construit şi ei centrale solare gigantice, dar mult mai economice decît cele de pe continentul nostru. Francezii s-au lansat de asemenea în această aventură energetică, realizînd mai multe proiecte de centrale solare în Pirinei. În acest timp, noi centrale solare au fost instalate în Spania, Grecia şi în alte ţări europene, unele ocupînd suprafeţe imense, este drept, aride. Dar nici o societate industrială nu a încercat pînă acum să realizeze centrale solare de mari puteri în Sahara sau alte deşerturi, aşa cum se preconizase iniţial. Din două cauze. Prima este incertitudinea care domneşte în privinţa longevităţii sistemelor actuale, a doua — raţiunile economice care vin să susţină că puterea instalată a oricărei centrale solare nu poate depăşi o anumită limită, totul din considerente ştiinţifice certe. Deci, în virtutea acestui ultim punct, se consideră că cea mai mare centrală solară nu poate depăşi 100 MW.

Dar iată apărînd un nou concurent. Este vorba de centralele care utilizează fotopile solare. Specialiştii firmei japoneze Sharp au realizat asemenea centrale care par a revoluţiona aprovizionarea mondială cu energie electrică. Cel puţin aşa pretinde firma constructoare, care a şi instalat mici centrale solare pentru aprovizionarea televiziunii franceze, punctelor de apel telefonic pe autostrăzile din Franţa, R.F.G., Spania etc, căilor ferate din Australia, sistemelor de irigaţii din unele state africane, reţelei telefonice din Columbia etc. Fotopilele au început a fi utilizate şi de alte mari firme ca Siemens, A.E.G. şi Wacker-Chemie, care construiesc centrale fotovoltaice. Fotopilele sînt experimentate în întreaga lume acum. Ce rezervă viitorul încă nu putem aprecia cu destulă siguranţă. Cel puţin acum. Dar se întrevăd noi posibilităţi pentru conversia directă a energiei solare în energie electrică. Să ne închipuim Sahara, Gobi, Peninsula arabică, deşertul nord-american acoperite de mii şi mii de centrale solare de asemenea tip eficace! Producţia lor energetică ar constitui o resursă fantastică pentru omenire. Nu este un simplu vis, ci realmente o posibilitate a viitorului apropiat.

GH. BRĂTESCU

Bicicleta din imagine înfăţişează un posibil vehicul acţionat de energia solară. Celulele de pe panoul care ţine loc şi de ghidon au capacitatea de a transforma direct radiaţiile solare în energie electrică, suficientă acţionării unui motoraş.

Irisul — ecran şi coordonator biologic

Date recente dovedesc că irisul este nu numai un dispozitiv de control cibernetic al fluxului luminos, ci şi de reflectare a acestuia şi, în consecinţă, de evaluare a homeostaziei morfologice, biochimice şi funcţionale a organismului, considerat ca un tot unitar.

În anul 1980, medicul homeopat Ignatz von Peczely a adus la cunoştinţa publicului medical prin cartea sa „Entdeckung auf dem Gebiet der Natur und Heilkunde" faptul necunoscut pînă atunci că, la nivelul irisului, pot fi reflectate procese fiziologice şi, mai ales, patologice, care au loc la distanţă în organism. Dr. Lijequist din Stockholm, dr. Schlegel din Tübingen, dr. Thiel Beppart din Washington, dr. Schnabel din München şi alţii, confirmînd constatarea dr. Peczely, au dat curs prin practicarea iridologiei şi difuzarea ei unui nou mod de cunoaştere în domeniul ştiinţelor medicale.

Măsurători fotodensimetrice prin pixeli cu dimensiune liniară de 0,7 mm au arătat că variatele dispoziţii de forme şi culori, responsabile de transparenţa iriană, sînt determinate în special de efectele luminii asupra calităţii şi cantităţii pigmentului melanic care, sub controlul sistemului nervos simpatic şi al unor tropi (stimuli) hipofizari şi epifizari, se află dispersat anizotrop (diversificat) în structurile uveale foarte fine, dispuse în sens radial, meridional sau altitudinal. Textura de culori şi densităţi optice alcătuiesc, împreună cu elementele arhitecturale, din masa ţesutului irian, un adevărat „patern irian". Dovedirea variabilităţii acestora, raportată la diversele perturbări homeostatice din organism, atrag atenţia asupra existenţei unor mecanisme profunde, cu rol determinant în apariţia sa.

În acest sens, dr. Peczely a interpretat ca hemoragie iriană o pată de la nivelul irisului unei păsări (bufniţă) cu piciorul fracturat şi a dovedit că irisul este un ecran care reflectă tocmai perturbarea homeostaziei morfologice, respectiv a integrităţii histofuncţionale a organismului.

Întrucît pigmentul melanic este un produs agregat şi deplasat sub controlul nervos autonom simpatic de către lumina din cadrul căreia fac parte culorile zonale producătoare ale modificărilor reflectate, este de luat în seamă identificarea unor posibilităţi de interpretare a modului în care sînt evocate acestea la nivelul irisului. Traseul atît de lung, efectuat de inervaţia simpatică a irisului, care punct cu punct, stabileşte în substanţa reticulară de la diencefal pînă la măduva toracală raportul de schemă corporală şi care prin aceasta realizează dispoziţia particulară de forme şi culori (patternul irian) în baza unui cod structurat întreţinut, este cel care permite ca mesajele nervoase să se reflecte somato-vegetativ la nivelul irisului. Aceste realităţi cunoscute continuă să incite în mod constant atenţia cercetătorilor.

Deşi în practică a fost dovedită reflectarea iriană a proceselor fiziopatologice, sînt necesare experimente de laborator (pe ciine, pisică) cu intenţia fie de a vizualiza modificări funcţionale sau lezionale existenţe la nivel irian, fie de a localiza şi analiza modificările produse intenţionat. Drept ghidaj, se folosesc hărţile iriene ajutătoare, alcătuite în acest scop. La un aparat foto, televizor sau video cu înaltă rezoluţie, se aplică un cadran care cuprinde circumferenţial întreaga arie a irisului; acesta este gradat cu precizie pe toată circumferinţa sa în 360°, servind la localizarea cu precizie a zonelor în care se găsesc reflectate organele studiate. Poziţionarea corectă a diafragmului respectiv, distanţa iris-lentila receptoare, distanţa interpupilară, incidenţa luminii difuze şi uniforme, precum şi calitatea imaginilor urmărite fac posibilă vizualizarea şi studierea directă a aspectului irian, cu toate modificările funcţionale şi/sau lezionale (patologice), după translarea lor pe hîrtie fotografică sau pe ecranul unui televizor pregătit în acest scop.

Vizualizarea modificărilor zonale, topice, cu caracterul lor morfologic, funcţional sau organic, precum şi gradul în care se manifestă acestea ca expresie a tulburării luminozităţii — uniformă la subiectul sănătos — sînt tot atîtea argumente în sprijinul verificării şi confirmării unui diagnostic, pus prin mijloace clasice sau moderne, iridologia constituindu-se într-un mijloc de control dinamic al efectelor terapeutice scontate.

Dr. SIMION M. GHINEA

Substanţă de contrast unică

Oamenii de ştiinţă sovietici de la Universitatea din Tartu au realizat o substanţă cu contrast radiologic cu proprietăţi unice. Ea se deosebeşte de substanţele analoage nu prin compoziţia chimică, ci prin tehnologia de preparare. Este vorba de utilizarea unor metode noi de triturare şi de desicare a sulfatului de bariu. În estobar suspensia este atît de măruntă şi particulele aderă unele la altele atît de puternic încît stratul de substanţă poate fi foarte subţire şi în acelaşi timp foarte trainic. Acest fapt permite depistarea celor mai mici vătămări ale organelor, deci depistarea diferitelor maladii în stadiu incipient.

Şerveţele medicament

Doi cercetători, V. Filatov şi R. Riljev de la o clinică moscovită, au creat un gen de şerveţele de pînză, capabile să vindece plăgile cele mai complicate. Printr-un procedeu chimic, pe şerveţele se fixează tripsină, un ferment natural. Cercetătorii au observat că acest ferment are o acţiune vindecătoare rapidă, ajutînd derma şi epiderma să se refacă „văzînd cu ochii". Primele aplicaţii ale acestor şerveţele s-au făcut pe persoane care suferiseră arsuri grave. Depăşind aşteptările chiar ale inventatorilor, şerveţelele au făcut adevărate minuni, salvînd numeroşi accidentaţi. Rănile, chiar profunde, au fost de asemenea combătute cu succes. Cercetările şi experimentările ulterioare au dovedit că noile şerveţele de uz medical pot fi utilizate cu eficacitate şi în combaterea degerăturilor şi escarelor, a contuziilor şi plăgilor deschise.

Inhalant neobişnuit

Medicii din oraşul Solikamsk (U.R.S.S.) folosesc un aparat ingenios pentru haloinhalaţii, util în tratamentul astmului bronşic şi în profilaxia unor afecţiuni ale căilor respiratorii provocate de răceli. Noul aparat pentru inhalaţii a fost realizat pe baza unui foen obişnuit. Aerul cald trece printr-un tub care este umplut cu bucăţele de minereu de silvinit. La capătul tubului este anexată o pîlnie pentru respirat. Aburul ionizat îmbibat cu săruri are un efect favorabil asupra stării de sănătate a bolnavilor. i

viață rațională, mișcare, sănătate

REGIMUL DE VIAȚĂ AL BOLNAVULUI CU INFARCT MIOCARDIC

Cardiopatia ischemică este astăzi cea mai de seamă problemă de sănătate publică, plasîndu-se pe primul loc pe lista cauzelor de deces în țările dezvoltate. Infarctul miocardic este în primul rînd o consecință a stilului modern de viață, mai ales a stresului. Mortalitatea ridicată datorată infarctului de miocard caracterizează în mod predilect prima oră de la declanșarea bolii, astfel încît rolul medicului care acordă asistență în această fază este esențial. De regulă bolnavii sînt spitalizați după ce pericolul major a trecut. Statisticile moderne consemnează că în timp de un an de la debutul infarctului miocardic se pierd 5—10 la sută din cei afectați. Restul de 90—95 la sută supraviețuiesc infarctului, astfel încît numărul purtătorilor de cicatrice de infarct este destul de ridicat. Infarctul, ca eveniment în viața cuiva, are o puternică influență psihică asupra bolnavului care este preocupat de riscurile ulterioare (recidiva infarctului etc.) și de perspectivele sale sociale și profesionale. Atitudinea mai veche a medicilor, plină de interdicții, transformînd bolnavul într-un veritabil invalid, este astăzi părăsită. Trebuie știut însă că bolnavul cu o cicatrice de infarct are de regulă o suferință mai difuză a arterelor coronare.

Pe lîngă bolnavii care au fost spitalizați, un număr considerabil rămîn neinternați în perioada infarctului miocardic, fie ducîndu-și boala „pe picioare", fie rămînînd la domiciliu pe durata infarctului acut. Cazurile în care infarctul a fost complet ignorat, sechela sa fiind descoperită cu ocazia unui control electrocardiografic, nu sînt deloc rare, deoarece infarctul se poate instala fără durere sau se manifestă atipic, durerea sau disconfortul fiind atribuite altor cauze.

Reabilitarea celor care au suferit un infarct miocardic urmărește atingerea unui nivel funcțional optim în viața de familie și în activitatea profesională. Punctul de pornire îl reprezintă o evaluare cît mai exactă a stării miocardului, arterelor coronare ca și a altor boli care pot coexista. În cazul unei insuficiențe cardiace este recomandat un repaus cît mai complet, pînă la remisiunea acesteia. Majoritatea celor cu antecedente de infarct însă nu au nici un fel de complicații, singurul neajuns fiind teama excesivă ce decurge din amintirea unei boli care, cel mai adesea, survine pe neașteptate, provocînd un adevărat șoc psihic. Micșorarea riscului apariției unui nou infarct se numește „prevenție secundară". În acest cadru un rol deosebit de important îl deține combaterea așa-numiților „factori de risc". Aici se urmărește modificarea stilului de viață și al comportamentului bolnavului, proces la care este bine să participe și membrii familiei acestuia, pe lîngă medicii specialiști, care trebuie să dea dovadă de moderație și flexibilitate în relațiile cu bolnavul. Iată principalele direcții. Dacă bolnavul este fumător, el trebuie convins să abandoneze fumatul sau să reducă drastic numărul de țigări. Un alt aspect care trebuie avut în vedere este reducerea treptată a greutății corporale la supraponderali, prin scăderea aportului de calorii. Sfatul unui specialist în boli de nutriție este prețios, mai ales pentru cei cu dislipidemii (creșterea colesterolului etc). Totuși, în aceste încercări de slăbire, organismul nu se lasă ușor păcălit. Altfel spus, nu se poate slăbi mîncînd pe sătur și de toate ! Foamea este indicatorul foarte sensibil al unei balanțe energetice deficitare, adică al unui consum din rezerve, ceea ce duce la slăbire. Deosebit de important este programul antistres care urmărește descărcarea pacientului de anxietate, relaxarea și redobîndirea încrederii în sine. De maximă importanță este antrenamentul fizic progresiv, care poate fi practicat cu grupuri de pacienți, sub îndrumarea unui instructor specializat. Rolul specialistului în cultură fizică medicală este deosebit de important. În grup, accentul cade pe gimnastică și pe alergare. În afară de aceste ședințe, sechelarii de infarct care nu au contradicții cardiologice trebuie să adopte o atitudine pozitivă față de activitatea fizică, fără a exagera însă. O modalitate de a economisi timp făcînd concomitent și mișcare este mersul pe bicicletă.

Desigur, deziderатul unei echipe de recuperare, formată din cardiolog, psiholog, specialist în cultură fizică medicală și nutriționist este mai greu de realizat, deși se tinde spre instituționalizarea unor astfel de grupe de lucru. Semnalăm activitatea meritorie a stației pilot O.M.S. pentru reabilitarea coronarienilor care funcționează în Spitalul Clinic Fundeni, condusă de conf. dr. I. Orha, precum și a altor formații de recuperare organizate în cîteva mari centre din țară. În practica de zi cu zi însă, sarcina recuperării, inclusiv a reîncadrării în muncă, este preluată de medicul de teritoriu, de internist sau de cardiolog, care, în colaborare cu alți specialiști, conduce și supraveghează procesul recuperator.

Dr. CORNELIU ZEANĂ

Contaminările SIDA și progresul cercetărilor științifice

Revista franceză „Ici Paris" publică un articol consacrat tineretului privitor la maladia SIDA. Articolul a fost realizat în colaborare cu Centrul de cercetări SIDA din Paris. După ce face bilanțul evoluției acestui flagel, atrăgînd atenția tineretului privitor la pericolul care planează asupra fiecăruia de a contacta boala prin legături întîmplătoare, autorul articolului se arată optimist : „Dacă maladia este în curs de răspîndire, cercetările medicale avansează și mai rapid. În orice caz, părinții au datoria să-și avertizeze copiii, mai ales pe cei aflați la o vîrstă a curiozității și interogațiilor, a primei dragoste".

Prima întrebare ar fi ce produce SIDA ? În general se știe, dar bine e să repetăm : este vorba de un virus care micșorează apărarea naturală a organismului. Prin urmare, un viitor bolnav este vulnerabil de a căpăta orice boală infecțioasă, de la cele benigne, la cele mai grave posibil. Este vorba deci de o boală contagioasă, cu sfîrșit letal. S-a constatat că există purtători ai bolii, care nu fac boala, dar și bolnavi efectiv, ambele categorii de indivizi fiind contaminante. Care e mecanismul contaminării cu SIDA ? Au fost găsite pînă acum mai multe căi. Și anume : relații intime chiar normale, transfuzii de sînge (necontrolat anti-SIDA), seringi nesterilizate sau incomplet sterilizate, cu care se fac diferite injecții sau se iau probe pentru laboratoare de analize, salivă lăsată pe veselă și tacîmuri nespălate și neopărite, în fine prin simplu sărut. Particulele fine de salivă ejectate la strănut sau tuse sînt, de asemenea, infecțioase.

S-a pus totodată problema dacă nu cumva pot exista riscuri de îmbolnăvire și prin contactul cu apa din bazinele de înot, dat fiind faptul că purtătorii de SIDA pot elimina salivă și chiar urină în mod accidental în timpul înotului. Părerile sînt împărțite, deocamdată cercetările fiind în curs.

O altă întrebare pe care o adresează publicul este : cum se poate cunoaște boala, care sînt simptomele acesteia ? Nu există simptome precise. În general sînt observabile tulburări ale organismului care alarmează și anume : scăderea rapidă în greutate fără o cauză anume de factură obiectivă (efort, regim de slăbire, ingerarea de medicamente care suprimă apetitul, stres, insomnii rebele etc) ; febră neliniștitoare, durînd mai multe săptămîni chiar și după administrarea de medicamente specifice, inclusiv antibiotice puternice ; inflamarea ganglionilor ; diaree continuă care nu cedează, provocînd inconfort general al organismului și stare de slăbiciune ; infecții vizibile pe piele, dentare, oculare etc. care nu pot fi stăpînite sub nici o formă clasică etc. Cum s-ar spune sînt o mulțime de simptome specifice de fapt altor boli, medicul fiind singurul care poate stabili cu precizie dacă acestea au un caracter extrem de grav, suspectînd bolnavul de a avea SIDA.

Trebuie să se știe, scrie revista, că prezentarea la medic este obligatorie dacă apar simptome neliniștitoare sau există bănuiala unei contaminări. Aceasta deoarece a începe tardiv tratamentul echivalează cu o sinucidere. Sînt forme minore de SIDA dar și foarte grave, întotdeauna mortale (82 la sută din cazuri).

Deocamdată să păstrăm un minimum de reguli de igienă, bine știute, dar eludate adesea : evitarea de către tineret, mai ales, a unor legături „sentimentale" întîmplătoare, folosirea batistelor sau măcar a palmelor pentru evitarea răspîndirii particulelor de salivă, mai cu seamă în aglomerații, perfecta sterilizare a aparatajului medical, inclusiv cel stomatologic, a veselei și tacîmurilor în unitățile de alimentație publică etc.

Medicamentele și accidentele rutiere

Despre pericolul pe care îl prezintă pentru conducătorii auto consumul de medicamente, în perioada cînd circulă cu mașina, s-a mai scris în revista noastră. Iată, recent, revista „British Medical Journal" publică un articol în care atrage în mod foarte pertinent atenția asupra acestei „obicei", frecvent în rîndurile șoferilor, mai ales amatori. În primul rînd sînt incriminate așa-zisele tranchilizante, minore, care sînt prescrise de medici în mod frecvent, fără să atragă atenția consumatorilor asupra pericolelor la care se supun în calitate de șoferi sau pur și simplu de pietoni, datorită efectelor negative pe care le pot avea asemenea produse medicamentoase. „Din păcate, arată autorul articolului, există prea puține studii epidemiologice privind relația dintre administrarea de medicamente și accidentele rutiere. Potrivit unor rapoarte și statistici, dintre conducătorii auto cei puțin 5 la sută consumă medicamente psihotrope. S-a văzut, de asemenea, că aproximativ o pătrime din victimele accidentelor mortale, aflate la volan, folosiseră astfel de medicamente. În același timp, peste 30 la sută din persoanele accidentate pe drumurile publice, ca pietoni, ingeraseră substanțe psihotrope. Studii efectuate în unele țări nordice și în Marea Britanie indică faptul că 2—10 la sută din șoferii supuși controalelor medicale inopinate luaseră tranchilizante combinate cu alcool.

Nu de mult, poliția finlandeză a făcut un control sever asupra conducătorilor auto, alarmată de creșterea numărului de accidente rutiere. Controlul a fost realizat cu sprijinul unor echipe de cercetători științifici, recrutați din cele mai laborioase institute cu caracter medical. Rezultatele acestei vaste anchete sînt destul de elocvente, arată revista britanică. Astfel, la aproximativ 2 la sută din șoferii cercetați, s-au văzut urmările somniferelor luate în timpul nopții. În fine, din cei 72 la sută din șoferii care nu băuseră alcool și nu consumaseră somnifere, mai mult de o zecime luaseră tranchilizante minore, fără prescripție medicală. Concluzia este logică, încheie autorul articolului : interzicerea prin lege ca persoanele care consumă tranchilizante, indiferent de cantitate și concentrația acestora, să conducă un autovehicul".

medicul ne sfătuiește

ORTOPEDIE. Colaborează **dr. NICOLAE BURGHELE, șeful secției de ortopedie și traumatologie a Spitalului C.F.R. nr. 2, din București.**

● **VALERIA DONICI din Bacău.** Gonartroza de care suferiți este produsă de mai multe cauze, iar diagnosticul corect este stabilit numai de medicul ortoped. Tromboflebita gambei care s-a adăugat în ultima vreme v-a mărit desigur suferința. În această situație este bine să vă internați în Spitalul județean, la secția chirurgie, unde se va putea evalua stadiul tromboflebitei. Roentgenterapia care vi s-a recomandat poate avea efecte pozitive în ameliorarea gonartrozei. De aceea, considerăm obligatorie internarea dv. în spital, pentru precizare de diagnostic și tratament al ambelor afecțiuni.

● **TIMPU CAMELIA din Turda, județul Cluj.** În scrisoarea dv. ne prezentați cîteva aprecieri subiective privind unele suferințe generate de coloana vertebrală. Dacă nu v-ați făcut radiografia coloanei vertebrale, a zonei dureroase și nici alte investigații clinice, sfatul nostru este să vă prezentați la un medic specialist reumatolog și ortoped.

● **MARIAN VETA din Baia Mare.** Din datele pe care ni le relatați în legătură cu suferința coloanei vertebrale, rezultă că diagnosticul nu a fost precizat și de aceea tratamentul încercat a rămas fără rezultat. Spasmofilia care vi s-a depistat este asociată afecțiunii coloanei vertebrale. Este necesar să fiți consultată de un medic specialist reumatolog, în colaborare cu specialistul ortoped, care vă vor preciza diagnosticul și vor indica tratamentul adecvat.

● **RADU ALEXANDRU din Cîmpulung, județul Argeș.** Piciorul plat pe care l-ați corectat cu susținătoare de boltă plantară s-a agravat de-a lungul anilor datorită unui proces fiziologic frecvent mai ales la vîrsta înaintată, e vorba de cedarea ligamentelor și mușchilor piciorului. Indicația de tratament o puteți obține de la un medic specialist ortoped, pe baza examenelor radiologice și clinice.

● **DUMITRU MARIN din București.** Pentru a vă ajuta la cele solicitate, vă invităm pentru consult la Spitalul C.F.R. nr. 2, secția de ortopedie și traumatologie.

BOLI INTERNE. Răspunsul este formulat de **dr. EMIL POPESCU, medic primar boli interne de la Spitalul Clinic de Urgență din București.**

● **MARCU IULIU din Focșani.** 1) Alimentația bolnavului care are melenă trebuie compusă din lichide (ceaiuri din plante, compoturi, sucuri — toate slab îndulcite) și lapte, pe toată durata singerării digestive, adică pînă la normalizarea culorii scaunului. După aceea, se trece la alimentație semilichidă (orez cu lapte, gris cu lapte, macaroane cu lapte, piure de cartofi cu lapte), timp de 3—4 zile, după care se trece progresiv la alimentație cu proteine (pește, brînză, carne, ouă). 2) Tratamentul hemoragiei digestive superioare (fie că este vorba de melenă sau de hematemeză) este de domeniul exclusiv al medicului. Pînă la consultul medical, bolnavul trebuie să respecte repausul la pat și, în măsura în care este posibil, să aplice pe abdomen o pungă cu gheață. Se mai recomandă, pînă la venirea medicului, folosirea cuburilor de gheață ținute în gură pînă la topire și înghițirea apei astfel rezultate care, prin temperatura scăzută, poate contribui la oprirea sau diminuarea singerării. 3) Hemoragia digestivă poate recidiva sau nu în funcție de cauza care a produs-o și de eficiența actului terapeutic (medical sau chirurgical). Bolnavul care a avut o hemoragie digestivă trebuie să respecte ritmicitatea meselor (cinci mese pe zi, dintre care trei principale și două intermediare) și să evite folosirea medicamentelor cu potențial iritant digestiv (aspirina, antinevralgicele, hiposerpilul, fenilbutazona, indometacina, prednisonul etc.).

Rubrică realizată de AURORA POPESCU

întîmplări adevărate

Cinci generații

Cazurile în care în cadrul aceleiași familii se reunesc mai multe generații reprezintă adevărate sărbători pentru protagoniști — destinele desprinse din aceeași tulpină a vieții. În acest sens ne scrie corespondentul nostru Pușcaș Ștefan din Arad despre cele cinci generații prezente în fotografia de mai sus. Astfel, de la stînga la dreapta sînt reunite pe peliculă : Sabău Floare (92 de ani, străstrăbunică, din satul Cig, județul Satu

Mare) ; Pal Floare (66 de ani, bunică, din același sat, fiica precedentei) ; Pușcaș Viorica (40 de ani, bunică) ; Boer Carmen (mamă, 21 de ani) și fiica acesteia Corina-Adina, de 1 an și șapte luni (nepoată, strănepoată și stră-strănepoată). Fotografia este făcută în satul Cig, unde la cei 92 de ani ai săi Sabău Floare îngrijește singură de gospodărie. În fața acestei emoționante familii atașăm urările noastre de bine.

Lesley a învins

Cînd avea doar 15 ani, Lesley, aflată în vacanță, a căzut de pe cal suferind un accident foarte grav din care a scăpat, în urma unei operații dificile, cu viața, dar cu o sechelă nu lipsită de gravitate. Accidentul îi afectase o glandă care nu-i permitea să mai crească în înălțime, (avea să rămînă la 1,50 metri). La vîrsta de 20 de ani, Lesley s-a măritat cu Geoff Needham. Deși cuplul și-a dorit foarte

mult să aibă copii, această bucurie se lăsa așteptată. Lesley s-a decis să urmeze o cură împotriva sterilității. Rezultatul a fost pozitiv, dar bucuria lor a fost de scurtă durată. Ginecologul a anunțat-o pe Lesley că urma să nască cinci copii, ceea ce însemna că pentru o femeie atît de măruntă ducerea sarcinii pînă la capăt constituia o imposibilitate. Lesley s-a opus cu înverșunare soluției avortului și a declarat că-și asumă răspunderea deciziei. Singura alternativă în asemenea împrejurări era ca, în tot timpul stării de graviditate, Lesley să rămînă în pat. Ceea ce s-a și întîmplat. În termenul prevăzut s-au născut cei cinci gemeni, Phillip, Sarah, Craig, Cara și Victoria. Cinci copii normali și plini de vioiciune, care, după perioada obligatorie din incubatoare, au fost redați părinților care locuiesc în Burnley (Anglia).

Aviator la 11 ani

Tony Aliengena și-a dorit de mititel să devină pilot. Se și pregătea intens în acest scop cînd, răsfoind din curiozitate, la vîrsta de 9 ani un Guiness Book, cunoscutul almanah al recordurilor de cele mai neașteptate feluri, avea să constate că risca să întîrzie. Fiindcă cel mai tînăr om de pe planetă care decolase la manșa unui avion era un băiețel în vîrstă de 9 ani și 316 zile. A început o cursă contra-cronometru. Ziua Z a fost aceea de 11 martie 1988 cînd, sub privirile emoționate ale părinților săi și avînd în dreapta sa, în avion, un expert al Asociației Naționale de Aeronautică, Tony a dat rotocoale în cerul albastru californian timp de o oră. Zburase, era pilot !

De aici pînă la hotărîrea de a face o călătorie în jurul globului cu avionul nu a mai trecut mult timp. Cît privește itinerarul ales el a urmat un drum începînd cu orașul natal, San Juan Capistrano apoi spre coasta de est, peste Canada, Groenlanda, Islanda, Europa, U.R.S.S., pe deasupra Strîmtorii Behring și înapoi acasă. La 26 iunie 1989, pe unul dintre aeroporturile moscovite ateriza micul aparat Cessna-210 condus de și mai micul pilot în vîrstă de 11 ani. Apoi, drumul a continuat. În punctul de contact dintre cele două continente, Asia și America de Nord, s-a produs imprevizibilul. Era într-o zi de pauză și odihna a fost tot activă : urma să se efectueze un zbor. La manșă a trecut Gary, tatăl lui Tony. Urmau să facă un tur de recunoaștere de-a lungul țărmului american de la Nome. La decolare, însă, avionul a fost prins într-o scurtă vijelie, s-a răsturnat și a luat foc. Din fericire cei din avion s-au ales numai cu spaima trasă.

Impresionat de cele petrecute, un alt amator le pune la dispoziție avionul său de același tip. Cursa este reluată și ea se termină cu bine acolo unde a și început, în California. Bucla fusese închisă. Recordul mondial omologat. El a fost stabilit de un copil de 11 ani ! *(Dan Tinică)*

Schimb de locuință

Cuibul de berze construit în vîrful unui stîlp electric este un spectacol insolit, amuzant, dar și periculos, atît pentru păsările respective, cît și pentru funcționarea rețelei. Iată de ce electricienii din Marin County (California) au decis să asigure... un schimb de adresă, de pe stîlpul unei rețele de 12 kV pe unul alăturat pentru un cuib uriaș și locuit de o familie de berze. Cuibul era construit de păsări pe o consolă și, atunci, a trebuit să fie tăiat vîrful stîlpului de sub consolă și transportat împreună cu întreg „apartamentul" (foto 1) pe un stîlp identic, alături, la o oarecare distanță. Mai mult, noul sediu asigură și o frumoasă

— 1 —

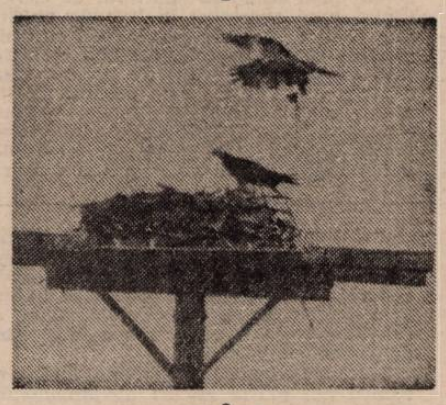

— 2 —

vedere spre mare. Treaba a durat puțin timp, dar au fost luate măsuri pentru protejarea ouălor din cuib care au fost depuse de ornitologi într-un incubator. La întoarcerea acasă (foto 2) păsările au găsit sediul nou complet amenajat și ouăle la locul lor.

magazin vă răspunde

ALEXANDRESCU VLAD, București : Informația dv. este exactă; prima expediție științifică românească în Africa a fost efectuată (în Somalia) de către exploratorul Dimitrie Ghica-Comănești, împreună cu fiul său Nicolae — în anii 1895—1896. Cercetările au avut în vedere flora și fauna din acea zonă. Pe de altă parte, academicianul român **E. Pora** a participat la explorările (cu nava sovietică „Viteaz", în anii 1957—1959) în urma cărora a fost descoperită fosa Marianelor (adîncime 11 022 m), din Oceanul Pacific. Fosa Filipinelor, cea mai mare adîncime a oceanului planetar cunoscută — 11 516 m —, a fost descoperită în 1962 de către echipajul navei engleze „Cook".

MARCU CRISTINA, localitatea Negrești, județul Argeș: Adresa care vă interesează a apărut în nr. 16/22 aprilie 1989 al revistei noastre.

TRIFOI VICTOR, Sighetu Marmației : Prima zi a secolului XXI este (va fi) 1 ianuarie 2001.

IONESCU MIRCEA, Ploiești: Prima atestare documentară a orașului Ploiești datează din anul 1545, deși se consideră că orașul a fost înființat în anul 1597, cînd Mihai Viteazul a ales această localitate ca așezare a taberei militare, în vederea pregătirilor campaniei de cucerire a Transilvaniei (conform cu „Dicționar cronologic al științei și tehnicii universale", editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979). Cercetări arheologice au scos însă la iveală vestigii ale unei așezări dacice în această zonă.

SASU VALERIU, Arad: Multe surse bibliografice arată că prima grădină zoologică a fost înființată în China antică, aproximativ la începutul mileniului II î.e.n. (numită „Parcul inteligenței"). În Egipt, la Alexandria, se înființează grădini zoologice în secolul IV î.e.n., în timpul dinastiei Ptolomeilor. În Europa, cea mai veche grădină zoologică publică se înființează în 1793, la Paris.

RADU SIMION, Focșani: Ulcerul duodenal nu este o boală a „omului modern". Un singur argument în favoarea acestei afirmații: prima descriere a acestei afecțiuni a fost făcută în 1746, de către medicul german Georg E. Hamburger.

STROESCU DAN, București: Nu am găsit în cartea „Botanica distractivă" de S.I. Ivcenko, editura Dacia, Cluj-Napoca, 1976, cele afirmate de dv., dar pot să vă spun că despre plantele carnivore se vorbește încă din secolul XVIII. Prima descriere a unei asemenea plante a fost făcută în 1769, de către naturalistul englez John Ellis.

Rubrică realizată de PAUL IOAN

povestire s.f.

TREI FULGERE PE SECUNDĂ

episodul cinci

4.

— De fapt, tinere, n-ai ales momentul cel mai potrivit ca să te alături nouă ! spuse domol colonelul, privind cu tristețe la tovarășii lui care nu se mai opreau din înfulecat și care terminaseră de mult întregul stoc de bere de pe Muss.

— Cum adică „moment potrivit" ? se minună Tibald. Practicați pirateria pe anotimpuri și sezoane, ca pescarii și vînătorii ?

— Te înșeli de două ori, dragul meu ! oftă colonelul. În primul rînd, noi nu sîntem pirați. O clipă ! Nu te pregăti să ripostezi !... În fața dumitale, ca și pe Malgamar se află un corp militar de elită, adică ofițerii cei mai destoinici pe care i-a putut crea Sintaria, care la rîndul ei este de departe cea mai bogată, dinamică și prosperă societate de pe toate cele zece planete locuite din acest colț al Galaxiei. Sîntem aici, după cum singur ai observat, treizeci de oameni bravi și totodată lucizi. Pe Malgamar ne mai așteaptă încă patru sute și ceva. Am socotit cu toții că tratatul general de abandonare a armatelor și armelor este o imensă greșeală și că abia din momentul ratificării pacea tuturor celor zece lumi din zonă este pusă în totalitate sub semnul incertitudinii. De aceea am refuzat să distrugem baza militară de pe planetoidul Malgamar. Și cînd soldații noștri au plecat cu zecile de mii, fericiți că se întorc la mame, neveste și odrasle, insultîndu-ne pe noi, ofițerii lor, că nu sîntem altceva decît niște militariști amăriți care visează de-a surda cum să facă să apese mai repede pe butonul roșu, ne-am închis în subteranele blindate, nepăsători la disprețul și prostia lor și ne-am asumat destinul covîrșitor al hotărîrii păcii și războiului de acolo, din inexpugnabila fortăreață cosmică numită Malgamar.

— Stai puțin ! protestă vioi Tibald. Deocamdată nu știu să se fi hotărît ceva în privința voastră.

— Pentru că încă nu ne-a venit vremea, băiete ! Cînd vor ajunge în conflict — și motive pentru asta sînt nenumărate — oricare din cele zece lumi, și în primul rînd Sintaria care ne-a renegat se va îmbulzi să ne cumpere serviciile. Fiindcă sîntem cu toții specialiști de vîrf în domenii de vîrf : electronică, astrofizică, fizica subatomică, planetologie, cibernetică, chimie moleculară, construcții de mașini sau de roboți, strategie și tactică spațială, genetică, psihologie și multe altele. Pînă și agricultură intensivă pe terenuri aride. Ca să putem purta lupte sofisticate în cosmos, ocupa și controla corpuri cerești, supraviețui în condiții grele, reface rapid efectivele, pentru a înlătura pierderile de armament și tehnică și pentru a declanșa contraofensive nimicitoare pe cel puțin opt fronturi simultan.

— Frumos ! exclamă Tibald. Dar nimeni nu v-a solicitat ajutorul.

— Încă nu.

— Și ca să puteți supraviețui în condiții grele opriți cînd se nimerește navele de transport...

— Aici greșești, pentru a doua oară, băiete ! Ne aprovizionăm foarte rar, cînd nu mai există altă soluție și întotdeauna doar cu lucruri de strictă necesitate. Fără a face nici cel mai mic rău — notează asta ! — membrilor din echipajele încolțite !

— Păi da, că asta ar mai lipsi ! Atunci chiar că, așa dezarmați cum sînt ei, locuitorii celor zece lumi ar găsi mijlocul să vă facă harcea-parcea, fără multă vorbă.

— Hm !... Ce-i drept, așteptarea nu prea ne prinde bine. Orice mașină se uzează mai mult în repaus decît în mers. Mai cu seamă o complicată mașină de luptă, așa ca noi. Pe deasupra, colac peste pupăză, acum vreo doi ani secundul meu a avut o idee nefericită : să luăm niște ostatici, în schimbul cărora să cerem combustibil, hrană și alte lucruri foarte necesare. Iar eu am avut ideea și mai proastă de a accepta ideea lui. Așa că ne-am pricopsit cu cincisprezece femei, echipa de miss ale celor zece lumi — plus rezervele ! — care se duceau pe Sintaria la concursul de Miss Galaxie !...

— Ei, asta trebuie să vă mai fi îndulcit puțin viața, măcar o vreme, pentru că femeile se pricep de minune cum s-o facă !

— S-o crezi dumneata ! Sînt cincisprezece harpii, care s-au baricadat în cele mai spațioase și comode încăperi ale

bazei, după ce ne-au furat în prealabil stocul-rezervă de mîncare și băutură... Iar culmea culmilor este că nici una dintre cele zece lumi n-a mai vrut să-și răscumpere pe miss a ei, așa încît pur și simplu am rămas cu toate pe cap — cincisprezece ghimpi care ne înțeapă fără încetare și în punctele cele mai vulnerabile. Ce zici ?... Frumoasă treabă.

— Mda ! Mi se pare că ai dreptate ! oftă cu tristețe Tibald. N-am ales momentul cel mai bun ca să fug de acasă. Și-acuma, după toată pozna cu subtilizarea lui Muss nici n-o să mă mai pot întoarce. Aveți cel puțin vreo altă navă în afară de Șoimul stelar ?

— Patruzeci și șase de astronave gata să înfrunte orice inamic. Tipuri și tonaje diferite — dar numai trei tone de combustibil.

(Va urma)

ROMULUS BĂRBULESCU

verificați-vă cunoștințele

DIN ISTORIA C.F.R.

1. Între ce localități a fost construită prima cale ferată pe teritoriul țării noastre ?
2. Care a fost prima gară din București ?
3. Cît de veche este Gara de Nord ?
4. Cu ce capitală a fost legat prima dată pe calea ferată Bucureștiul ?
5. Care a fost primul tronson de cale ferată executat numai cu forțe proprii ?
6. Unde a fost construită prima locomotivă cu ecartament normal ?
7. Ce invenție, aplicată la roțile vagoanelor, aparține unui român, fiind preluată și aplicată de numeroase țări ?

EMILIAN DOBRESCU

(Răspunsul în numărul viitor)

PRIVIȚI, AMINTIȚI-VĂ, RĂSPUNDEȚI

RĂSPUNSUL LA ÎNTREBAREA PUBLICATĂ ÎN NUMĂRUL TRECUT

Zapisul din 15 august 1676, dat de voievodul Gheorghe Duca (1673—1678), menționează că „moșnenii Izești au stăpînit moșii și părinții lor moșia Izești cu puțurile păcurilor", acesta fiind cel dintîi document referitor la extracția țițeiului prin puțuri în Țara Românească.

● **Tradiția cu flacăra olimpică să fie** purtată din Olimpia (Grecia) și pînă la locul desfășurării Jocurilor Olimpice a început să fie aplicată pentru prima oară în anul 1936, cînd întrecerile s-au disputat la Berlin.

● **Obezitatea.** Se ajunge la obezitate și în situația cînd, zilnic, se depășește cu 100 calorii peste necesar, în cinci ani.

● **Migrația șerpilor.** În zona fluviului Missisippi, în apropierea Marelui Canion, pe o porțiune de șosea (3 km) este interzisă circulația în perioada 4—25 aprilie și 24 septembrie — 15 octombrie, pentru a permite migrația sezonieră a șerpilor veninoși, spre și din ascunzătorile de iarnă.

● **Norvegianul Ernst Mensen** figurează drept cel mai mare mărșăluitor din toate timpurile. Cea mai celebră performanță a stabilit-o în anul 1833 cînd, la vîrsta de 33 de ani, a plecat pe jos din orașul München și a ajuns după numai 26 de zile în localitatea Nauplia din Grecia. După numai doi ani a efectuat cea mai lungă călătorie : a acoperit distanța dintre Istanbul și Calcutta doar în 31 de zile.

● **Două tinere femei** din Columbia (Carolina de Sud), Joyce Lott (27 ani) și Mary Jones (29 ani), care s-au împrietenit întîmplător, au descoperit, discutînd despre viața lor, că sînt de fapt... surori ! Părinții lor divorțînd cînd ele erau micuțe, cele două surori au fost înfiate de alte două familii. Ziarele, publicînd această veste, le-au făcut surorilor o altă surpriză : un alt frate al lor, John Birkead (31 ani), înfiat la rîndul lui de o familie, a intrat în legătură cu cele două surori regăsite...

● **Cazul unui suedez, Ragnac Anderson,** din localitatea Kumla, reprezintă și în prezent pentru oamenii de știință un adevărat miracol. Cetățeanul respectiv, care în anul 1946 era înalt de 1,75 m. și cîntărea 85 kg., în anul 1956 nu măsura mai mult de 1,46 m., iar greutatea lui scăzuse la 50 kilograme. Toate examenele la care a fost supus nu au reușit să explice această anomalie fiziologică.

● **În anul 1960,** în Anglia, a fost publicat un manual pentru cei care vor să învețe să joace popice. Strict autentic : volumul avea nu mai puțin de 1298 de pagini.

test

CUBUL

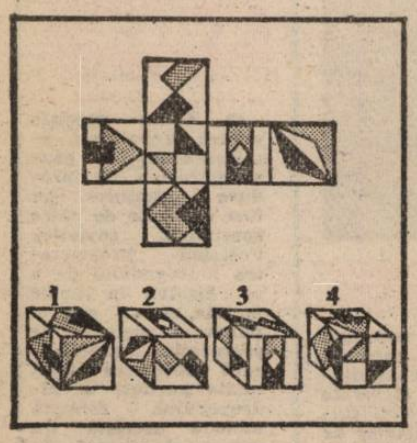

Care din cele patru cuburi numerotate mai jos, corespunde cu cel care este prezentat mai sus, dar cu laturile desfăcute?

(Soluția în numărul viitor)

DEZLEGAREA TESTULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

SPIRIT DE OBSERVAȚIE

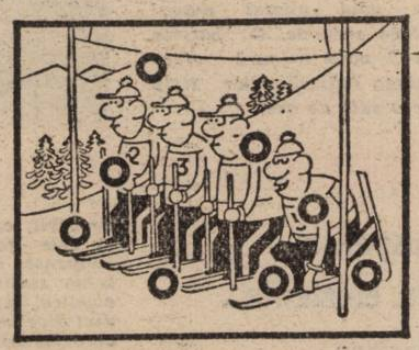

mozaic

NU E ZĂPADĂ

Cupa mondială de schi suferă, dacă nu chiar și-a sistat cursele, din cauza lipsei de zăpadă pînă și în Alpi. În Carpații noștri, soare primăvăratec, cei care au fost luni la munte pot să confirme ● Lipsa de zăpadă nu a împiedicat însă echipa R.F.G. să cîștige pentru a doua oară consecutiv finala „Cupei Davis" la tenis de cîmp în fața puternicei reprezentative a Suediei. Star-ul finalei a fost iarăși Boris Becker, aflat într-o formă sportivă excelentă, el nu a „iertat" nimic, a cîștigat totul, inclusiv partida de dublu care, însă, să o spunem, a fost pe muche de cuțit și s-a terminat la fel, 3—2 pentru vest-germani, la seturi, acesta fiind de fapt și scorul final în întîlnirea amintită ● Citești și nu-ți vine să crezi : steroizii anabolizanți sînt perimați, stimulați-vă cu electricitate. Acesta este îndemnul adresat sportivilor de A. Dellito de la Facultatea de medicină a Universității din Washington. Și unii s-au găsit să-l și pună în aplicare. Halterofilul american Derick Crass, tratat cu impulsuri electrice a ridicat la sfîrșitul tratamentului, 207 kilograme. Originalitatea metodei lui Dellito constă în depășirea pragului de toleranță fizică a subiecților, frecvența curentului electric fiind urcată pînă în punctul la care nervii cutanați sînt „orbiți". În acest scop, Dellito utilizează un aparat care produce un curent de 200 miliamperi, avînd 50 de descărcări pe secundă, față de aparatele obișnuite care produc 10—12 descărcări pe secundă. Specialiștii avertizează că, cu toate acestea, rămîn de analizat cu atenție efectele de durată ale acestui gen de stimulare, deși, tot ei afirmă, metoda este mai puțin nocivă decît dopajul cu steroizi anabolizanți. ● Aflăm că handbaliștii noștri au cîștigat cea de-a 7-a ediție a Balcaniadei, învingînd în partida decisivă campioana mondială, echipa Iugoslaviei, scor 24—22. De fapt, băieții au cîștigat toate celelalte partide, învingînd pe rînd Grecia, Turcia și Bulgaria. Interesant este alt lucru : victoria asupra echipei Iugoslaviei se produce la nici o lună după ce în finala mică a „Supercupei campionilor mondiali și olimpici" de la Dortmund tricolorii mai cîștigaseră o dată în fața aceleiași echipe. Semne bune și poate vom vedea și o calificare în grupa de elită, acolo unde am mai fost, a C.M. din Cehoslovacia, din februarie viitor. ● Event impresionant realizat de cea mai bună echipă de fotbal a Europei în momentul actual, AC Milan : după ce a cîștigat cupa campionilor europeni și „Supercupa Europei", AC Milan a cîștigat și „Cupa intercontinentală", învingînd la Tokio pe columbienii de la Nacional Medellin, deținătoare a „Cupei Liberadores". ● După cum ați aflat, în „Cupa Cupelor", actuala ediție, tragerea la sorți a stabilit ca adversar lui Dinamo București pe Partizan Belgrad. Unii zic că se putea și mai bine, dar în fond ține de forța clubului Dinamo realizarea unui rezultat bun, indiferent cine este adversarul. ● Închei cu atletism, pentru a menționa un frumos loc doi în elita atletismului mondial a acestui an, ocupat de atleta noastră Paula Ivan situată după cubaneza Ana Fidelia Quirot. Și cu aceasta încheiem și așteptăm zăpada, nu pentru Cupa mondială de schi alpin, ci pentru iubitorii de munte și, de ce să n-o recunoaștem, pentru bucuria noastră.

GEORGE CUSNARENCU

Din viața cuvintelor tehnice

Ascendență

În științele sociale, cu precădere în istorie și sociologie, mai precis în genealogie și etică sînt utilizate frecvent, și în majoritatea cazurilor corect, noțiunile : *ascendență (ascendențe)*, substantiv feminin, „familie din care se trage cineva ; *origine* (a cuiva)" și *ascendent (ascendentă, ascendenți, ascendente)*, fie ca adjectiv determinant *(linie ascendentă* — „linie genealogică"), fie ca substantiv feminin și masculin, „rudă în linie directă, care face parte dintr-o generație anterioară", dar și ca substantiv neutru : *ascendent (ascendente)*, cu determinări introduse prin prepoziția „asupra", *„autoritate morală"*. Am subliniat : în majoritatea cazurilor corect, deoarece întrebuințarea acestor vocabule ridică o dificultate în fața unora dintre vorbitori, dificultate care constă în confuzia ce se poate produce între forma de feminin singular *ascendență*, plural : *ascendențe* și cea de neutru, respectiv *ascendent, ascendente* a celor două substantive, datorită formei lor asemănătoare. Este unul din cazurile de paronimie parțială, adică de asemănare fonetică (sonoră), nu însă și semantică.

Exemplul ce urmează este ilustrativ în această privință :

> *[...] mari comici. Printre aceștia [...]L-am văzut cînd eram de-o șchioapă [...] Avea și-o* ascendență *față de toți ceilalți, fiind nu numai actor, ci și profesor de gimnastică la prestigiosul liceu [...]. (Vagonul de turneu [...]*, Editura Meridiane, București, 1986, p. 53);

> *Studiile de climatologie în sprijinul cercetării istorice cunosc astăzi în lume o extensie deosebită, iar școala românească de arheologie, cu* ascendențele *ei de pionierat pe plan mondial nu putea să rămînă în afara lor.*
> *(Ce este palinologia ?* Flamura, vineri, 16 mai, 1988, p. 16).

Folosirea inadecvată a cuvîntului *ascendență* reiese din nonsensul formulării în primul citat, căci „toți ceilalți" trebuia să aibă o „origine", nu numai interpretul la care se referă autorul. Aici este vorba despre altceva : fiind și profesor de gimnastică la un prestigios liceu, persoana în cauză are, în plus față de restul „comicilor", un rol social mult respectat, ceea ce-l înalță în aprecierea publică deasupra lor, are, cum ar fi trebuit să găsim scris în text, nu *o*, ci *un ascendent* asupra celorlalți actori.

Cît despre „ascendențele... de pionierat" ale școlii românești de arheologie, se vede foarte bine că *nu originile propriu-zise* sînt în discuție, ci *ascendentele* („autoritatea în diferite direcții") pe care acestea le creează, ca întîietate mondială în cercetare, asupra celorlalte școli cu preocupări identice.

Cunoașterea exactă a sensului cuvintelor este de natură să evite greșelile de felul celor amintite.

RODICA UȚĂ-URITESCU

FEL DE FEL

● **În jungla Africii Centrale a fost** identificată o specie de șoarece gigant. Animalul recent descoperit este de mărimea unui cîine șoricar de talie mare, are capul acoperit cu blană negricioasă și dispune de o coadă destul de lungă. Dinții foarte ascuțiți, ca o lamă de cuțit, permit temutului rozător să sfîșie orice pradă. Acești ciudați „ratus-ratus" trăiesc în colonii.

● **Speranța** următorilor 20 de ani în ceea ce privește asigurarea unei surse abundente de energie este fuziunea nucleară, consideră specialiștii în domeniu. Imitînd procesele care duc la producerea energiei solare, noua tehnică va putea furniza energie în cantități inepuizabile și fără contaminarea mediului ambiant. Opusă fisiunii nucleare, fuziunea constă în unirea izotopilor de hidrogen, cu degajarea unor temperaturi de peste 10 milioane de grade Celsius. Și astfel țițeiul va deveni „o antichitate a secolului XX".

● **Consumul** curent de ceapă și usturoi reduce riscurile de cancer al stomacului — susține, cu noi date și experiențe, un studiu întocmit de Institutul american pentru problemele cancerului. Consumate frecvent, ceapa și usturoiul și-au dovedit, de asemenea, eficiența și în combaterea unor bacterii sau ciuperci ale tractului digestiv. În aceeași ordine de idei, menționăm că o echipă mixtă de medici niponi și olandezi a conchis că riscul de a suferi un infarct scade de două ori la persoanele care consumă, săptămînal peste 200 gr pește.

METEOROLOGICĂ

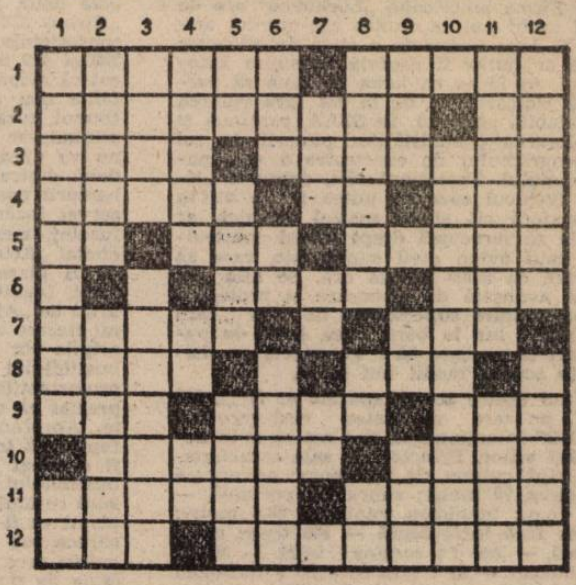

ORIZONTAL : **1) Locuitori din nordul înghețat — Primul balon de acest tip a fost lansat în 1912 la Pavia (Italia) 2) Învățat grec (384—322 î.e.n.) autorul lucrării „Meteorologia" — Erodat pe mijloc. 3) Mișcare continuă a aerului datorită diferențelor de presiune — Precipitațiile iernii. 4) ...aerian, altă denumire dată atmosferei — Deasupra — Siglă pentru Marea enciclopedie editată în U.R.S.S. 5) Primele semne de iarnă ! — Formă de relief — Curăță coșurile. 6) Picături de apă în diminețile verii — Dinsele. 7) Anotimpul rece — Măsură a timpului. 8) Rumegător nordic — Marginea unui obiect textil. 9) În sfîrșit, frig ! — Forme de propagare a căldurii solare — Localitate în Japonia. 10) Acoperă iarna pămîntul — Forma fulgilor de nea. 11) O zi fără nori — Produs de un vînt puternic. 12) În vuiet — Precipitație formată din particule de gheață.**

VERTICAL : **1) Savant francez — Sud-Vest 2) Localitate în Chile, unde în 53 de ani n-au căzut decît 0,8 mm precipitații — Vînt regulat care suflă tot timpul anului în regiunile tropicale. 3) Pîine (pop.) — Mișcări violente ale maselor de aer. 4) Soldat — Bine ! — Primele picături ! 5) Ultimele rafale de vînt — Riu în sud-vestul țării — Treaptă într-o ierarhie. 6) În exces de sarcini electrice — Apare soarele ! — Ultimul tip de acest aparat depistează chiar și mișcările curenților atmosferici. 7) Ins — În față, la umbră ! — În lanț. 8) Învățat (i î.e.n. — 65 e.n.) preocupat de fenomene legate în special de electricitatea atmosferică — Pronume — Vene ! 9) Munte în R.F.G. — Mioare — Opus nordului. 10) Principalele forme de cercetare a fenomenelor meteorologice. 11) Urmează un front atmosferic — General olandez. 12) Mișcare lină a mașei de aer — Formată din particule de apă aflate în suspensie în atmosferă.**

DICȚIONAR : BSE, RIG, AGE, PINE, OLS. GEEN.

DORIN OLTEAN
Tîrgu-Mureș

DEZLEGAREA JOCULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

PSIHOLOGICĂ

ORIZONTAL : Pasionat — Har — Elan — Afabil — Teribil — Eden — Rai — Av — Ia — Sa — Entuziastă — U — C — Omăt — Cinic — Acri — Avuție — Ro — Lat — Sumar — Eroi — Egidă — A — Ternă — Ațițat — Catren — Nová — Atlas — Aferat.

ştiinţa pe meridianele lumii

Măsurarea conservabilităţii materialelor

Este ştiut faptul că în funcţionarea oricăror aparate electrice pierderile de energie sînt inevitabile. Ele sînt cu atît mai mari cu cît este mai mare rezistenţa peliculelor de oxizi cu care de regulă se acoperă contactele.

Pentru a acţiona în sensul reducerii rezistenţei superficiale este necesar înainte de toate ca ea să fie măsurată şi înregistrată. Metodele aplicate pînă în prezent sînt imperfecte, datorită faptului că în procesul de măsurare se produc abateri esenţiale. Asemenea erori sînt specifice de exemplu procesului de măsurare efectuat cu ajutorul acelor de măsurare care deseori perforează peliculele de oxizi, a căror rezistenţă este destul de redusă. Specialiştii Facultăţii de mecanică şi construcţii de maşini din Riga (R.S.S. Letonă) au conceput şi realizat un cap de sondare care prin măsurarea rezistenţei materialelor laminate furnizează un tablou real asupra caracteristicilor acestora. Noul dispozitiv este destinat pentru efectuarea încercărilor privind conservabilitatea, îmbătrînirea materialelor precum şi pentru evaluarea operativă a calităţii acestora după depozitarea lor îndelungată sau în urma transportului. Informaţiile obţinute dau posibilitatea să se tragă concluzii cu privire la gradul de aplicabilitate a materialelor la procesul de producţie cu sau fără folosirea unsorilor de protecţie şi conservare sau dacă este necesară o operaţie de recondiţionare.

Staţie meteorologică miniaturizată

A şti cu precizie care sînt condiţiile climatice dintr-o anumită zonă este un aspect de maxim interes în numeroase domenii de activitate : agricultură, supravegherea mediului înconjurător etc. Nu e vorba de o previziune meteorologică în general, ci de necesitatea de a şti exact, într-un anumit moment, care este valoarea unor parametri : cantitatea de precipitaţii, temperatura sau gradul de însorire pe o parcelă de teren, pentru a se adapta „tratarea" plantaţiilor în funcţie de aceşti parametri. Scopul principal este aşadar orientat către optimizarea producţiilor agricole.

Societatea franceză Pulsonic, împreună cu Institutul Naţional pentru Cercetări Agronomice (INRA), a iniţiat în urmă cu doi ani un studiu menit să conducă la realizarea unei staţii meteorologice de un nou tip, „de uz personal". Se viza deci eliminarea inconvenientelor resimţite de specialiştii din agricultură care, pentru a cunoaşte anumiţi parametri meteorologici sînt nevoiţi să apeleze la informaţii furnizate de cea mai apropiată staţie meteorologică sau de la cea de nivel naţional, care, oricum, oferă date rezultate din măsurători efectuate în zone îndepărtate şi diferite.

Soluţia optimă consta aşadar în realizarea unei staţii automate, independente. Problema nu era, desigur, legată de culegerea datelor, de efectuarea măsurătorilor, ci de interpretarea, de prelucrarea lor rapidă.

Societatea **Pulsonic** *a eliminat o serie dintre aceste probleme, realizînd staţia meteorologică* **Pulsonic 400**. *Ea este dotată cu cinci captatori de temperatură, umiditate şi precipitaţii şi e alimentată de un panou solar. Datele înregistrate sînt automat prelucrate, putînd fi transmise „pe teren" printr-un Minitel, un fel de reţea telefonică. Totala independenţă a staţiei meteorologice „miniaturizate" este desigur sporită şi prin modul de alimentare cu energie.*

Laborator de buzunar

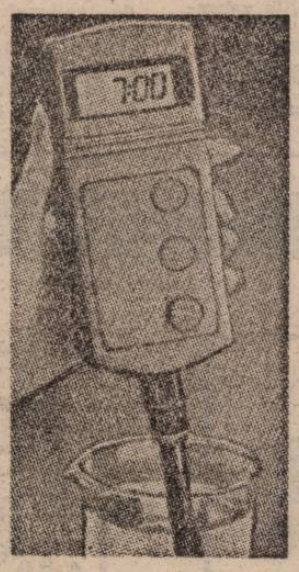

În Marea Britanie se produce un aparat portativ „SMP-1" care face posibilă măsurarea temperaturii acidităţii şi a potenţialului de oxidare şi reducere al solului, apei sau altor soluţii. Menţionăm că potenţialul de oxidare-reducere al solului indică de fapt gradul de saturare cu oxigen al acestuia. Măsurarea tuturor acestor indicatori deosebit de importanţi în fitotehnie durează cu noul aparat numai cîteva secunde. O baterie de 9 volţi asigură efectuarea măsurătorilor timp de o sută de ore.

Suspensie din elemente... elastice

Încercarea modelelor construite în vederea noilor tipuri de nave aeriene este o modalitate de lucru în cercetare nu numai spectaculoasă, ci şi extrem de necesară. Dacă în cursul acestor încercări realitatea poate fi redusă la scară, există totuşi ceva anume care nu este ca-n viaţă. Cum stă avionul în curentul de aer? Pentru că în zbor se „ţine" singur. Ei bine, în tunel, era simplu de bănuit, macheta trebuie suspendată. Specialiştii sovietici au propus, şi folosesc cu succes o suspensie de un tip deosebit, complet nou faţă de cele folosite anterior. Suspensia se compune dintr-un sistem de elemente elastice, făcînd posibil studiul diverselor probleme de aeroelasticitate şi curenţi aerodinamici. Masa dispozitivului este un element important în cadrul ansamblului de încercare, ea situîndu-se la valori cuprinse între 0,2 şi 0,5 la sută din masa machetei. Printre avantajele oferite de noul sistem notăm că el oferă o excelentă stabilitate statică şi dinamică a machetei, oricare ar fi viteza de deplasare a curentului de aer din tunel ; slab nivel al vibraţiilor sistemului machetă-suspensie ; permite utilizarea întregii game de viteze ale curentului care pot fi obţinute în tunel.

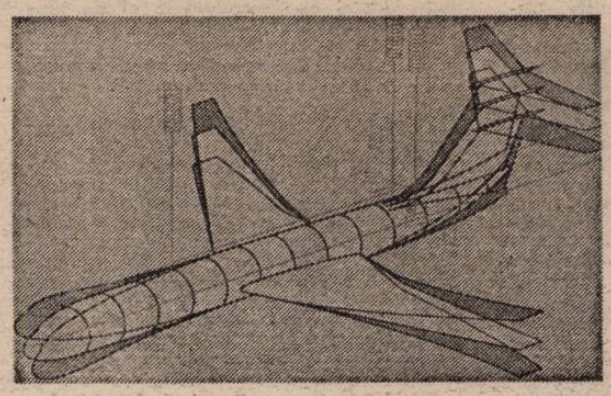

Transport aerian nepoluant!

Cercetările care urmăresc să propună vehiculul viitorului în transporturile aeriene continuă în lume. Se caută un înlocuitor pentru „Concorde". „Aerospaţiale", de pildă, a şi elaborat avanproiecte care prefigurează varianta avionului supersonic al începutului mileniului al treilea. Firma americană „Lockheed" are de mai mulţi ani în studiu aşa-numita aripă X. Este vorba de o elice de elicopter care ar putea fi aşezată deasupra avionului, în ideea ca lama rotativă să permită ridicarea sa de la sol fără rularea prealabilă pe pistă. În S.U.A. continuă şi explorarea posibilităţilor punerii pe rol a programului de construire a aerospaţioplanului. Prototipul său, denumit „X-30" (vehicul care va putea zbura atît în atmosferă cît şi în spaţiul cosmic), ar urma să servească drept model construirii unui avion civil supersonic, care să zboare cu 6 000 km la oră. Se află în fază avansată de elaborare şi proiectele unor aparate supersonice de zbor care să poată lua la bord circa 1 000 de pasageri şi pe care să-i transporte pe distanţe scurte, medii sau lungi.

Unul dintre aceste aparate ar fi „A 640 H_2", pe care societatea vest-germană „MBB" intenţionează să-l realizeze în deceniul viitor. Principalele sale caracteristici sînt extrem de relevante: anvergura — circa 70 metri; suprafaţa portantă — 460 m.p.; lungimea totală — 63,6 metri; masa fără încărcătură — 160 tone; masa totală — 280 t ; sarcina utilă — 80 t ; carburant — 27 t (din care 20 t hidrogen lichid şi 7 t kerosen). Studiile exploratorii ale acestei „păsări de oţel" care prefigurează aparatele de zbor ale începutului secolului XXI avansează. Prin recurgerea la hidrogen ca forţă de propulsie (kerosenul luat la bord va fi utilizat numai în eventualitatea în care s-ar produce o defecţiune a sistemului de alimentare cu hidrogen lichid), zborul unui atare avion nu ar mai polua atmosfera. Îmbunătăţirea considerabilă a raportului dintre sarcina utilă şi masa totală a avionului nepoluant se va face pe baza puterii calorice sporite a hidrogenului.

Pentru a înţelege mai exact saltul pe care avionul „A 640 H_2" ar urma să-l facă în aeronautică (în a doua jumătate a deceniului viitor el ar putea să-şi înceapă testele de zbor, cu condiţia aprobării fondurilor necesare construcţiei începînd cu anul 1990) sînt suficiente cîteva comparaţii cu aparatul de zbor „Boeing 747-400". Un „A 640 H_2" va putea transporta cu 50—80 la sută mai mulţi pasageri decît amintitul avion american. În cele două fuselaje ale sale, de tipul „Airbus 330", ar putea lua loc, pe scaune confortabile, circa 800 de călători, între 380 şi 428 în fiecare fuselaj. Este adevărat că avionul nepoluant va zbura pe distanţe mai scurte decît un Boeing. Cu timpul, raza sa de acţiune, va spori, eliminîndu-se neajunsul iniţial. „A 640 H_2" nu va avea două fuselaje, ci trei. Dacă două dintre acestea vor fi destinate îmbarcării pasagerilor, al treilea va fi rezervat încărcării combustibilului. Acest fuselaj, asemănător unui rezervor al rachetei „Ariane", va fi largabil. Kerosenul va fi plasat în rezervoarele plasate în aripi. Ineditul avion va avea două semiaripi de „Airbus 340". Pentru a putea primi fiecare cîte trei nacele-motoare, semiaripile vor fi modificate. Stocarea combustibilului le-a dat multă bătaie de cap proiectanţilor. Într-o primă fază s-a apreciat că două fuselaje vor fi suficiente. Aprofundarea studiilor au evidenţiat faptul că în cazul în care un fuselaj va fi destinat pasagerilor, iar celălalt combustibilului, zborul ar fi periclitat pe măsură ce hidrogenul ar fi consumat. Hidrogenul va fi folosit sub formă lichidă, deoarece sub formă gazoasă ar ocupa un volum prea mare. Avionul propus va dispune de două echipaje, instalate în cele două cabine ale fuselajelor laterale.

Criza energetică şi ulterior problema înfestării alarmante a atmosferei au conferit alte dimensiuni eficienţei transporturilor aeriene. În acest context se înscrie şi preconizatul avion cu trei fuselaje. Nu este vorba numai de spectaculozitatea unei idei în aeronautică, de a oferi soluţii tot mai bune transportului aerian civil, ci şi de preocuparea permanentă a companiilor vest-europene constructoare de avioane de a se depăşi pe sine şi a concura mult mai serios firmele de peste ocean.

D. FILIP

Fulgi de zăpadă gemeni

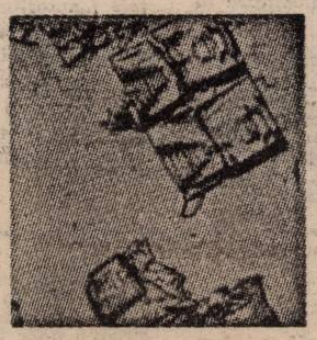

Aşa cum identitatea a două picături de apă serveşte drept model de asemănare absolută, diversitatea fulgilor de zăpadă este considerată un exemplu de inepuizabilitate a fanteziei naturii. Multă vreme s-a considerat că în puzderia de fulgi de zăpadă zămisliţi de norii înfriguraţi ai iernii nu există două exemplare la fel. Această părere a fost dezminţită de către specialiştii Centrului naţional de cercetări ale atmosferei din Statele Unite. Astfel într-o capcană de sticlă, fixată pe aripa unui avion, ei au găsit doi fulgi de zăpadă dreptunghiulari care chiar dacă nu semănau ca două picături de apă, totuşi erau aproape identici, aşa cum se vede şi în fotografia reprodusă.

telex

● **Sticla spartă în procesul de producţie sau cea provenită din gospodării este reciclată în Europa occidentală, în unităţi specializate. Anul acesta se va recicla 3 340 000 tone sticlă, cantitatea este superioară cu 160 000 tone faţă de cea strînsă în 1988. Procentul recuperării şi reciclării este de 29 la sută, dar între ţări există mari deosebiri. Cea mai mare cantitate de sticlă este refolosită în R.F. Germania, dar nu în raport cu consumul. Cel mai ridicat procent de reciclare îl deţine Olanda — 48 la sută. Pe ultimul loc se situează Italia, cu un procent de 26 la sută.**

● **Filtre speciale pentru separarea amestecurilor de gaze şi obţinerea de produse extrapure au fost realizate de către specialiştii sovietici. Folosind proprietatea hidrogenului de a se dizolva în unele metale, ei au pus la punct o metodă de perspectivă care asigură obţinerea unei înalte purităţi a hidrogenului. Această metodă necesită un consum de energie de cinci ori mai mic decît în cazul aplicării metodelor neconvenţionale.**

● **Specialiştii iugoslavi de la Întreprinderea de echipamente hidraulice şi pneumatice din Trstenik, unitate profilată şi pe producerea de piese pentru aeronave, roboţi şi echipament minier au pus la punct o maşină automată de curăţire a pieselor metalice cu ultrasunete. Noul echipament poate fi folosit la degresare, înainte de a se proceda la asamblarea unui utilaj.**

● **În Statele Unite au fost efectuate teste cu privire la folosirea prafului extrafin de cărbune drept carburant. Testele au demonstrat că, în condiţiile tehnice actuale, folosirea unor motoare, care funcţionînd pe bază de pulbere de cărbune, vor aduce mari economii de carburanţi este posibilă într-un viitor apropiat.**

● **Paludismul înregistrează o recrudescenţă „constantă şi netă" de mai mulţi ani. În perioada 1985—1987, relevă un studiu al Organizaţiei Mondiale a Sănătăţii (O.M.S.) au fost semnalate circa 5 milioane de cazuri de paludism în fiecare an, fără a se include Africa, din cauza lipsei datelor. Experţii O.M.S. apreciază că există peste 100 milioane de cazuri de paludism anual în lume şi că 264 milioane de persoane sînt purtătoare de paraziţi. Marea majoritate a acestor cazuri se află în Africa. Pe acest continent ar exista circa 83 de milioane de bolnavi şi în jur de 250 milioane de purtători ai paludismului.**

magazin

Redacţia şi administraţia : Bucureşti Piaţa Scînteii nr. 1, cod 71 341, telefon 17 60 10 (16 59—15 84). Oficiul poştal 33. Căsuta poştală 4 108. Tiparul : Combinatul poligrafic „Casa Scînteii" — Cititorii din străinătate se pot abona prin ROMPRESFILATELIA — Sectorul export-import presă P.O. Box 12—201, telex 10 376 prsfir Bucureşti, Calea Griviţei nr. 64—66. Abonamentele la revista „Magazin" se fac prin oficiile şi agenţiile P.T.T.R., difuzorii din întreprinderi şi instituţii, index : 40 240.

Biblioteca judeţeană MUREŞ TÎRGU-MUREŞ

magazin

ANUL XXXII NR. 52 (1680) SIMBĂTĂ 30 DECEMBRIE 1989 12 PAGINI 2 LEI

• SĂPTĂMÎNAL CULTURAL–ŞTIINŢIFIC INDEPENDENT •

Anul I

Anul 1989 a oferit Europei cel mai de preţ dar la care ar fi putut visa : înlăturarea ceauşismului, ultimul bastion al stalinismului pe bătrînul nostru continent, în forma sa de maximă ferocitate. Remarca aparţine opiniei publice internaţionale, iar presa pariziană, spre exemplu, consideră 1989, anul Revoluţiei române, egal, ca semnificaţie şi măreţie, cu 1789, anul Revoluţiei franceze. Într-adevăr, cele zece zile şi nopţi care, în acest decembrie, au zguduit lumea prin proporţiile insurecţiei, prin dramatismul încleştării, dar şi prin fantastica maşină a terorii totalitarismului, maşină concepută şi elaborată, ca să folosim sloganul obsedant al „epocii de aur", la indicaţia şi sub directa conducere a Cîrmaciului. Într-un veac de progres şi civilizaţie, cum este secolul XX, şi pe un continent cu valori unice ale spiritualităţii universale, cum este Europa, apariţia acestui regim subdezvoltat, de o stranie vulgaritate a constituit – iată, putem vorbi, în sfîrşit, despre el la timpul trecut – o tragică anomalie politică, socială, umană. De aceea, ziarele şi revistele româneşti, smulgîndu-se din ghearele propagandei ceauşiste care ajunsese la a ne prigoni pînă şi cuvintele, au apărut, în marea lor majoritate, de la 22 decembrie încoace, cu Anul I înscris pe frontispiciu. Dincolo de menţiunea însăşi, cu întreaga sa încărcătură simbolică, emoţională, Anul I anunţă, pentru contemporaneitate şi istorie, sfîrşitul ireversibil al domniei clanului ceauşist, dar şi al ceauşismului, un regim corupt, despotic, abuziv care, drogat de patima puterii absolute, era decis să ruineze totul : limba română, economia naţională, tradiţia şi civilizaţia unui popor bimilenar, valorile sale materiale şi de spirit.

Anul I semnifică, însă, şi primul an de libertate care, printr-o neştiută potrivire a providenţei, se conjugă cu un nou an calendaristic. 1990 stă să ne treacă pragul casei, cu implacabila consecvenţă a curgerii timpului, dar noi, abia ieşiţi din prea lunga noapte a „epocii lumină", îl aşteptăm ca pe un Vestitor, cu pîinea şi sarea tuturor speranţelor de bine, cu nerăbdarea de a purcede la reconstrucţia ţării atît de greu încercată de secerile automate ale mercenarilor terorii, la reconstrucţia conştiinţei şi personalităţii noastre de oameni liberi în libertate şi independenţi în demnitate. E o şansă rară, pentru că, un om, într-o viaţă, nu poate trăi, cred, decît o singură dată ceea ce s-a întîmplat, la noi, în anul de care ne despărţim.

MANOLE AUNEANU

(Continuare în pagina a 8-a)

În acest număr:

● Sărbătorile de iarnă la români
(Paginile 6–7)

● Dosare redeschise
Secvenţe din politica „ştiinţifică" în domeniul energeticii
(Pagina a 4-a)

● Revelion '90
(Paginile 10–11)

ADEZIUNE-PROGRAM

1. Membrii redacţiei revistei „Magazin" îşi exprimă prin consens adeziunea la **Platforma-program** a Consiliului Frontului Salvării Naţionale, al cărei scop fundamental este instaurarea democraţiei, libertăţii şi demnităţii poporului român. În noul context creat, revista noastră va participa cu toate mijloacele sale la eliminarea dogmelor ideologice care au provocat atîtea daune poporului român, la promovarea libertăţii de gîndire şi expresie, în toate domeniile vieţii publice, la afirmarea valorilor autentice ale spiritualităţii româneşti şi universale.

2. Urmînd vocaţia iluministă a cărturarilor români, tradiţia presei democratice şi progresiste, revista noastră va contribui la ridicarea nivelului de cultură a cititorilor, la propagarea în rîndurile tuturor categoriilor sociale a informaţiei cultural-ştiinţifice, a ideilor valoroase din patrimoniul culturii şi ştiinţei contemporane. Prin întreaga sa activitate, publicaţia îşi propune să devină o variantă modernă a „Foii pentru minte, inimă şi literatură".

3. Definindu-se ca publicaţie independentă, în afara ideologiilor de grup şi de partid, revista „Magazin" face apel la toţi oamenii de bine din cultură şi ştiinţă, indiferent de orientarea lor politică, să i se alăture în acest efort nobil de ridicare spirituală şi intelectuală a publicului larg atît prin cuvîntul scris, cît şi prin alte mijloace de difuzare a culturii şi ştiinţei la care va recurge revista.

4. Pentru bunul mers al revistei şi înfăptuirea a tot ceea ce ne-am propus, în redacţie a fost constituit, prin alegeri libere, un Comitet de conducere, alcătuit din: **Manole Auneanu, Ecaterina Bătrineanu, Dumitru Filip, Marian Grigore şi Alex. Ştefănescu.** Redactor-şef al revistei a fost desemnat **Alex. Ştefănescu.** Comitetul de conducere al revistei s-a afiliat la Frontul Salvării Naţionale.

5. Revista a iniţiat alcătuirea unui colegiu de redacţie format din prestigioşi oameni de cultură şi ştiinţă care să ne sprijine în îndeplinirea obiectivelor programului nostru, avînd drept criterii ferme valoarea şi competenţa. Din acest colegiu au consimţit să facă parte pînă în prezent **prof. univ. dr. Zoe Dumitrescu-Buşulenga, dr. Constantin Maximilian, prof. univ. dr. ing. Ionel I. Purica, dr. Vladimir Eşanu, prof. univ. dr. ing. Vasile Nitu, dr. Maria Cobianu, dr. Marcel Uluitu, dr. Mioara Mincu, maior inginer cosmonaut Dumitru Dorin Prunariu.** Lista rămîne deschisă, urmînd a fi definitivată o dată cu şedinţa de constituire a colegiului, la o dată ce va fi anunţată.

Cu ocazia Anului Nou 1990, revista „Magazin", urează tuturor cititorilor şi colaboratorilor LA MULŢI ANI ÎN LIBERTATE!

BĂTĂLIA PENTRU INFUZIE DE VIAŢĂ

(Pagina a 2-a)

Biblioteca Judeţeană MUREŞ

CU LACRIMI ÎN OCHI ȘI ÎN SUFLET

reporter pe frontul medicinii

...Așa stabilisem să-mi intitulez reportajul. Îmi conturasem în minte schița sa. Doream să prezint cititorilor pe salvatorii de vieți de la Spitalul de urgență din București. Doream să înregistrez pe retină și în suflet pulsul Spitalului în aceste zile cînd cu devotament și profesionalitate chirurgii mînuiesc arma lor vindecătoare, bisturiul, împotriva gloanțelor ucigașe. Știam că dintre „orele spitalului", cele dinspre seară sînt mai calme și de aceea mi-am ales o astfel de oră. Chiar dacă de cîteva seri Spitalul este, la propriu, ținta tirului ucigător al teroriștilor. Este Crăciunul. Ora 19. În jurul Spitalului grupuri de tineri cu arma în mînă, cu riscul

vieții lor, apără viețile plpînde ale celor dinăuntru. Afară e întuneric. În spital de asemenea. Întunericul din clădire este una dintre armele de apărare folosite împotriva ucigașilor. Trei femei în halate albe revin în spital cu un brad. E doar Crăciunul ! Li se atrage atenția să meargă cît mai încet. Se trage ? Întrebarea e retorică. Știam că se trage. În ultimele seri, în ultimele nopți am auzit cu urechile mele și am văzut gloanțele monștrilor îndreptate împotriva Spitalului. Sînt sfătuită să revin ziua, pe lumină. 26 decembrie, ora 10. Revin la Spital, prezint legitimația dar... nu pot intra. Îmi mai este necesară încă o „delegație specială". Este o hotărîre luată doar de cîteva ore. Birocrație ? Nu. Prudență, vigilență maximă. Peste cîteva minute am avut însă șansa ca pe fila albă a carnetului de reporter să notez totuși, de acolo din fața Spitalului o mărturie a solidarității umane, un gest al oamenilor planetei adresat nouă, românilor. Sub egida „medicii fără frontiere" o delegație de medici francezi au venit să-și ofere serviciile lor pentru salvarea celor loviți de gloanțe. Au adus, de asemenea, aici, la Spitalul de Urgență, trei camioane cu medicamente.

Pornesc pe jos spre redacție. Pe Dorobanți viața pare să-și fi reluat cursul normal. Mă contrazic însă cîteva pete de sînge de pe asfaltul străzii. La balconul unei locuințe de pe Șoseaua Kiseleff îmi este dat să văd o imagine simbol : trei tricouri ce păstrează încă forma trupului de copil ce le-au purtat își alătură culorile, roșu, galben, albastru, pentru a sugera tricolorul României libere. Tricolorul României renăscut și prin jertfa a mii de tineri.

Cu lacrimi în ochi și în suflet, voi reveni în zonele fierbinți ale frontului medicinii.

ECATERINA BĂTRÎNEANU

Foto : AGERPRES

BĂTĂLIA PENTRU INFUZIE DE VIAȚĂ

Zi și noapte, în „foc continuu". s-a recoltat sînge, s-au efectuat controale de specialitate asupra acestui „medicament viu", s-au recepționat și depozitat ajutoarele — materiale sanitare, sînge și derivate din sînge —, spitalelor fiindu-le onorate prompt toate solicitările.

Se numește Claudiu Matei, are opt ani și a venit însoțit de tatăl său, din orașul Cernavodă, la Centrul de hematologie din București, pentru a beneficia de tratament constînd în transfuzii de sînge și medicamente, fără programare și fără spaima că medicamentele, cumpărate cu sume exagerate și numai printr-un complicat sistem de relații, vor lipsi. Din acest moment Centrul de hematologie din București, încorsetat de politica criminală a vechiului regim care folosea valuta pentru iahturi și palate și nu pentru asigurarea medicamentelor din străinătate, absolut necesare menținerii în viață a bolnavilor, dispune de tot ceea ce e necesar tratamentului bolilor ereditare de sînge. Acest copil, asemenea tuturor celor care au luptat pentru libertate, vărsîndu-și sîngele, beneficiază de un tratament optim din punct de vedere uman și medical. Vom lupta pentru sănătatea noastră, sprijinită pînă acum în cîrjele distribuite de un regim al cărui unic țel a fost puterea, luxul, desfriul.

DORIN MĂRAN

26 decembrie, a cincea zi de la Victorie. Ne aflăm la Centrul de hematologie din Capitală și, pentru prima oară, imaginea sîngelui — stivuit cu grijă în flacoane — nu are impact negativ asupra psihicului. Mecanisme secrete ale memoriei împing în plan secund asocierea sînge-crimă (leit-motiv trist al Bucureștiului din ultimele zile), luminînd în schimb sentimentul tonic al izbînzii, solidarității umane, triumfului rațiunii. Iar mirosul specific sîngelui, stresant de obicei, devine suportabil pentru că aici el se confundă cu un parfum inimitabil ca formulă : Parfumul Vieții.

De patru zile, aici, la Centrul de hematologie se dă o bătălie fără seamăn. E bătălia pentru crearea necesarului de sînge util infuziei de viață din spitale, în rîndul tinerilor căzuți sub foc de arme. Nimeni nu cunoaște odihna. Oboseala așternută pe chipuri împrumută tușe din paloarea halatelor apărătorilor sănătății.

„S-a muncit zi și noapte — ne spune **dr. doc. Vlad Apăteanu, directorul Centrului de hematologie** —, începînd din cea mai lungă noapte a anului, 21 decembrie, cînd s-au deschis primele focuri de armă asupra manifestanților pentru libertate și pînă în prezent, cînd grupuri izolate de teroriști, apărători fanatici ai fostului regim despotic, continuă să dea de lucru spitalelor suprasolicitate în aceste zile. Activitatea noastră s-a desfășurat „în foc continuu", în primul rînd în sensul recoltării de sînge de la oameni de omenie care s-au prezentat aici, convinși fiind că prin gestul donării de sînge pot să fie alături de cei răpuși absurd de gloanțe în focul luptei pentru libertate. Totodată, activitatea nu a încetat vreo clipă nici în laboratoarele destinate controlului calității sîngelui și evitării oricărei posibilități de transmitere a maladiilor infecțioase sau a bolii SIDA pe cale transfuzională. Medici, surori medicale, personal administrativ, șoferi, cu toții s-au aflat la datorie. De-afară se auzea amenințarea cu moartea, cinic fluturată în aer de nesfîrșitele tiruri de mitralieră teroristă. Apelurile precipitate ale spitalelor privind nevoia urgentă de sînge pentru salvarea răniților se conturau așadar pe fondul unui dramatism fără egal. Spontan, sute de tineri ai Capitalei au strîns însă rîndurile în jurul clădirii noastre și, neobosiți, împreună cu gărzile patriotice și Circumscripția nr. 4 de miliție, au asigurat și continuă să asigure paza atît ziua cît și noaptea. În numai patru zile, peste 3 000 de cetățeni s-au transformat în donatori voluntari de sînge care s-au prezentat în acest scop la sediul centrului nostru. Lor li s-au adăugat alte mii, înscriși în acțiuni asemănătoare, organizate la puncte de recoltare din unitățile sanitare ale Capitalei. Către zonele fierbinți ale salvării vieții răniților — Spitalul clinic de urgență, Spitalul clinic al municipiului București, Spitalul de copii București..., greu încercate la rîndul lor de atacurile bandelor teroriste — s-au îndreptat peste 5 000 de flacoane cu sînge și substituenți de volum sanghin, cererile fiind prompt și în totalitate onorate. Între timp, centrele județene de recoltare și conservare a sîngelui și-au anunțat telefonic ajutorul lor. O mai fac și azi, 26 decembrie, după cum puteți observa. În mai puțin de cinci minute, telefonul a sunat de trei ori în acest scop...

Ieri, de la Pitești ne-au sosit ultimele ajutoare. Mașina care a transportat sîngele trimis a fost însoțită și apărată pe drum de gărzi patriotice. A ajuns astfel cu bine. Tot ieri, la ora 10, de la Slobozia trebuia să plece spre noi o mașină încărcată cu flacoane cu sînge. Șoferul a fost însă împușcat mortal. Transportul n-a mai putut fi efectuat...

Ajutoarele promise de țările prietene din lumea întreagă, deplin solidare cu poporul român în aceste clipe de dramatică istorie, dar și de renaștere pe calea democrației și a libertății, au început să se materializeze. Au sosit din Franța materiale sanitare deosebit de utile bunei desfășurări a activității noastre : pungi speciale pentru recoltări și fracționări de sînge și seruri hemotest necesare în determinarea grupelor sanghine. Din Polonia am primit sînge, iar ajutoare asemănătoare se află în aceste momente în drum spre țară, venind din Ungaria și Bulgaria.

Dintotdeauna, gestul donării de sînge a simbolizat solidaritatea dintre oameni, dar, în aceste zile, el și-a găsit cele mai variate forme de expresie. Am putea aminti nume de oameni care, așa cum am mai spus, au uitat de odihnă și chiar de oboseală. Dar lista ar fi nesfîrșită și mă tem că oricum ar fi concepută ar risca să nedreptățească. Să ne amintim că frumusețea gestului donării de sînge și poate chiar a întregii activități legate de apărarea și folosirea acestui „medicament viu", constă tocmai în sentimentul de anonimat.

În ce ne privește, ca medici și apărători ai vieții, am acționat și acționăm pentru a ne îndeplini misiunea. Și, în acest moment cu adevărat istoric, gîndurile ni se proiectează în viitor. României i se deschid zări de lumină. E firesc să ne gîndim acum și la destinele medicinii care, de ani buni, în ciuda eforturilor Ministerului Sănătății, a zăcut în stagnare, prizonieră a unor principii nesănătoase. Va trebui să progreseze, în primul rînd, alungînd vidul dintre generații, dînd posibilitate tinerilor cu dorință de muncă și pasiune pentru profesie să se specializeze, promovîndu-se adevăratele valori, întru binele și sănătatea națiunii. Calea să fie deschisă !"

AURORA POPESCU

Redăm cititorilor primele pagini ale revistei

Noi, realizatorii revistei „Magazin" ştiam cu toţii (şi sufeream pentru aceasta) că nimeni nu citea primele pagini ale publicaţiei. Între aceste pagini şi cele care urmau era o permanentă luptă, ca între deşert şi pămîntul fertil. Deşertul încerca permanent să se extindă, iar noi ne străduiam să-i oprim expansiunea. Mereu veneau „indicaţii" să „angajăm" mai mult revista şi mereu găseam resurse de diplomaţie ca să nu o politizăm prea mult. Adeseori inseram chiar în primele pagini, sub titluri convenţionale, articole deosebit de interesante despre ştiinţa românească, peste care însă, din nefericire, cititorii „săreau", nebănuindu-le conţinutul. Ajunseseră să facă alergie la orice formulă propagandistică şi nu mai aveau răbdare să descopere nervul viu din texte aparent moarte.

De acum înainte, redăm cititorilor primele pagini ale revistei. Numele publicaţiei noastre, „Magazin", este îndrăgit de publicul larg şi de aceea nu îl schimbăm, dar vom schimba conţinutul el, în primul rînd prin recuperarea primelor pagini şi prin transformarea lor într-un ecran al vieţii cultural-ştiinţifice din România. Îi vom vedea pe acest ecran pe adevăraţii noştri oameni de cultură şi ştiinţă, pronunţîndu-se asupra unor probleme importante ale reconstrucţiei materiale şi spirituale, ale reintegrării — cu specificul nostru românesc inconfundabil — în civilizaţia europeană. Nu ne va mai opri nimeni să le publicăm fotografiile, să le facem cunoscute meritele şi, mai ales, să le reproducem integral opiniile, care constituie o excepţională resursă de sugestii competente pentru tot ce se întreprinde şi se realizează în ţară.

Redactorii noştri, care îşi foloseau pînă acum doar o infimă parte din capacitatea lor profesională, vor putea, la rîndul lor, să şi-o pună în valoare integral. Printr-un concurs fericit de împrejurări avem în redacţie publicişti remarcabili, scriitori cunoscuţi şi oameni de ştiinţă care ştiu bine şi să scrie. Ei vor putea să facă o revistă „Magazin" aşa cum şi-o doreşte publicul şi aşa cum şi-o visau ei înşişi. De altfel, în mod sistematic ne vom ţine la curent cu preferinţele cititorilor, reglîndu-ne activitatea după fluctuaţiile aşteptărilor lor, după sugestiile pe care ni le vor face. Va fi un dialog. Un dialog care, ca pretutindeni în ţară, va înlocui monologul.

ALEX. ŞTEFĂNESCU

CASĂ NOUĂ

(poem-document)

Pentru îmbunătăţirea condiţiilor mele de trai
Mi-a fost repartizată o casă în rai
Din beton, cu etaj, dar fără ogradă
Şi care doar pe balcon mai primeşte zăpadă.

Nu mai am nevoie de greble, sape sau furcă
Nici de căruţă, de vacă sau curci
Va trebui să tai cocoşul, puii şi găinile
Şi-i ciudat că deja îmi tremură mîinile.

Dar mai am în faţa casei nişte ramuri
Pe care nu le pot duce la alte geamuri,
Iar la ferestre perdele de mătasă
Prea mari pentru noua mea casă.

Şi simt cum îmi prisosesc rădăcinile
Cum apele pe furiş părăsesc fîntînile
E-un zgomot ciudat de cumpeni zdrobite
Şi de oase ce-şi caută alte morminte.

Mi-a intrat în suflet o durere de moarte
Că foşnetul porumbului s-a mutat prea departe.

DUMITRU NICODIM

ARIPI SUB GLOANŢE

Starea de incertitudine creată de o bandă scelerată marchează viaţa întregii Capitale. În drum spre Piaţa Victoriei, cîteva focuri de armă ne alertează pe toţi, făcîndu-ne să ne uităm spre o construcţie neterminată. De acolo, de după un panou de beton, un deget laş a apăsat pe trăgaci şi, înainte ca oamenii, neobişnuiţi cu jocul de-a războiul mîrşav, să se dezmeticească, a dispărut. Flăcări declanşate de trasoare ling trupul clădirii televiziunii care a devenit un simbol al rezistenţei populare.

E Crăciun şi, fără să vreau, am pornit cu colindul. Primul popas la aeroportul Băneasa. Trec prin baraje, se vede cum tineri se chinuie să desfacă cu o rangă literele bine prinse în beton ale numelui celui mai urît dintre noi. La aeroport, Jănică Poenaru, comandantul acestei instituţii, se simte în biroul lui ca la un punct strategic de comandă unde adună din minut în minut informaţii de pe frontul pe care-l conduce pentru ca să nu se închidă o poartă liberă a ţării.

Evocăm primele momente de entuziasm ale revoluţiei şi îngrijorarea cînd ecranele radarului semnalau o suspectă activitate aeriană. Gîndul şi-a schimbat aici iute direcţia de zbor, găsindu-şi ţăişul de apărare de care avea nevoie. O mobilizare generală, pe care n-ar fi putut-o declanşa nici cele mai drastice ordine ! În doar cîteva ore s-a format în jurul aeroportului un baraj viu de oameni fără nici o armă, în afară de inima lor devotată patriei, care nu mai este un cuvînt fără rezonanţă. Într-un consens de gîndire şi simţire, oameni care nu s-au văzut niciodată, s-au trezit fraternizînd în faţa barajelor. Colonelul Mircea Budiaci, locţiitor al comandantului aviaţiei, în costum de campanie, cu buzunarele doldora de încărcătoare, îşi aminteşte de glasul lui Sergiu Nicolaescu, în primele minute ale revoluţiei, cînd a fost ocupată televiziunea, solicitînd sprijin, încheind cu dramaticul frăţiilor, apel la care a fost dislocată o unitate de paraşutişti de la Buzău ce a făcut pavăză televiziunii.

În vreme ce în jurul televiziunii se desfăşurau aceste mişcări, oameni de pe stradă făceau un filtru total la aeroportul Băneasa. O maşină demență, condusă într-un stil de scenariu de groază, a evitat barajele, dar a fost oprită aici, la Băneasa. Ochiul ager al mulţimii a descoperit sub machiaj figura detestată a lui Nicu Ceauşescu, cel pe care justiţia populară îl dăduse în urmărire cu mandatul suferinţelor noastre. Pe loc a fost extras din maşina cu care voia să se facă dispărut şi adus la televiziune, devenită veritabilă tribună şi tribunal. În maşină : armele teroristului, aproape două sute de mii de lei, sticle de whisky şi ţigări suficiente ca pentru o foarte lungă călătorie. În aerogară, momente de emoţie cînd o rafală lansată dintr-un ARO, reteză aproape barele gardului de la intrare.

O maşină care trecuse cu doar cîteva minute înainte pe sub focul schimbului de gloanţe dintre teroriştii şi armată, la Piaţa Victoriei, mă duce spre Otopeni. În drum trecem în viteză pe lîngă un autobuz ciuruit de gloanţe şi aproape de lăsarea întunericului ajungem la destinaţie. Am nimerit prost : aici radarul anunţă o ţintă neidentificată, ceva care zboară, apropiindu-se de aeroport în vreme ce un avion Lufthansa, venit cu medicamente şi ajutoare, se pregăteşte de decolare în pripă. Deşi vocile sînt calme, de profesionişti, schimbul rapid de replici cu diverse servicii de la sol, turnul de control, radarul, trădează tensiunea momentului. Decolarea aeronavei face ca acea ţintă neidentificată (probabil un elicopter), să se ascundă confundînd avionul decolat cu o misiune militară de intervenţie. Ca într-un scenariu de adevărat război, de aici se coordonează orice deplasare de aeronave, maşini, utilaje sau chiar oameni mergînd pe jos, pentru că tot ce mişcă fără aprobare poate fi suspect sau criminal.

Evocăm în cursul primei nopţi, 22 decembrie, alertă ! Radarul semnalizează o grupare aeriană de circa patruzeci de unităţi care se îndreaptă spre aeroport. În scurt timp radarul le arată deasupra pistelor. E greu de descris concentrarea de foc antiaeriană care s-a pornit. „Un arici de foc", spune maiorul Vasile Răchită, comandantul sistemului de apărare al acestui obiectiv strategic. După o noapte de constantă alarmă, atacuri de la sol şi din aer, spre dimineaţă, cînd încă lumina nu venise să limpezească feţele, trei camioane pline cu soldaţi ai Ministerului de Interne, fără să cunoască desfăşurarea evenimentelor şi parolele, rulează pe D.N. 1, şoseaua care uneşte Ploieştiul cu Capitala. În faţa aeroportului face la stînga, angajîndu-se pe şoseaua de intrare. Cei din camioane sînt trimişi ca forţă de sprijin. Lucrurile sînt incerte. Coloana opreşte cînd locotenentul major Constantin Ionescu se desprinde din dispozitivul de apărare şi se apropie de nou-veniţi. Printr-o conjunctură tragică, exact în acest moment, dinspre lizieră, teroriştii deschid focul, apărătorii aeroportului, în întunericul ce nu se ridicase, socotesc că cei care atacă aparţin forţei proaspăt sosite şi deschid focul. Bilanţul : peste douăzeci de morţi, tineri care nici nu bănuiau ce-i aşteaptă, mulţi răniţi şi vreo 15 prizonieri care, încă tremurînd de emoţie, aproape fără nici o vorbă trec în dispozitivul de apărare, între cei care trăseseră asupra lor.

Foto : AGERPRES

Foto : AGERPRES

La lumina zilei, aeroportul îşi reia activitatea, primind avioane din străinătate venite cu ajutoare. Rafale sporadice, menite a întreţine starea de tensiune a apărătorilor !

La o unitate militară vecină este oprită o Dacie suspectă, cu staţie radio. La un moment dat, emisia începe să dea date exacte despre unitatea în cauză, şi o acţiune rapidă reuşeşte să dezvăluie că doi indivizi aveau în măştile de gaze emiţătoare prin care informau continuu orice mişcare.

Între avioanele care aterizau aproape normal pe pistele apărate cu sufletul, nu numai cu arma, ale aeroportului, a sosit şi o cursă Tarom de la Bangkok. În biroul comandantului aeroportului ni se relatează odiseea avionului obligat de evenimente să facă escală la Varna. Cei din aeronavă au aflat de cele întîmplate în România abia la Abu Dabi. De îndată s-au manifestat reacţii ciudate printre pasageri. Unul dintre ei n-a mai vrut să meargă mai departe, toată încărcătura a trebuit verificată din nou, să nu fie pusă vreo bombă, aterizarea s-a făcut apoi la Varna, fiindcă Otopeniul fusese închis. Aici, cîţiva pasageri cu paşapoarte diplomatice româneşti şi-au luat parte din bagaje şi au dispărut. La avion deschidem cîteva colete fără adresă şi fără nume pe care erau doar nişte iniţiale : N.C. (Nicolae sau Nicu ?), D.M. (Dincă Marin ?) şi ILI (?). Am înţeles că erau colete pentru cei mai de seamă conducători, un fel de peşcheş din străinătate. În coletele pe care le-am deschis am găsit banane, portocale şi, în mod uimitor, roşii şi ardei ! Cine era atît de străin de pămîntul acestei ţări încît nu suporta decît roşii şi ardei din îndepărtata Asie ?! Toate au fost trimise, împreună cu medicamentele, la spitale.

În vreme ce sîntem asaltaţi de informaţii din toate părţile, unele privind asasinatele de la Academia Militară, veşti alarmante despre regrupări de teroriştii în zonă, sîntem alertaţi cu privire la posibile infiltrări în incinta aeroportului pe la Salonul oficial. O echipă operativă formată din militari înarmaţi cu tot ce trebuie, inclusiv grenade, cercetează perimetrul. Găsim ca de fiecare dată şi aici canale de fugă (să existe o psihologie a cîrtiţei care a îmboldit la săparea unor tunele peste tot ?). Cel mai mult intrigă pe toată lumea un nivel al acestui salon unde nu îndrăznim să intrăm. O gaură în zid ne dezvăluie o încăpere cît ţine acest salon de tristă amintire în care, din tavan pînă la podea, sînt fire de sîrmă la distanţă atît de mică încît un om nu poate trece printre ele, şi asta peste tot. Socotim că e treaba geniştilor, pentru că o minte bolnavă s-ar putea să fi pus şi aici capcane mortale. Nu ştim.

Înapoi la comandament. Ne invadează informaţii privind activitatea teroriştilor în zonă. La diverse vile din apropiere se semnalează persoane din garda personală a fostului dictator, sîntem derutaţi printre altele de telefonul tatălui unui fost intim al camarilei care a fugit în străinătate şi se oferă acum să dea detalii despre identitatea celor din grupele teroriste, mod de acţiune, locuri de adunare etc. Cînd se încearcă reluarea legăturii cu el nu mai răspunde nimeni. Ne întrebăm ce s-a întîmplat : i-a fost frică, a fost reperat, e o defecţiune tehnică ? Într-o magazie de vamă descoperim un chepeng şi un tunel. Este blocat pentru noapte cu baloturi şi chemat cel care se ocupă cu reţeaua de încălzire centrală a aeroportului.

Moment de usurare : comunicarea executării fostului dictator. Se apropie noaptea a doua dintre cele grele, şi se iau măsurile de siguranţă pentru paza aeroportului, asigurarea traficului normal. În numai cîteva zile pe aici au intrat în ţară circa 40 de aeronave încărcate cu medicamente şi ajutoare din aproape toate ţările europene, într-o emoţionantă solidaritate cu afirmarea demnităţii poporului român. Şi traficul continuă nestingherit datorită unor oameni care stau de veghe zi şi noapte, aproape copleşiţi de oboseală, de frig şi nesomn, setea şi foamea fiind doar nişte mici inconveniente. Am fost printre ei două zile şi două nopţi şi i-am văzut dornici de un cuvînt liber, necenzurat, mai mult decît de apă şi de hrană.

ALFRED NEAGU

Nr. 52 (1680) din 30 decembrie 1989

DOSARE REDESCHISE

SECVENȚE DIN POLITICA „ȘTIINȚIFICĂ" ÎN DOMENIUL ENERGETICII

Cunoaștem, nu de azi, pe mulți dintre oponenții și dizidenții „epocii de aur", dintre aceștia, mulți regăsindu-se acum, chemați din primele clipe, de opinia publică victorioasă pe baricade, în Consiliul Frontului Salvării Naționale. Operele lor, confiscate la percheziții, interzise înainte sau după ce au fost tipărite, scoase din biblioteci, au ajuns totuși, adesea, să fie cunoscute, răspîndite de tipografi în mod clandestin, purtate din gură în gură, copiate în manuscris. Pentru oamenii de știință însă, pentru cercetătorii și specialiștii din diferite institute, închiși în cercul profesiei lor de limbajul strict specializat al diverselor discipline, precum și datorită legii apărării secretului de stat, degenerată în adevărată secretomanie, „disidența" publică, în plan profesional, a fost aproape o imposibilitate. Și spunînd disidență înțelegem opoziția între adevăr și minciună, între competență și impostură, opoziție care, latent, mai mult sau mai puțin manifest, a existat și în lumea științei. Pentru simplul motiv că în știință, atunci cînd este vorba de adevăr, acesta rezultă cu claritatea formulelor matematice, a rezultatelor experimentale, a deducțiilor logice.

Am în față un dosar, unul din dosarele puse confidențial la dispoziția unui coleg de profesie, Ion Marcovici de la „România liberă", care, neputîndu-l folosi atunci, decît pentru propria informare, mi l-a oferit în același scop. Și vreau să cred că, datorită cunoașterii acestui material, am reușit cît de cît, chiar și în materialele comandate, „să batem șaua...", în problema energiei. Dar atît.

Materialul, elaborat de un colectiv de la I.S.P.E., în decembrie 1986, este intitulat „Analiza situației energetice și a funcționării sistemului energetic național pentru iarna 1986—1987, anul 1987 și în perioada următoare — sinteză", purtînd semnătura dr. ing. Mihai Pop, dr. ing. Anca Popescu și dr. ing. Mircea Ciobanu. El este astăzi depășit nu atît de evenimentele recente, cît de cursul din ce în ce mai grav pe care l-a luat situația energiei în perioada care a trecut de la elaborarea lui. Răsfoirea dosarului, însă, ne-a dat ideea unei rubrici, astăzi și posibilă, nu doar necesară : **Dosare redeschise.** Dosare întocmite cu profesionalism și competență, multe actuale și azi, îngropate în fișetele diverselor organe și organisme de îndrumare și coordonare, concluziile cuprinse între coperțile lor necoincizînd cu directivele și „prețioasele indicații", care, ele, iar nu analizele științifice și posibilitățile reale ale economiei, stăteau la baza întocmirii planurilor „științific elaborate sub directa îndrumare...". Dosare care, redeschise, pot fi sursa unor prețioase învățăminte de ordin istoric, dar și un rezervor de idei ce trebuie, în sfîrșit, eficient valorificate, noua societate în curs de edificare avînd o nevoie imperioasă nu doar de libertate, ci și de contribuția științei.

★

Situația sistemului național energetic în toamna anului 1986 — arată dosarul — releva un deficit de putere dramatic, urmare a decalajului între puterea instalată, prevăzută a fi pusă în funcțiune, și cea realizată, decalaj care a crescut continuu, ajungînd să reprezinte în anul 1985 un volum de 4 758 MW. În plus, centralele electrice existente funcționau defectuos, în condiții de maximă dificultate, printre cauzele principale aflîndu-se : neefectuarea la timp a reparațiilor planificate (cauza nefiind, cum s-a spus, indisciplina și proasta organizare, ci menținerea centralelor electrice în funcțiune și în perioadele de reparație

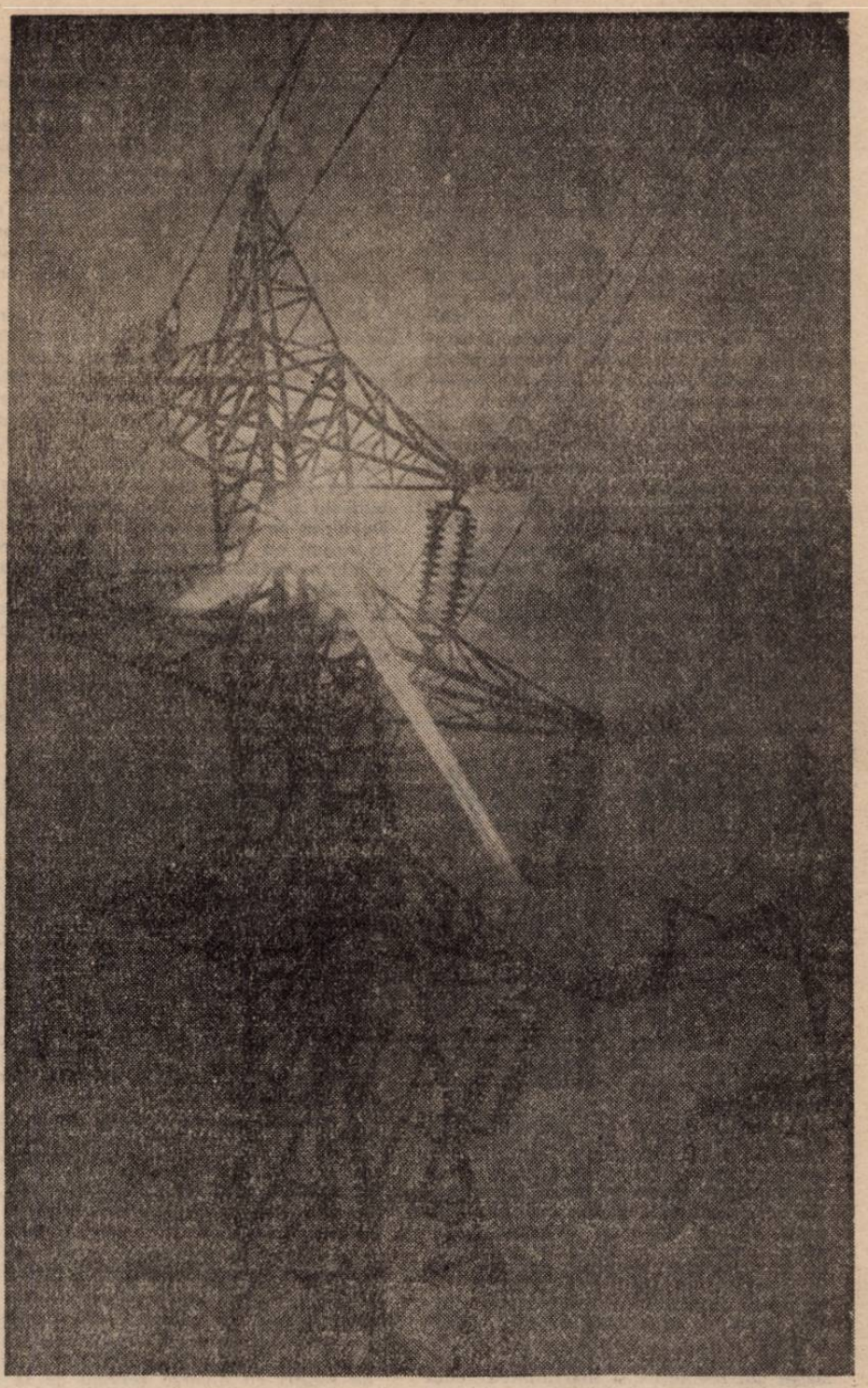

planificate, pentru a acoperi cît de cît deficitul) ; calitatea necorespunzătoare a cărbunelui, față de datele din proiecte ; starea utilajelor ; neasigurarea condițiilor de atragere și stabilizare a forței de muncă calificate la termocentralele din județul Gorj ; lipsa de acumulări de apă în timpul verii, datorită utilizării termocentralelor nu ca unități de rezervă, în vîrfurile de consum, precum și în perioada de iarnă, ci ca unități de producție permanente, pentru acoperirea parțială a deficitului etc.

Sînt situații, în general, cunoscute. Dar ceea ce se observă la prima vedere (dar nu se putea atunci spune) este originea în bună parte subiectivă a acestor cauze, cercul vicios generat de planificările din birou, conform „prețioaselor indicații", iar nu în funcție de condițiile reale ale economiei, indicatorii stabiliți fiind cel mai adesea imposibil de realizat. Numai că în funcție de acești indicatori, ca și cum simpla lor enunțare și trecere pe hîrtie le-ar fi dat și ființă reală, se planificau dezvoltările ulterioare și consumurile. Siluită, realitatea nu putea să nu se răzbune.

Pornind de la această realitate, între măsurile efectiv aplicate — conform acelorași „prețioase indicații" — și cele preconizate de specialiști de la I.S.P.E. se constată un divorț cvasitotal. Se știe la ce au recurs factorii de decizie, impuși de nomenclatură nu pe criterii de competență, ci de „atașament" : scăderea frecvenței în sistemul energetic pînă la limita de avarie, de 47 Hz (ceea ce, arată studiul, atrage pagube enorme, însumînd cheltuieli suplimentare de producție evaluate la 53 miliarde lei anual, precum și scăderea productivității și a puterii agregatelor energetice cu 4—6 la sută, și creșterea consumului specific cu circa 5 la sută, la care se adaugă scăderea calității unor produse și apariția unor rebuturi etc.) ; deconectarea unor consumatori industriali (nu însă a celor cu adevărat energofagi, a giganților de tipul Combinatului de aluminiu de la Slatina) ; impunerea de restricții și economii insuportabile populației — ecou al disprețului față de om manifestat de clica ceaușistă —, măsură care nu numai că nu a avut efectul scontat, ci a agravat situația energetică, prin consum suplimentar de gaz natural și alți combustibili și electricitate pentru a asigura cît de cît încălzirea în casele înghețate (se precizează astfel, în dosar, că în iarna 1984—1985 s-a înregistrat o creștere suplimentară de sarcină, din aceste cauze, de circa 540 MW, din care 380 MW la orele de vîrf de consum, precum și un consum suplimentar de gaz de 45 milioane metri cubi pe an, totalul consumului suplimentar de combustibil în sistem fiind de 825 mii tcc, depășind masiv economia realizată — de numai 615 tcc — prin reducerea energiei termice livrate populației).

În fine, iată și măsurile preconizate de acest studiu al institutului de specialitate, I.S.P.E., măsuri dictate de realitate, de adevărata cunoaștere științifică a acesteia : oprirea instalațiilor tehnologice cu consum energetic exagerat de mare față de consumurile înregistrate de instalații similare din alte state, în vederea modernizării utilajelor și tehnologiilor ; reducerea instalațiilor ce produc anumite materiale puternic energo-intensive, pînă la limita strictă necesitată de acoperirea nevoilor interne, renunțîndu-se la producția pentru export a acestor materiale — aluminiu, oțel electric, fibre celulozice etc. (spre exemplu, aluminiul produs în 1984 într-o cantitate totală de 244 mii tone, dintre care 122,4 mii tone pentru export, avea prețul pe piața internațională de 1 100 dolari/tonă, în vreme ce prețul energiei încorporate — 88 tcc/tonă — era, pe aceeași piață internațională, de 1 276 dolari/tonă de aluminiu realizat) ; evitarea măsurilor care, în loc să contribuie la îmbunătățirea situației energetice, o agravează (spre exemplu obligația de a înlocui fonta de cubilou cu fontă de cuptor electric, pentru a reduce consumul de cocs, neținîndu-se seama de faptul că energia electrică însemna consum suplimentar de hidrocarburi, tot de import) ; furnizarea întregii cantități de energie termică necesară pentru încălzirea populației.

Ce s-a ales din aceste măsuri, cu adevărat științifice, raționale și eficiente din punct de vedere economic, s-a văzut în anii care au urmat. O asemenea analiză însă, realizată pe aceleași baze științifice, se va relua cu siguranță acum, în condițiile de libertate și sub imperiul eficienței cerute de revoluția noastră.

MARIAN GRIGORE

INVESTIȚIILE ȘI CAPITALUL „UMAN"

Tehnologia este cu mult mai veche decît știința. Explicația este logică — știința are nevoie de instrumente de cercetare, iar instrumentele cercetării nu puteau fi decît produsul tehnologiei. La o relație firească, interdependentă, între știință și tehnologie avea să se ajungă în epoca contemporană. În această simbioză nu poate să nu fie inclusă și informatica. Știința care se ocupă cu studiul prelucrării informației cu ajutorul sistemelor automate de calcul are largi aplicații în diferite domenii de activitate. Chiar și în conducerea economiei, a adoptării celor mai optime decizii, în concordanță cu necesitățile reale ale unei națiuni și nu prin vrerea oarbă a unor ridicoli academicieni, cu titluri dobîndite peste noapte, impuse, cum a avut neșansa națiunea română să fie cîrmuită aproape un sfert de veac. A fost prea mult și țara intrase deja în subdezvoltare. Cuplul prezidențial, al impostorii, al celor mai josnice porniri, care se proclama atotștiutor în toate cele, se dovedise de mult că erau într-adevăr mari maeștri, dar numai pe tărîmul crimei și înrobirii unui popor demn, căruia nu îi dispăruse curajul și pofta de viață liberă, cum credeau și se înșelau asasinii săi. Dictatura ceaușistă a promovat investirea banilor țării nu pentru promovarea științei și tehnologiei și dezvoltarea învățămîntului, ci în scopul procurării a tot ce este necesar pentru înfricoșarea zi și noapte a întregului popor și punerea sa la zid într-o eventuală oră H. „Marele erou al păcii mondiale" s-a dovedit a fi unul dintre cei mai mari teroriști ai istoriei lumii și nimic altceva.

Sinistrul cuplu prezidențial nu a ajuns să înțeleagă că fiecare leu alocat (sau valută străină aflată în tezaurul țării) pentru cercetarea științifică este în măsură să aducă infinit mai mult decît plasamentele în construcții faraonice și inutile, în promovarea unor tehnologii depășite în momentul contractării lor. Marile împliniri ale României libere vor fi fundamentate și pe o competentă școlarizare și pregătire generală, de excepție, a tineretului, în adevăratul cult al muncii, al hărniciei și promovării talentelor. Dacă tineretul României, minunații tineri ai Timișoarei, Bucureștiului, Sibiului, Iașului, Tîrgu Mureșului au dat dovadă de o sublimă dăruire în bătălia crîncenă a marii revoluții din acest decembrie însîngerat, dar victorios și fericit, sîntem convinși că ei se va pregăti cu mai multă osîrdie în școlile de toate gradele și în aulele universitare. Sistemul educațional românesc, de mare tradiție cîndva, dar aplatizat și dezumanizat de regimul dictatorial, va fi conectat din mers la imperativele imediate și de viitor ale redresării și relansării economiei naționale. Investițiile de „capital uman" prin intermediul învățămîntului sînt foarte rentabile, cu mult mai mari decît cele consacrate unor proiecte industriale. În cazul în care nu se pot face investiții urgente și în proporția necesară în sfera învățămîntului și a cercetării științifice s-ar putea înregistra consecințe negative în procesul dezvoltării. Dar sîntem convinși că înțelepciunea va triumfa.

Oamenii patriei noastre cu adevărat liibere se vor apleca cu mai mult sîrguință, cu sacrificii de sine asupra propiului destin, iar viitorul va fi scrutat în permanență de către noi toți, nu cum s-a petrecut în perioada cea mai neagră a istoriei românilor din iulie '65 pînă în decembrie '89. Numai astfel se vor găsi, într-un adevărat consens național (și nu cu o trucată unanimitate) cele mai pertinente răspunsuri ale asigurării mersului societății românești pe făgașul libertății, democrației și progresului. România trebuie să-și pregătească dezvoltarea sa economică și tehnico-științifică cea mai potrivită vrerii sale, resurselor naturale și capacităților umane. Tehnologiile de vîrf nu vor mai fi hulite, precum robotica, care ar lăsa omul pe drumuri, cum satrapii cocoțați pe nedrept la cîrma statului și științei voiau să sperie omul de rînd. Cuvîntul robot trebuia să dispară din dicționarul limbii române. Era o idee aberantă a unor pretinși savanți care trăiau de fapt în întunericul evului mediu.

Reintronarea respectului pentru seriozitatea muncii în toate compartimentele producției, cercetării științifice și tehnologice, dublată de o exigență mereu sporită față de pregătirea tineretului, sînt condiții vitale ale pregătirii terenului pentru un adevărat miracol românesc în planul creativității și înscrierii patriei noastre în concernul științei mondiale cu succese de mare prestigiu. Potențialul uman este deosebit, iar motivația libertății depline dobîndite prin multe jertfe de sînge constituie pivotul împlinirilor viitoare în planul creativității. Potențialul intrinsec al fiecăruia dintre noi, oameni de bună credință, devotați cu trup și suflet idealurilor nobile ale României libere și democratice, dar mai cu seamă al maturilor și frumoșilor noștri tineri este fantastic. Acest potențial uman uriaș aflat în latență de decenii așteaptă să fie fructificat.

Știința, cultura și învățămîntul sînt „MARI FORȚE" ale unei societăți civilizate care-și dorește să facă un mare salt în timp și să intre în mileniul al treilea cu structurile bine clădite. Dacă societatea românească a avut capacitatea superbă de a prefera lumina întunericului și binele răului, cu un tribut de sînge uriaș, care nu trebuia plătit (Occidentul avea să renunțe la aprecierea nefondată că românii nu au conștiința și puterea de a arunca la lada de gunoi dictatura sîngeroasă), erorile nu mai sînt permise în viitor, în nici o sferă de activitate. Și dacă resursele naturale sînt concrete, grație creativității umane disponibilitățile înfloririi României democratice vor fi asigurate pentru veșnicie.

D. FILIP

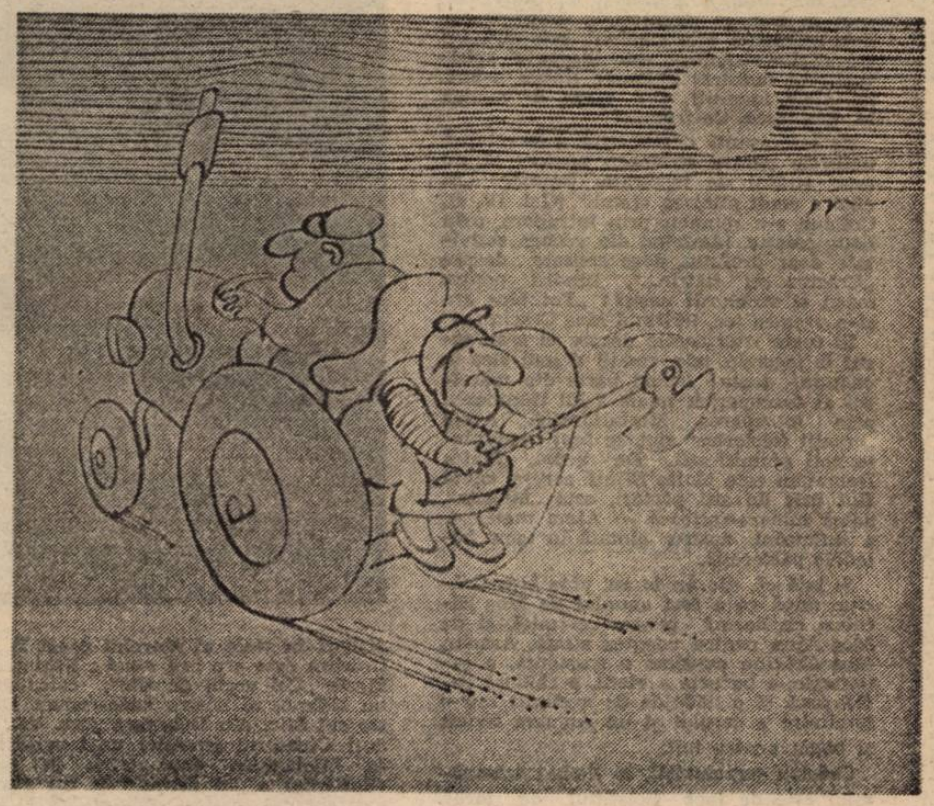

RATCIO RATCEV (Bulgaria)

IMPOSTURA STEREOSPECIFICĂ

Stimați și autentici oameni de știință ai României, nu știu dacă eu sînt cel nimerit să fac un mic, dar cît se poate de sincer apel la dumneavoastră, cei care sînteți incluși forțat în rușinoasa exprimare de „colectiv de lucru", de redactare a tratatelor semnate de cea care pînă mai ieri **stătea** (la propriu și la figurat) pe tronul științei și tehnologiei românești. Acest apel îl fac și către Editura Științifică și Enciclopedică care, evident, a fost forțată să pună drept autor al atîtor și atîtor studii, ca și al Enciclopediei de Chimie, numele cel mai bun de batjocură al istoriei moderne a țării.

Să se retragă temporar din librării toate cărțile semnate de Elena Ceaușescu și să li se adauge pînă la cel mai mic detaliu toți, dar absolut toți autorii care au trudit pentru gloria de poleială transparentă a fostei dictatoare și asupritoare a competențelor române ! Să apară pentru publicul însetat de adevăr toți acei oameni de știință adevărați din cadrul ICECHIM — acest focar de veritabili savanți și truditori într-ale științei și ingineriei tehnologice, de oameni onești care-și făceau datoria în spatele cortinei anonimatului, nelăsați să iasă la rampă de incomensurabilul orgoliu de prost gust al „savantei". Desigur, această tristă situație trebuie îndepărtată din toate ramurile științei și tehnicii, unde sub talpa dictatorului zăceau cu cugetele întristate de înăbușitoarea persecuție a împiedicării afirmării propriei personalități creatoare.

„Revista de chimie" să fie publicată într-un tiraj suficient și toți savanții autentici ce vor colabora să fie popularizați așa cum merită ! **Oamenii de știință din chimie merită, alături de toți truditorii științei, să aibă o revistă LIBERĂ care să-i reprezinte cu adevărat !**

Oamenii de știință stau acum cu adevărat la masă, la fel ca toți creatorii de bunuri materiale și spirituale din România LIBERĂ. ÎNTREG POTENȚIALUL INTELIGENȚEI ȘTIINȚIFICE ROMÂNEȘTI ESTE DESCĂTUȘAT DE IMPOSTURĂ. ALĂTURAREA LUI MARILOR VALORI ALE CUNOAȘTERII UNIVERSALE VA DEVENI REALITATE. DE LA MATEMATICI LA FILOZOFIE DE LA BIOLOGIE MOLECULARĂ LA SOCIOLOGIE, TOATE ȘTIINȚELE TREBUIE SĂ-ȘI ADUCĂ REALA CONTRIBUȚIE LA ÎMBUNĂTĂȚIREA CURSURILOR UNIVERSITARE ȘI MANUALELOR ȘCOLARE CU AUTENTICELE NOI CUCERIRI ALE CUNOAȘTERII CONTEMPORANE, CARE NU VOR MAI AVEA NEVOIE DE NICI UN FEL DE APROBĂRI PENTRU A VEDEA LUMINA TIPARULUI, CI NUMAI DE GIRUL COMPETENȚEI AUTORILOR.

Este nevoie în acest sens de o LIBERĂ CIRCULAȚIE A INFORMAȚIEI ȘTIINȚIFICE ȘI TEHNICE, DE PARTICIPAREA LA SCHIMBUL LIBER DE VALORI PE PLAN INTERNAȚIONAL, DE ACCESUL NEÎNGRĂDIT LA TOATE PUBLICAȚIILE LUMII CARE AU FOST OPRITE PÎNĂ MAI IERI SĂ INTRE ÎN ȚARĂ SUB PRETEXTUL LIPSEI DE VALUTĂ — minciuna sfruntată care atenta la cultura științifică, la cultură în general, și care ne priva pe noi și pe copiii noștri de a lua cunoștință de ceea ce se întîmplă în lumea largă.

Oamenii de știință români trebuie să părăsească starea de „Robinsoni" într-un ocean al izolării informaționale. Știința românească trebuie să-și regăsească suflul ei dintotdeauna, care ne-a adus atîtea și atîtea satisfacții, care a acoperit de glorie numeroși savanți autentici. Trebuie să triumfe adevăratul profesionalism în toate domeniile de activitate, cel înăbușit pînă mai ieri. LUCRĂRILE ȘTIINȚIFICE TREBUIE PUBLICATE ÎNTR-UN TIRAJ SUFICIENT, PENTRU A RĂSPÎNDI LUMINA LOR ÎN ÎNTREAGA SOCIETATE. Nu vom mai avea „opuri" alcătuite din lătrături demagogice emise mulțimii adunate cu forța în fața balcoanelor minciunii. Vor trebui traduse în limbile de mare circulație cu adevărat cele mai valoroase lucrări, pentru a se putea bucura de prestigiu internațional toți românii care merită aceasta.

LIBERA CIRCULAȚIE A INFORMAȚIEI TEHNICO-ȘTIINȚIFICE ! Iată un deziderat vital al întregii populații, avînd în vedere legătura strînsă între informație și formație, între educație în spirit liber și sporirea autentică a gradului de civilizație și progres al societății.

PAUL IOAN

Foto : AGERPRES

Construcție originală

Orașele hanseatice se disting prin originalitatea construcțiilor lor medievale, cu casele lipite strîns una de alta și acoperișurile țuguiate, viu colorate. Rostock din R. D. Germană este unul dintre acestea. Edilii orașului se ingrijesc ca localitatea să fie mereu modernizată, firește păstrîndu-se tenta arhitecturii gotice tradiționale. Iată, de pildă, în Piața universității a fost construit un nou hotel, realizat parțial din prefabricate, a cărui fațadă este decorată în mod original cu un perete alcătuit din clopote. Compoziția metalului, dispunerea clopotelor, mărimea acestora fac posibilă redarea unor melodii. Cu ocazia unor diferite festivități, ca și în anumite ore ale zilei, clopotele manevrate electronic execută cîntece populare. Un element de decorație arhitectonică ingenios și modern în același timp.

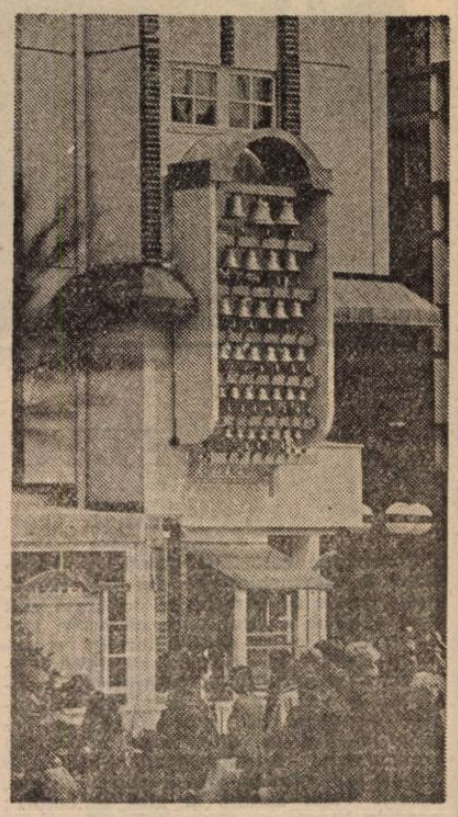

Nr. 52 (1680) din 9 decembrie 1989

Democrația și libertatea exprimării, două valori fundamentale ale presei autentice, ne cheamă azi, cînd putem să pronunțăm deschis gîndurile noastre, să inițiem o nouă rubrică. Este rubrica de față, intitulată „Tradiții, civilizație și istorie românească". În coloanele acestei rubrici vom prezenta, cu întregul respect cuvenit autorilor, adevărului și acurateții științifice, articole și informații, interviuri și declarații, luări de poziție, reportaje. Se oferă aici un spațiu generos pentru exprimarea liberă, competentă, curajoasă a tuturor ideilor, tezelor, ipotezelor, rezultatelor cercetărilor, studiilor, lucrărilor de certă valoare.

Dialogul rămîne deschis, revista făcîndu-și un crez de onoare în a publica, în mod imparțial, dezbateri, controverse, dialoguri între autori, între cercetători, oferind cititorilor dimensiuni reale ale problematicilor dintre cele mai diverse.

Prezentăm acum cititorilor noștri două articole, față în față, care încearcă să lămurească una și aceeași problemă de pe poziții diferite. La vremea lor, ambele articole au fost cenzurate de regimul tiranic.

SĂRBĂTORILE DE IARNĂ LA ROMÂNI

Moș Crăciun cu dalbe piele a sosit
de prin nămeți,
Și aduce daruri multe la fetițe
și băieți...

Frumos ecou al veacurilor : Moș Crăciun se întrupează în fiecare an pentru a zgudui munții cei înalți ai Anului trecut și a-i transforma în cîmpii mănoase pentru Anul viitor. Ce imagine splendidă !

Dar pămîntul nostru zămislit de milenii, la răspîntii de veacuri și în bătaia vînturilor distrugerii a avut albine harnice care au îndulcit cu mierea și polenul lor pe toți aceia care doreau să ne afișie, iar ei și mai mult i-au plămădit, ca aluatul frămîntătura, j-au asimilat în masa hărniciei pentru a nu mai fi sălbatici, și li s-a dat adăpost și hrană pentru a nu se mai ucide între ei și a omori pe alții. Ce minunat !

Și astăzi, ca oricînd de fapt, se pune un accent deosebit pe tezaurul moștenit de la strămoși și cea mai prețioasă piesă este limba noastră, comoara de veacuri pe care mulți au dorit s-o stilcească, fiindcă era „dulce ca un fagure de miere", în stupul civilizațiilor lumii.

Și o piatră nestemată, un rubin fantastic ce a luminat calea formării limbii române este cuvîntul Crăciun. Un cuvînt magic ce liniștește pruncii și calmează bătrînii ; un cuvînt de origine strămoșească, latin cu o semnificație precisă și nu există alt termen mai bogat și semnificativ care să fi țesut, în preajmă-i, tot folclorul de iarnă, ca acesta — Crăciun. Dar iată că, după 2 000 de ani de existență și de împreună trăire, asistăm la distrugerea lui nu din necesități interne sau inutilitare, ci prin înlocuirea cu un hibrid atît de străniu originii noastre latine, gerilă. Da, gerilă cu „g" mic, după gramatica lui Găgă.

Așa cum este știut, Crăciun vine în exprimarea spiritualității noastre românești odată cu nașterea poporului român, fiind structural legat de ființa sa, de creația sa (creație = nis = creație, zidire, Crăciun).

Aceasta este doar o explicație a apariției sale fiindcă a existat cu mult înainte în tradiția strămoșilor noștri traco-daci ! Crăciun este stăpînul, este strămoșul (Zal = strămoș) ; este începutul spiritualității noastre: Zalmoxe (făclie primă, părintele luminii), așa cum îl numea M. Eminescu. Ce frumos!

Ce interesantă descoperire a Revelației naturale pentru strămoșii noștri ! Ei nu erau străini de inspirația Proniei : „Și cînd a venit plinirea vremii" (Gal. IV, 4), Crăciun s-a reînnoit prin întrupare, prin noua creație, rămînînd din vechea activitate doar profeția, doar spusele despre „Crăciun cel bătrîn...", fiindcă pentru moșii și strămoșii noștri : „Tot Moș era și-n vremea lor, Bătrînul Moș Crăciun..."

Și toate istorioarele despre el s-au țesut în legende, ode, creații și mai ales în colinde, toate făcînd parte din marele act al descoperirii totale a lui Dumnezeu prin întruparea Mîntuitorului. Acele „creații folclorice" sînt de fapt vesmintele noii semnificații. De acum, Maica Domnului este Maica Sfîntă care-și caută fiul ucis de alți păstori, este „Mioriță", adică mioara-fecioară — Alma mater — a sufletului nostru cîntată în toate baladele păstorești.

Și iată că, din an în an, vine Moș Crăciun după ce a fost anunțat de Moș Nicolae, cu daruri pentru cei mici, și de Moș Ajun pentru noaptea sfîntă. Așadar, Moș Crăciun exprimă o existență, o satisfacție, o bucurie a vieții, o căldură sufletească și o nădejde de neclintit într-o împlinire a cerului și un An nou fericit și bogat pentru toți.

Crăciun (craciuniști, în limbaj astronomic) este de fapt Solstițiul de iarnă (20—25 dec.) calculat cu mare precizie de cititori în stele al Marelui preot la daci. Crăciun este era cea nouă : Nașterea lui Mesia „Cel vechi de zile", calculată de un strămoș al nostru daco-roman, Dionisie cel Mic, din Dobrogea (sec. VI), este deci Creatorul (creatio) unei vorbiri noi în înțelegerea descoperirii în natură (Epifania) a lui Dumnezeu cel viu Cel existent al viilor (Matei XXII, 32) și Izbăvitorul tuturor.

...Dar așa cum pînă nu de mult i s-a luat cuvîntului sacru ROMÂNIA, litera „â" pentru a nu mai pomeni de la Râm sau de la Roma — fiind înlocuită cu „i" pentru cu totul altă semnificație — proveniență externă : romi = bruni, oacheși, harapi s.a.m.d. — tot așa cu știință sau neștiință (să nu zicem rea intenție sau trădare) s-a înlocuit sintagma bimilenară Moș Crăciun cu „Moș Gerilă", de proveniență străină neamului nostru și ca exprimare și ca spiritualitate. Asupra lui „i" s-a revenit datorită îndrăznelii și patriotismului înflăcărat al cîtorva scriitori români, iar pe Moș Crăciun îl păstrează Biserica strămoșească, născută odată cu poporul român, care duce peste veacuri tradițiile, datinile și obiceiurile sfinte, adică patrimoniul și patriotismul (de la grecescul patir-os = părinte, tată, moș, strămoș, moștenire). Toate acestea au fost verificate de veacuri și au ținut și au hrănit candela credinței străbune și unitatea neamului.

Și Crăciun cel bătrîn n-a strîns numai pe pruncii acestui pămînt ca o mamă adevărată, ci faptele sale bune, darurile sale nenumărate, au fost mîngîiere și pentru alții care au venit în contact cu noi. Și este dureros ca în drept ul de inițiași al nostru să-i admiri pe alții... Ce durere !

Astfel, celții, galii și britanii vecini și rude cu traco-geto-dacii și după ei, astăzi, încă patru continente (America, Asia, Australia, Africa) prăznuiesc Sărbătorile de iarnă după exemplul daco-romanilor: Crăciunul „Christmas" (Merry Christmas), sec. I—III.

Goții și toate popoarele germanice au preluat tot de la noi „Noaptea sfîntă", sec. IV—VI.

Mai tîrziu, popoarele slave : sîrbii, croații, cehii, polonii, bulgarii, rușii, luînd contact cu creștinismul autohtonilor români peste care au migrat și-au însușit termenul de Crăciun sub numirea : Korociun, Caracioni, Craciuniste etc. sec. VI—IX.

În veacul VIII—X, venind peste români triburile maghiare, aceștia printre alte sărbători de la noi și-au însușit cea mai mare Sărbătoare a românilor : Crăciunul (Korocsony), păstrat și astăzi în calendarul liturgic maghiar.

Triburi de bessi creștinați sau nu, pătrunzînd în Asia Mică și pînă în Țara Sfîntă, au dus tradiția de Crăciun pînă la armeni care au sărbătorea Nașterii Domnului — Surp Dzănunt — sec. II—VI în calendarul lor.

Chiar în Africa, în îndepărtata Etiopie, se găsește tradiția Crăciunului. Mai mult, chiar, etiopienii amîntesc și de Moș Ajun, „Christmastide".

Iată ce au putut da strămoșii noștri graiului universal : „Crăciunul" atît de semnificativ și de sfînt, încît din respect pentru sens și motiv misionar, a rămas intraductibil. Și misiunea a fost făcută mai ales la vecini, printre care slavii și rușii. Ei aveau tradițiile lor religioase pline de fast. Strămoșii rușilor începuseră o încreștinare și influență creștină de la daco-romani, dar organizarea ecleziastică au primit-o de la Constantinopol (în jurul anului 1000) și Biserica Ortodoxă Rusă și-a însușit sărbătorile grecești, deci și Nașterea lui Hristos (Rojdestvo Hristovo), nu Crăciunul. Deci, cum ar putea fi acest cuvînt Crăciun „de origine slavă sau rusă ?"..., așa cum s-au încercat unele explicații.

Datorită situației create între cele două războaie mondiale, influența unor tradiții străvechi s-a dovedit mai puternică în Rusia, și atunci, avînd în vedere și alte aspecte, s-au așezat sărbătorile păgîne de iarnă, încît rușii din nord au tradițiile lui Moș gerilă (Moroznii ded), iar cei din sud : Moșul de iarnă de zăpadă (Zimnii ded) care în înțeles simbolic este bucuria celor mici și „vestitorul" unui An Nou. Biserica Ortodoxă Rusă a rămas totuși cu prăznuirea Nașterii lui Hristos. Unii străini de neamul nostru, de spiritualitatea autohtonă, ca să placă altora, au impus sărbătorilor de iarnă, atît de bogate la noi, monstru sacru : Moș gerilă.

În ultima vreme s-au făcut eforturi deosebite pentru a merge iarăși la izvoare, fiindcă a fost poluat folclorul, sub toate aspectele, cu faceri ieftine care duc la izolare, la cosmopolit, la distrugere. Același lucru s-a întîmplat și cu colindele. Aceste nestemate care vorbesc despre originea noastră latină și datinile noastre strămoșești care ne identifică ființa între cele mai vechi civilizații ale Europei, au în centrul lor pe Moș Crăciun și Maica Precista.

Biserica strămoșească are tradițiile, așa cum au fost dintru început, iar colindele și cîntecele de stea ca și irozii și plugurul sînt manifestări de înalt nivel artistic și național, de seriozitate, de conservare autohtonă și de transmitere autentică. Se știe de noi pe toate meridianele globului și colindele sînt ascultate cu plăcere de creștini și necreștini. Din aceste colinde nu lipsește Născătoarea de Dumnezeu, Sfînta Fecioara Maria care, prin naștere, a scos din chinurile iadului pe strămoașa Evă. Maica Domnului este înconjurată de cetele îngerești, o cinstesc păstorii și crăii, o laudă pruncii și o preaslăvește toată suflarea creștină. Bunătatea, cinstea, fecioria sînt calități pe care trebuie să le aibă o bună creștină, ea este Floricica sfîntă a raiului. Creștinii adevărați au grijă de familie, avînd pildă pe dreptul Iosif, pe Fecioară și pe Prunc și ajută pe toți : „Nu mai plînge Maica mea, scutecele noi ți-om da, Pruncul sfînt de-i înfășa...".

Colindele cuprind o misiune desăvîrșită și o teologie simplă, trăită și cultivată din generație în generație. Ele împletesc textul Scripturii cu tradiția sfîntă și cu înțelegerea locală. Astfel, Sfînta Fecioară, pe lîngă alegerea ei de către Tatăl, este afectivă pentru Fiu și plină de Duhul Sfînt. Dar Fiul va fi răstignit și I se va pune pe cap coroană de spini... De la trandafirii bucuriei nașterii, pînă la spinii durerii, colindele redau viața lui Hristos și chinurile mamei. Evenimentul nașterii și răstignirii capătă în simțirea noastră harul despătimirii prin post, rugăciune, milostenie și cîntarea colindelor... Colindele se cîntă de cei care sînt cuminți, învață bine, ascultă părinții și se împărtășesc de Crăciun.

„Intră Naștere, frecioria ai păzit și intru adormire, lumea nu o ai părăsit", cîntă Biserica, colinda o arată pe Maica Domnului lîngă Tronul ceresc permanent rugătoare cu toți sfinții. **Sus la Poarta raiului, / Paște turma Tatălui / Dar la turmă cine stă, / Stă chiar Maica Precistă...**

Tot simburele de adevăr al tradițiilor, obiceiurilor și limbii noastre se găsește nealterat în colinde și numai în colindele creștine, nu în hibrizii păgîni, folcloricí străini impuși de cei ce n-au simțire românească. Însăși „Balada Mioriței" își are originea în cugetarea adîncă creștină și românească despre Prunc, despre Oaia pierdută, despre Păstorul încununat, despre natura pămînțească, despre stele și altele, martori prin îngeri, peșteră, păstori, magi la venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu și Fiului omului prin Fecioara Maria. Însuși „filosoful" baladei, Lucian Blaga, arăta : „...am scris cu lacrimi în ochi aceste vestiri minunate despre Mama lui Iisus"; iar Mircea Eliade vede ciclul „eternei reveniri" prin „Mioriță", (Miriam, Maria). M. Eminescu cîntînd și ascultînd colindele în clar de Lună sau în sclipiri de Luceafăr, meditează : „...de dragul Mariei și al Mîntuitorului. Lucește pe cer o stea trecătorului...".

Biserica Ortodoxă Română, organizată odată cu nașterea poporului român, a cultivat, cultivă și va cultiva pînă la sfîrșitul veacurilor tot ceea ce este sfînt și verifică de trăitorii ei : sfinții, martirii, eroii neamului și credincioșii adevărați.

Moș Crăciun și Maica Sfîntă, fiind piatră de hotar între cele două lumi : Vechiul și noul Testament, între cele două civilizații daci și romani, vor rămîne în tradițiile și colindele noastre cît vom exista, deoarece în datinile și obiceiurile sale ne-am născut și am trăit. Ele au fost sănătoase și de aceea le vom transmite urmașilor noștri ca un tezaur sfînt și de neînlocuit...

...Și acum te las, fii sănătos
și vesel de Crăciun,
Dar nu uita, cînd esti voios
Române să fii bun ! ... Amin !

Diac. conf. dr. PETRU DAVID

PLUGUȘORUL

Concluziile cercetării științifice referitoare la ceremonialurile populare românești legate de sărbătorile de iarnă sînt bazate și pe studiul unor elemente tradiționale specifice ospățurilor din această perioadă cum ar fi colacii. Petru Caraman, personalitate științifică mondială, a analizat pe larg într-un studiu comparat al colindatului la români, slavi și la alte popoare, colacii ceremoniali. Aceștia simbolizează, prin forma lor rotundă, discul solar. Sigur, colacii mai ascund și alte simboluri : roadele bogate pe cîmp și în vii, sporul în vite și în casă, dezideratele majore și vitale ale unei populații de vechi lucrători ai ogoarelor. Petru Caraman descoperă adîncurile sensurilor mitico-magice ale ritualului pregătirii colacilor. Începînd cu cernerea de trei ori a făinei și încălzirea acesteia cu un brăzdar de plug, frămîntatul aluatului cu un resteu de la jug, ornatul colacului cu simboluri reprezentînd cîmpul arat, cîinele, ocolul vitelor, ciinii ciobănești de pază etc., pînă la ungerea colacului cu gălbenușul de ou care va conferi acestuia strălucirea soarelui. Este absolut extraordinar de remarcat că acești colaci seamănă, pînă la identitate, cu forma sanctuarelor geto-dacice, fapt care atestă, o dată în plus, apartenența lor la ritualurile solare practicate de strămoșii poporului român. Colacii mai pot avea și alte forme : de mînă întinsă, de animale și păsări domestice, de buturi cu semnificații de rod bogat, apoi de stea, de disc (turtă) sau semilună, sugerînd corpurile cerești — aștri, planete și Luna — ba chiar în formă de opt care se va păstra pînă primăvara, cînd va fi sfărîmat și presărat pe cîmp, în vii, în bătătura casei, în grajd și va fi dat și celor din familiile să guste, în credința că astfel totul va fi bine, iar în gospodărie, numai belșug. Acest dublu disc al colacului ar fi avut cîndva sensul de a aminti agricultorului că Soarele trebuie celebrat, atît iarna cît și vara, obicei ce va fi regăsit în tradiții populare, inclusiv în cel al Sărbătorii Cununei, al recoltelor bogate.

Plugușorul, colind prin excelență specific Anului Nou, vorbește și el cu limpezime despre străvechi ceremonialuri agrare legate de cultul Soarelui geto-dacic, dar și despre un alt erou mitic, Troian. Este, probabil, un zeu al iernii, al cărui nume a lăsat în limba română cuvîntul ce reprezintă mormanele de zăpadă, gerul se pogoară aspru exact în zilele sărbătorilor de iarnă. Studiul vechilor colinde arată faptul că lui Troian (alterat fonetic de Traian, prin intervenții livrești mai recente) i se acordă veneрație și ca unui personaj în puterile căruia stau nu numai dezlănțuirea fețelor oarbe ale iernii, dar și renașterea naturii, rodul bogat al ogoarelor. Troian are oarecare corespondență și în mitologia altor popoare de origine indo-europeană, printre care și pe Moș Gerilă, existent în tradiția slavă.

Studiile referitoare la originea obiceiurilor de iarnă ale poporului român sînt departe de a fi încheiate. Descifrarea lor aduce o importantă contribuție la îmbogățirea culturii naționale. Se cuvine a cita aici cîteva rînduri remarcabile, cu valoare de concluzie, notate într-un studiu sub semnătura lui Ion Chelcea : „Înregistrarea unor astfel de fenomene străvechi, păstrate mult timp, în ciuda vitregiilor istoriei, generează încredere : un popor creator de valori și păstrător al lor are forța înfăptuirilor demne de moșii și strămoșii săi".

GH. BRĂTESCU

PLUGUL

Aho, aho, copii argați,
Stați puțin și nu minați,
Lîngă boi vă-alăturați,
Și cuvîntul mi-ascultați.
S-a sculat mai an
Bădica Troian
S-a încălicat
P-un cal învățat,
Cu nume de Graur
Cu șaua de aur,
Cu frîu de mătasă
Cît vița de groasă :
Și-n scări el s-a ridicat,
Peste cîmpuri s-a uitat
Ca s-aleg-un loc curat
De arat
Și semănat.
Și curînd s-a apucat
Cîmpul neted de arat
În lungiș
Și-n curmeziș.
S-a apucat într-o joi
C-un plug cu doisprezece boi,
Boi bourei,
În coadă codălbei,
În frunte țintăței.
Minați, copii !
— Hii, hii !
Ziua toată a lucrat,
Brazdă neagră a răsturnat
Și prin brazde-a semănat
Griu mărunt și griu de vară,
Deie Domnul să răsară.
Minați, mai !
— Hăi, hăi !
Și cît lucrul a sfîrșit,
Iată, mări, s-a stîrnit
Un vînt mare pe pămînt
Și ploi multe după vînt,
Pămîntul d-a răscorit
Și sămînța-a-ncolțit.
Minați, copii !
— Hii, hii !
La luna,
La săptămîna,
Ioi umplu eu apă mîna
Și se duse ca să vadă
De i-a dat Dumnezeu roadă
Și de-i griul răsărit
Și de-i spicul aurit.
Era-n spic cît vrabia,
Era-n pai cu treptia !
Minați, mai !
— Hăi, hăi !
Troian iute s-a întors
Și din grajd pe loc a scos
Un ați cal, mai răzdrăvan,
Cum îi place lui Troian,
Negru ca corbul,
Iute ca focul
De nu-l prinde locul,
Cu potcoave de argint.
Ce sînt spornici la fugit.
Minați, copii !
— Hii, hii !
El voios a-ncălecat,
La Teghin-a apucat
Și oțel a cumpărat,
Ca să facă seceri mari
Pentru secerători tari,
Și să facă seceri mici
Pentru copilași voinici,
S-altele mai mărunțele
Cu mănuncbi de floricele
Pentru fete tinerele
Și neveste ochișele.
Minați, mai !
— Hăi, hăi !
S-a strîns fine
Și vecine,
Și toți finii
Și veciniî
Și vro trei babe bătrîne
Care știu rîndul la pîne.
Și pe cîmp i-a dus
Și pe toți i-a pus
La lucrul pămîntului,
În răcoarea vîntului.
Minați, copii !
— Hii, hii !
Ei cu stînga apuca
Și cu dreapta secera,
Și prin lan înainta
De părea că înota !
Alții-n urma lor lega,
Snopuri-nalte aduna
Și clăi mîndre rădica
Ce la soare se usca.
Minați, mai !
— Hăi, hăi !
Apoi carele-ncărca
Și pe toate le căra
Și griul nalte dura
În capul pămîntului,
În sterița vîntului ;
Apoi aria-și făcea
Și din grajd mai aducea
Zece iepe
Tot sirepe.
Și de păr că le lega,
Și pe toate le mîna
Împrejurul parului
Deasupra fătarului.
Minați, mai !
— Hăi, hăi !
Iepele mereu fugea,
Funia se tot stringea,
De par iute ajungea.
Și grîul se ireiera
Și flăcăi îl vîntura.
Dimerlia scutura,
Harabale încărca
Și la moară le pleca.
Minați, copii !
— Hii, hii !
Iară hoața cea de moară,
Cînd văzu atîtea ară
Încărcate cu povară,
Puse coada pe spinare
Și plecă în fuga mare
La cea lungă de scăpare.
Lunea mare
Frunză n-are,
Lunea mică
Frunza-i pică.
Iar morarul, meșter bun,
Zărea moara prin cătun
Și-și lua cojoc mițos
Și mi-l îmbrăca pe dos ;
Și-și lua ciocanu-n briu
Și mai lua și un frîu ;
Apoi iute alerga,
Moara cu frîu-o lega
Și-o apuca de călcîi
D-o punea pe căpătîi
Și-i da cu ciocanu-n șale
D-o așeza pe măsele.
Minați, mai !
— Hăi, hăi !
El o lua de lăptoc
Și-o da iar în vad la loc,
Și turna deasupra-n coș
Griu mărunțel de cel roș ;
Griul s-așeza pe vatră
Și din coș cădea sub peatră,
De sub peatră în covată
Curgea făină curată.
Minați, copii !
— Hii, hii !
Troian mult se bucura,
Zeciuială morii da,
Pe morar îl dăruia,
Apoi călare suia
Și voios se întorna
Cu flăcăii ce mina,
Iar boii se opintea
Și roțile scîrțîia.
Minați, mai !
— Hăi, hăi !
Iată mîndra jupînească,
Dochiana cea frumoasă,
C-auzea tocmai din casă
Chiotul flăcăilor,
Scîrțîitul carelor.
Și-n cămară că mergea
Și din cui își alegea
Sită mare și cam deasă
Tot cu mesele întinse
Sufleca ea mîneci albe
S-arăta brațele dalbe
Și cernea, mări, cernea,
Ninsoarea se așternea :
Pe sus tobele bătea,
Negurile jos cădea.
Minați, mai !
— Hăi, hăi !
Apoi mama plămădea
S-o lăsa pînă dospea ;
Apoi colaci învîrtea,
Pe lopată mi-i culca
Și-n cuptor îi arunca,
Apoi iară cu lopata
Rumeni îi scotea și gata.
Atunci ea-mpărțea vro cinci
La flăcăii cei voinici,
Și-mpărțea trei colăcei
La copiii mititei,
Iară mîndrului bărbat
Îi dădea un sărutat.
Minați, mai !
— Hăi, hăi !
Cum a dat Dumnezeu an,
Holde mîndre lui Troian,
Astfel să dea și la voi,
Ca s-avem parte și noi ;
Să vă fie casa
Casă,
Să vă fie masa
Masă ;
Tot cu mesele întinse
Și cu fețele aprinse ;
Tot cu casele grijite
Cu buni oaspeți locuite ;
Și la anul să trăiți,
Să vă găsim înfloriți
Ca merii,
Că perii
În mijlocul verii.
Minați, mai !
— Hăi, hăi !
De urat am mai ura,
Dar ne-i că vom însera
Pe la curtea dumneavoastră
Departe de casa noastră.
Dumneavoastră aveți parte
De curți nalte, luminate,
Văruite,
Șindrilite,
Și cu ferești strălucite ;
Noi avem bordeie mici,
Bune de plugari voinici,
Veliuțelite
Și lipite
Și cu stuh acoperite
Dar cîte paie-s la noi,
Atîtea bani fie la voi !
De urat am mai ura
Dar ne-i că vom însera
Și avem a trece-n cale
O dumbravă rea din vale,
Unde sînt fete nebune
Ce azvîrlă cu alune
Și se leagă de feciori
Că albinele de flori,
Și le-ncurc cărările
Tot cu dezmierdările.

(Colind publicat de Vasile Alecsandri în anul 1866).

LA HOTARUL DINTRE DOUĂ ISTORII

STAREA DE VEGHE CA STARE DE SPIRIT

„La hotarul dintre două milenii", supratitlu de tradiție al acestei rubrici pe care o reluăm, în sfîrșit — după nouă luni de ne-voită tăcere, dar și de gestare, desigur, a rubricii de azi — nu a avut în vedere, cititorii o știu, reperul limitat-convențional și inerent restrictiv al unui an 2000, bornă de calendar, ci *întreg teritoriul spiritual, tot acel „spațiu-timp"* de incandescente acumulări proprii anilor premergători oricărei necesare și imperative Schimbări. S-o numim : de Esență. Anii unei Restructurări de opțiuni și mentalitate, de climat moral și istorie, proces național și mondial în plină desfășurare.

■

Cei 11—12 ani care ne apropie și ne despart (încă) de acest alt mileniu, acest scurt răstimp, raportat la durata celor o mie de ani pe care îi încheie, într-o convențională scadență — revendică, de fapt, în intenția rubricii noastre, *echivalența metaforică a unui sfert de oră ultimativ*, poate chiar și fatidic, în care tot ceea ce nu s-a făcut pînă azi (și trebuia făcut !) sau tot ceea ce s-a întreprins ilogic, aberant și abuziv în ultimii 25 de ani de ev mediu, trebuie să-și găsească *Opțiunea remeditată corect. Șansa unei reevaluări salutare.*

Reluîndu-ne rubrica, în acest moment încărcat de speranță al unei necesare reafirmări a lucidității — și a unei noi combustii creative, pe măsura dificultăților stărilor de tranziție — ni se pare potrivit să-i schimbăm supratitlul și s-o numim : *„La hotarul dintre două istorii"*.

■

Stările de „tranzienţă" dincolo de impactul lor socio-uman, de inevitabilă complexitate, au o matematică proprie care *refuză* și *trebuie să respingă* de la bun început, în opinia lui *Lester Brown* („Probleme globale ale omenirii" Ed. Tehnică, 1988) *orice abordare unilaterală, simplificatoare, a unor procese care reclamă prospectivarea atentă, plurifactorială a ansamblului de consecințe umanist-ecologice*, din unghiul unei întregite ecologii globale ; nu numai a apei, a aerului și pămîntului, *ci și a stărilor de spirit, a mentalității umane, viciată*, nu o dată, de atîtea poluări informaționale, de dramatice automatisme ale gîndirii, de inerții volitive, de agresări ale liberului-arbitru și ale demnității. Poluarea „în om" nu e mai puțin gravă decît poluarea mediului ambiant.

■

Pentru același Lester R. Brown, directorul Institutului Worldwatch (în traducere — pentru Starea de veghe a lumii), controversata criză petrolieră declanșată în 1973 prin majorarea substanțială a prețurilor la petrol, a avut ca efect *fericit* reevaluarea lucidă a consumurilor de energie. Acolo unde a avut loc real o reevaluare a consumurilor și acolo unde industriile energofage au fost restructurate corect și readecvate rapid... Ceea ce, din nefericire, în țara noastră *nu s-a întîmplat pînă azi*. Dar un plus de înțelepciune, niciodată tardiv, poate conduce la adoptarea unor strategii de esență novatoare (și de urgență), privind susținerea unui curs de dezvoltare viabil. A unor strategii importante, poate chiar decisive, în ceasul unei restructurări de anvergură a economiei ; dar, totodată, constituind și un important proces socio-uman reglator prin conștientizarea, la timp, a unor desfășurări conflictuale, ca și pentru antrenarea întregii colectivități științifice în căutarea soluțiilor optime.

■

Pledăm, de la sine înțeles, pentru crearea unui Institut Național cu o astfel de menire: *de instituire a unei stări de veghe*, de cercetare și prospectivare, a tuturor proceselor de restabilizare umanist-ecologică. Dar mult înainte de a se crea institutul ca organism, spiritul acestei instituții — ca și binevenita stare de veghe a competenței și răspunderii profesioniste — trebuie să subziste și să se afirme prin fiecare din noi. O dată cu asumarea desigur, a unei implicări colective într-o acțiune lucidă, convergentă, de reevaluare și corectare a tuturor deformărilor pe care le-am trăit. Ceea ce implică o descoperire și ordonare corectă a soluțiilor pe care le reclamă această ecologie globală a resurecției socio-economice și socio-umane. O ecologie condiționată de știință, dar și de bioetica științei.

Avertismentele competenței și luciditățII pot precede desfășurările ultimative. Iar ecologia, în această viziune umanist-integratoare, nu este doar știință, ci un mod *de a fi, de a subzista, de a redeveni* la scara unei întregii entități naționale.

■

„Starea de veghe", ca stare de spirit colectivă, reglează absolut salutar raportul esențial între flexibilitate (în faza comparării soluțiilor) și o decizie fermă, dublată de încrederea necesară în sine, care se întemeiază pe argumentele soluției alese cît și pe forța morală de a persevera. Starea de veghe, cum s-a întîmplat în toate aceste zile fierbinți de istorie, este starea proprie (și mobilizatoare) de voință și forță întru respingerea promptă a oricăror agresiuni împotriva umanului, și argumentul lucid al unei funcționări normal-umaniste integratoare.

Aspirația legitimă spre optim — și aceasta ar fi prima literă a pledoariei pe care o structurează „Problemele globale" — și ale omenirii, *dar mai ales, ale noastre*, include această stare de veghe ca obiectiv și stare de spirit a unei ecologii umaniste globale.

DOREL DORIAN

Anul I

(Urmare din pagina 1)

Știm că nu va fi ușor să înlăturăm, dintr-o dată, gardul de sîrmă ghimpată ridicat de Conducător în calea democrației, a liberei exprimări și a dreptei cugetări. În zilele fierbinți ale Revoluției, sîngele eroilor căzuți în luptă ne-a dovedit o dată mai mult — și nu mai era nevoie ! — că Monstrul irațiunii naște monștri. Transformînd o organizație politică în feudă a familiei, cu aproape patru milioane de dijmași, și o țară de 23 milioane de suflete, în mină de lucru ieftină, flămîndă și înfrigurată, pentru îmbuibarea camarilei și a mercenarilor puterii personale, ceaușescupecere a mutilat chipul unei societăți care a eșuat nenăscîndu-se și a depersonalizat mii, zeci de mii de oameni — muncitori, intelectuali, țărani —, obligîndu-i să vorbească nu cum le este vorba, să se poarte cum nu le este portul, să-i scandeze numele înzorzonat de lozinci primitive și să-i aplaude inepțiile patriotarde.

1989 duce cu sine greaua povară a unui sfert de veac de singurătate și umilință, lăsîndu-ne, în schimb, ca moștenire încrederea într-o viață nouă, prosperă, și memoria sfîntă a mii de eroi căzuți la Timișoara, București, Sibiu, Brașov, pretutindeni, din hotare în hotare. Acești eroi stau de veghe, pentru eternitate, în altarul patriei.

Cu memoria lor, în suflet,
La mulți ani în Libertate !

CRONICA UNEI MORȚI DINAINTE ANUNȚATE

Deodată, pe micul ecran apare o mașinărie militară. Printr-o trapă coboară inconfundabila creatură. Nu tu fanfară, nu tu covor, nu tu un cineva acolo să-i șteargă pantofii de praf. Își aranjează singur căciula, trebuie să i se facă un consult medical, poate primul, după foarte mulți ani, pe care el nu-l vrea. Așa zice legea ! Uite că știe să-și dezbrace singur paltonul. De cînd n-o mai fi făcut-o, cînd a fugit cu elicopterul era deja îmbrăcat cu paltonul. Aici mi se termină imaginile despre primul contact cu sinistra creatură. Se dezbracă de palton, își îndreaptă umerii și dialoghează cu medicul, blînd și dezinvolt de parcă ar fi un moșulică pensionar de cartier venit să-și trateze hepatita la policlinică. Doamne, cînd îl văd cît de vioi este mă cutremur pur și simplu: secătura asta ne-ar mai fi stat cu piciorul pe grumaz încă 10—15 ani!

Tribunalul este sobru și ferm. Îi explică faptul că este legal constituit. El nu recunoaște, vrea să fie judecat de Marea Adunare Națională (tuturor membrilor desființatei instituții le poate fi jenă dacă aud și ei o dată cu noi și nu au încă urechile înfundate cu aplauze). I se explică din nou, logic, de ce nu se poate și ce zice legea. Iar el care a semnat sub textele citorva mii de legi și decrete nu înțelege. Are o mișcare pe care n-am s-o pot uita niciodată: dă din mîini a lehamite ori de cîte ori aude cuvinte ca popor, oameni cinstiți, onoare. Veți revedea caseta și vă veți convinge. Este incapabil să susțină un dialog. Pare un cretinel oarecare și ai fi tentat să-l crezi ușor de păcălit dacă nu ți-ai aminti pe dată cu groază cîte victime a făcut. Cît de sîngeros s-a dovedit pelticul.

Încearcă să pară grav și după mii de ore de discursuri rostite mai încearcă unul, tot pentru „istorie". Nerecunoscînd tribunalul răspunde numai cînd îi convine, așa, ca cetățean, dar să nu se consemneze. Ex first lady e ceva mai volubilă și așa nemachiată pare tocmai o balabustă din gura oborului. I-a intrat în cap că e savantă. Îmi pare rău că juriul nu o întreabă în fața istoriei pe care o invocă „ce-i ăia polimeri ? !" E atunci cînd... Cînd e ironizată se simte jignită: „ia uite, dom'le, să te audă intelectualii din țara asta, toți colegii...".

Gata ! Am stenografiat tot procesul, dar a fost un spectacol dezgustător, mai ales cînd amîndoi au sărit ca arși pe post de apărători ai poporului. Nu erau deloc timpiți. Dar nici inteligenți, numai vicleni și cu o doză cumplită de venin. Din păcate, noi ca nație înțelegătoare și plină de spirit, le-am permis prea multă vreme s-o folosească. Iar cînd le-am luminat fața ne-a costat foarte tragic.

Două leșuri au rămas întinse pe betonul unei curți interioare. Pe zidul urît, banal, nefinisat, urme de gloanțe. Dar de data aceasta călăii au fost de partea cealaltă a puștilor!

PETRE DOMȘA

serial științific magazin

SCURTĂ ISTORIE A TIMPULUI

3. UNIVERSUL CARE SE DILATĂ

10. În 1965, doi fizicieni americani de la Bell Telephone Laboratories din New Jersey, Arno Penzias și Robert Wilson testau un foarte sensibil detector de microunde. (Microundele sînt ca undele luminoase, dar cu o frecvență de ordinul a numai zece mii de milioane de unde pe secundă). Penzias și Wilson erau îngrijorați că detectorul lor prindea mai mult zgomot decît trebuia. Zgomotul nu părea că vine dintr-o direcție anume. Zgomotul, în plus, avea aceeași valoare în orice direcție era întors detectorul, așa încît ei au conchis că zgomotul vine din afara atmosferei. Zgomotul a fost același în acea noapte și ziua următoare și pe tot parcursul anului care a urmat, deși Pămîntul se rotea în jurul axei sale și în jurul Soarelui. Însemna că radiația venea de undeva din afara Sistemului Solar și chiar din afara galaxiei. De fapt noi știm că radiația trebuie să fi călătorit pînă la noi cam prin tot Universul observabil și dacă el pare același în toate direcțiile, Universul trebuie să fie același în toate direcțiile, chiar dacă numai la o scară foarte mare. Astfel, cei doi fizicieni confirmau cu o mare acuratețe prima afirmație a lui Friedmann.

Cam în aceeași perioadă, alți doi fizicieni de la Universitatea Princeton, e vorba de Bob Dicke și Jim Peebles se arătau, și ei, interesați în microunde. Ei studiau o sugestie a lui George Gamow (cîndva student al lui Alexander Friedmann), care spunea că, la început, Universul trebuie să fi fost foarte cald și dens, strălucind fierbinte. Dicke și Peebles spuneau că putem încă vedea strălucirea Universului de la început, fiindcă lumina care vine de la mari depărtări va ajunge la noi. Expansiunea Universului presupune că această lumină trebuie să fie deplasată atît de mult spre roșu încît ea ne apare acum ca o radiație de microunde. Dick și Peebles se pregăteau să caute această radiație, cînd Penzias și Wilson au auzit despre cercetările lor, dîndu-și seama că ei deja o găsiseră. Pentru aceasta, Penzias și Wilson au primit premiul Nobel în 1978 (ceea ce a fost un lucru greu de suportat pentru Dicke și Peebles ca să nu-l mai amintim și pe Gamow !). Acum, pare la prima vedere, dacă Universul arată la fel din orice direcție l-am privi, ne sugerează că ceva foarte special se întîmplă cu locul nostru în Univers. În particular, se pare că dacă noi observăm că toate galaxiile se îndepărtează de noi, atunci trebuie că noi sîntem centrul Universului. Oricum, există și o explicație alternativă : Universul ar putea arăta la fel din orice direcție, dacă ar fi privit, de asemenea, din orice galaxie. Aceasta, am văzut, a fost cea de-a doua asumpțiune a lui Friedmann. Nu avem nici o dovadă științifică, nici pentru, nici împotriva acestei afirmații. Credem asta numai în virtutea modestiei : ar fi nemaipomenit dacă Universul ar arăta identic în orice direcție în jurul nostru, dar nu și în jurul altor puncte din Univers ! În modelul lui Friedmann, toate galaxiile se îndepărtează unele de altele. Situația semăna cu aceea a unui balon pe care sînt desenate puncte și care e umflat de un copil. Cu cît balonul se dilată mai mult, distanța dintre puncte se mărește, dar despre nici un punct nu se poate spune că este centrul expansiunii. Mai mult, cu cît vor fi mai depărtate punctele, cu atît mai repede se vor îndepărta. În mod similar, în modelul lui Friedmann, viteza cu care se îndepărtează două galaxii este proporțională cu distanța dintre ele. El demonstrează că deplasarea spre roșu a unei galaxii trebuie să fie proporțională cu distanța ei pînă la noi, exact cum aflase Hubble. În ciuda succesului modelului lui Friedmann și a demonstrării observațiilor lui Hubble, opera lui Friedmann a rămas necunoscută în vest pînă cînd modele similare au fost descoperite în 1935 de fizicianul american Howard Robertson și de matematicianul britanic Arthur Walker, ca răspuns la descoperirea lui Hubble privind expansiunea uniformă a Universului.

Deși Friedmann a găsit numai una, sînt de fapt trei feluri diferite de modele care confirmă cele două aserțiuni fundamentale ale lui Friedmann. În primul fel (pe care l-a descoperit Friedmann), Universul se dilată suficient de încet pentru ca atracția gravitațională dintre diverse galaxii să producă o încetinire a expansiunii și eventual chiar o stopare a ei. Atunci galaxiile încep să se apropie unele de altele și Universul se contractă. Distanța dintre două galaxii vecine se modifică o dată cu trecerea timpului. Pornește de la zero, crește la maximum și descrește la zero iarăși.

În al doilea mod al soluției, Universul se dilată atît de rapid încît atracția gravitațională nu o poate opri deși o încetinește puțin. Separarea dintre galaxiile vecine în cazul acestui model, pornește de la zero și, eventual, galaxiile se îndepărtează cu o viteză susținută. În fine, mai este și un al treilea mod al soluției, în care Universul se dilată cu o viteză tocmai bună pentru a evita recăderea. În acest caz, separarea pornește tot de la zero și crește pentru totdeauna. Viteza cu care galaxiile se depărtează devine din ce în ce mai mică, dar nu atinge niciodată zero.

O remarcabilă trăsătură a primului fel al modelului lui Friedmann este că, în el, Universul nu este infinit în spațiu, dar nici spațiul n-are nici o margine. Gravitația este atît de puternică încît spațiul este curbat în el, arătînd cam ca suprafața Pămîntului. Dacă cineva merge într-o direcție pe suprafața Pămîntului nu va ajunge niciodată la o barieră de netrecut sau nu va cădea peste vreo margine, dimpotrivă va ajunge de unde a plecat. În primul model, al lui Friedmann, spațiul are patru dimensiuni, fiind finit, dar e ca o linie cu două capete, sau margini, un început și un sfîrșit.

Ideea că cineva poate face înconjurul Universului și apoi ajunge de unde a plecat face bine într-o povestire s.f., dar nu are o semnificație practică, pentru că arată că Universul va recolapsa la mărimea zero înainte ca cineva să reușească această călătorie completă. Ar trebui să se călătorească mai repede decît lumina pentru a se ajunge de unde s-a plecat înainte ca Universul să moară — și asta nu se poate !

Totuși — se întreabă Stephen Hawking în cartea apărută anul trecut — care dintre modelele lui Friedmann descrie Universul nostru ? Universul va înceta să se dilate și va începe să se contracte sau se va dilata la nesfîrșit ? Ca să răspundem la această întrebare ar trebui să cunoaștem rata actuală a expansiunii Universului și densitatea medie actuală. Dacă densitatea e mai mică de o valoare critică, determinată de o rată a expansiunii, atracția gravitațională va fi prea mică pentru a opri expansiunea. Dacă densitatea e mai mare decît valoarea critică, gravitația va opri expansiunea la un moment în viitor, iar Universul va recolapsa.

Traducere și adaptare
de GEORGE CUȘNARENCU

MOMENTE DRAMATICE

La 13 ani

22 decembrie 1989. În vagonul de metrou există un zîmbet, unul și același pe toate fețele călătorilor transportați sufletește din „stația dictaturii" în „stația libertăților" cetățenești depline. Călătoresc alături de ei pe această magistrală a libertății, la care au lucrat adevărații revoluționari luminați de farul strălucitor al demnității unui neam pînă mai ieri constrîns să existe, să supraviețuiască în obscuritatea minciunii. Vorbim însuflețiți unii cu alții, ne transmitem informații învelite de o sinceră emoție patriotică. Nu ne cunoaștem, dar ne recunoaștem după luminile ochilor de oameni liberi. Nu ne uităm în stînga și în dreapta să vedem cine ne-ar putea auzi și „trage de urechi" pe la vreo secție a poliției secrete, această amintire rușinoasă a trecutului de acum cîteva ore. Ce mult e de atunci !

Doi oameni se țin osteniți de un stîlp al vagonului de metrou. Cu o mînă unul din ei strînge la piept un steag tricolor cu stema decupată. Nimeni nu i l-ar putea smulge, e trup și suflet alături de pînza aceea atît de scumpă nouă, tuturor. Pare un monument viu al celui mai pur patriotism. Ne dă, fără să vrea, o lecție nouă, tuturor celor care călătorim alături de el de la stația dictaturii spre stația libertății. Am ajuns împreună. Mă ridic de pe scaun și pornesc spre ușă. Abia acum îmi dau seama că omul cu steagul abia îmi ajunge pînă la nivelul cotului. Nu cred să aibă nici paisprezece ani, iar celălalt om de lîngă el are jumătate din înălțimea lui.

Nu mă mai pot stăpîni și mă duc lîngă ei. Mi-aduc aminte că din meseria mea fac parte și interviurile, și mai realizez că a venit timpul autenticelor interviuri. Îi pun mîna pe umăr, dar el pășește grăbit pe peronul unde toată lumea întoarce capul după ei, imortalizîndu-i pentru memoria cugetelor lor. Nu știu prea bine, încă, în ce fel să intru în vorbă cu un asemenea cetățean. Cu figura sobră, puțin răvășită de orele de nesomn care i se pot citi din cearcănele unei nopți de neuitat, dar cu un pas sigur, ființa lui e totuna cu tricolorul.

— De unde vii ? e prima întrebare ce-mi vine în minte, atît de stîngace că-mi dau seama că toți cei care-l privim știm că vine de pe un cîmp de luptă al Capitalei noii Românii.

— Din Piața Palatului — un răspuns sec, care spune totul.

— Au tras și în voi ? altă întrebare cu răspunsul cunoscut apriori, dar nu mi-o pot îneca în suflet.

— Da.

— Spre picioare, sau în plin, unde au văzut cu ochii ?

— În toate direcțiile.

Merg alături de cei doi oameni prin mulțime și risc să-l pierd în aglomerație. E ora 14,15, numeroși cetățeni se îndreaptă epuizați după o noapte eroică să-și recapete din forțele cheltuite cu atîta noblețe pentru noi toți. Cîțiva înțeleg că vreau să aflu cît mai multe de la cei doi oameni și mi se alătură, îi felicită spontan.

— Hei, stai o clipă ! Cum te cheamă ? Omul cu steagul mai înalt decît propria statură nu se oprește. Nu-i pasă de curiozitatea mea, el știe doar că a fost acolo unde l-a trimis propria conștiință, propriile îndemnuri ale sufletului său aparent fraged. Fără să vreau, la rîndu-mi, încerc să-l dezvelesc de anonimatul demn în care se acoperă. Este un făcător de istorie, al unei istorii de care se va bucura și fiul meu.

— Hei, stai o clipă, nu vrei să-mi spui cum te cheamă ?

Îi zăresc în ultima clipă matricola de pe mineca stîngă a canadienei ponosite, cenușii, probabil a unui frate mai mare sau chiar a tatălui său care n-a avut mijloace să-i cumpere una nouă. I se fura din salariu sub pretextul acordului global, într-o întreprindere dependentă de neputința economică în a cărei mlaștină s-au confruntat atîtea unități productive. Nu mai pot observa decît „Școala generală 83". Mi se pare că prietenul său l-a strigat la un moment dat : Vlade !"

Deci el e Vlad de la Școala generală 83 ! Această școală se află în cartierul bulevardului I. B. Tito. *Acesta e tot portretul unui copil înalt cît tricolorul. Mă gîndeam să-i spun Vlăduț, dar sînt sigur că l-aș fi jignit cu diminutivul. El este un erou ce a dobîndit în cîteva ore glorioase o maturitate demnă de admirat. De admirat cu adevărat. El nu va spune niciodată că este „revoluționar încercat" încă din leagăn, nu-și va da cu pumnii în piept de la vreo tribună scorojită de minciuni și lătrături demagogice ! Nu-și va pune în piept decorații și nu va pretinde să-i apară fotografii retușate pînă la exasperare pe primele pagini ale ziarelor. Nu va pune pe alții să-i compună „opirili", nu va aduna „Muncipii" în fața balcoanelor, de unde să jure că va „face totu" ! Nu va bîlbîi ore în șir într-o limbă care stîrnea indignare și unui preșcolar ! Nu-i va zburda mîna în gesticulații vehemento-paranoice, solicitîndu-și musculatura mai abitir decît un tenisman într-o finală de Cupa Davis ! Nu-și va îmbrînci orgoliul precum „profesorul de genoflexiuni idolatrice", care a făcut aproape 25 de ani gimnastică nonaerobică cu marionete în costum și cravată, deoarece în chiloți de sport nu ar fi avut acces în sălile „congresmenilor"! Nu va asculta aplauze tumultuoase și ovații slugarnice, devenite best-sellerul impostorului, care își ascuțise urechea muzicală în răpăiala cuielor bătute în blacheuri ! Nu va da indicații prețioase, de la densitatea spicelor și pînă la recuperarea uleiului din halva !*

Nu, Vlad cel înalt cît tricolorul nu va face nimic din toate acestea, din simplul motiv că EL ESTE ȘI VA FI UN PATRIOT AUTENTIC !

PAUL IOAN

Darul otrăvit

Șobolanii au ieșit la lumină. Animale feroce, cu dinți ascuțiți și gheare care împroașcă plumbi ucigași.

I-am văzut în noaptea de simbătă 23 decembrie. Erau cinci. Aplecați de spate, cu automatele la șold, se strecurau pe lîngă clădirile din jurul Academiei Militare. Căutau „adăpost" în casele oamenilor. Știau că aici, în Cotroceni, la Palatul care cîndva fusese al pionierilor, vor putea să se baricadeze, să tragă în noi și să reziste. Știam ce valori de artă sînt înmagazinate acolo. Știam cum artiștii noștri plastici au fost cu ani în urmă încartiruiți în Palat să cioplească marmura adusă special din străinătate, cum artiștii mozaicari împodobiseră nenumărate încăperi cu mii de plăcuțe cumpărate și ele din alte țări pe valuta care, și în acest mod, o manevrau pentru bunul lor plac, doi scelerați.

Vestea s-a dus repede. Promptă, armata s-a regrupat în jurul locurilor semnalate. Și a început canonada. Se trăgea, rafalele de mitraliere își trimeteau în jur tirul ucigaș. Ciudat, însă, oamenilor, locuitorilor acestui cartier nu le era teamă. Niciodată n-am crezut că spaima atît de crunt implîntată în noi timp de aproape un sfert de secol a săpat adînc, dar nu în sensul în care era programată, ci în acumulări de ură, de scrîșnet de dinți care, odată ajunse la un prea plin, au explodat cu o forță de nestăvilit.

Pînda pentru stîrpirea șobolanilor continua. Cu o mobilitate de nedescris schimbau locurile, se depărtau unii de alții trăgînd apoi toți deodată și iar se mișcau.

O mașină s-a oprit brusc. Teroriștii s-au urcat aproape din mers, cu armele scoase pe geamuri, s-au îndreptat spre Academie, mai departe spre Drumul Taberei. Trăgeau ca dementii. Au ajuns în dreptul zonei Orizont. Atît. Acolo, tancurile îi așteptau...

Marți, 26 decembrie, ora 11

Iată ce declară sergentul major **Iancu Mihai**, mecanic auto pe un TR 800, venit cu unitatea din Pitești.

„Sîntem de 6 zile în București. Teroriștii, într-un ARO blindat, veneau în viteză trăgînd înspre Ministerul Apărării Naționale. Noi eram aici cu tancurile. I-am văzut și am pornit spre ei. De-acum trăgeau și în noi. Dar nu le-a mers. I-am atacat cu focuri, i-am nimicit".

Stăteam de vorbă cu ostașii de pe tancuri. Pe jos, pe caldarîm zăceau trupurile calcinate ale teroriștilor. La început am crezut că erau ostași ai armatei române. Era firesc să cred așa deoarece unii purtau haină militară. **Am întrebat.**

„Întrebuințau orice deghizament care le-ar fi putut servi ca să se strecoare printre noi, printre oamenii pașnici. Gărzile patriotice, tinerii voluntari care controlează orice persoană, orice autoturism au depistat și ei teroriști. Aici, în blocul de la intersecția Favorit cu Compozitorilor, la etajele 8—10 s-a ascuns o bandă de aproximativ 20 de asasini. O femeie de la ultimele etaje a scuturat pe geam un covor. Dădea în acest mod semnalul pentru ca teroriștii din zonă să-și înceapă tirul ucigaș. O patrulă de-a armatei noastre a intrat în bloc. Trebuie să-i imobilizeze, să-i ucidă dacă nu vor depune armele. Noi nu putem trage cu tunurile pentru că acolo sînt încă locatari".

Trupurile acoliților tiraniei zac și acum pe caldarîmul unde și-au primit pedeapsa. Sute de oameni îi văd. Sute de oameni ar vrea să fi fost ei cei care să le aplice sentința definitivă. N-am văzut pe chipul nimănui milă, regret, îndurare. Doar ură, o ură aprigă, justificată.

Voi anunța o știre de un tragism incredibil. Se știe, noi toți am făcut-o, gospodine, oameni, unități de alimentație am fost fericiți și mîndri să oferim ostașilor armatei de eliberare de sub jugul tiraniei ceaușiste, tinerilor voluntari, spuneam, noi toți am oferit alimente luptătorilor pentru dreptate. Cu groază aflu că, și aici, în acest splendid gest de solidaritate s-a infiltrat mîna criminală a hoardelor de șobolani. **Un pluton al armatei care a primit alimente de la persoane ce păreau oneste a fost otrăvit. Acele alimente conțineau suficientă otravă pentru a stinge viața din trupurile bravilor luptători.**

„Și acum, cum procedați ?". „Nu mai primim alimente decît de la cei care sînt anume desemnați pentru aprovizionarea armatei. Dacă vin civili, îi punem să guste ei întîi".

Facem apel la toți locuitorii : Nimic din ce se distribuie pe stradă să nu fie consumat fără garanția controlului sanitar prealabil.

Diabolic și perfid, șobolanii nu precupețesc nici un prilej pentru a-și înfige colții otrăviți în trupul minunatului popor român.

MELANIA CHIRIACESCU

Foto : AGERPRES

povestire s.f.

TREI FULGERE PE SECUNDĂ

episodul șase

— Pe Sintaria ! Sîntem înghesuți rău de tot !...

— Adică nici măcar pentru o singură navă care să plece la drum.

— Trebuie găsită o soluție și asta repede — repede ! **Muss**, e adevărat, are încărcătură dublă, însă pînă pe Malgamar va consuma cam jumătate. E unica noastră șansă. Am să mă gîndesc.

— Cu epava asta ce facem ? O părăsim sau o distrugem ?

— Pentru viitoarea incursiune transferați rachetele pe **Muss**. Celelalte instalații vor fi distruse. O abandonăm.

5.

Lacul își adunase apele printre stîncăriile amestecate de-a valma, sumbre, informe, albicioase sau fumurii, risipite pînă în zare pe suprafața pămîntului acela străin, gălbui-roșietic, ce părea pustiu. Strîns în găoacea lui circulară, în lumina tulbure, iazul semăna cu un ochi bolnav întors către cerul vînăt pe sub care goneau besmetice niște pînze subțirele de nori oranj, ca niscai năframe întinse, unduind nebune care-ncotro. Cîțiva arbuști pitici, fără frunze, scrîșneau zarea purpurie.

Trecuseră cîteva săptămîni bune, Tibald se adaptase perfect la viața de pe Malgamar. În drum spre cosmodrom se obișnuise ca în fiecare dimineață să se oprească aici, pe malul lacului, unde, pentru cîteva minute, se lăsa furat de gînduri.

Așa și acum. Cu mîinile înfundate în buzunarele salopetei argintii sta nemișcat, privind fix înainte. Barba îi crescuse în neorînduială, îmbătrînindu-l. Casheta albă de pe creștet îi acoperea fruntea boltită, umbrindu-i și mai mult ochii întunecați. Un clinchet subțirel, cristalin, răsună deodată aproape, foarte aproape. Tibald tresări. Brațul stîng îi țîșni prin aer. Se uită tulburat la ceasul prins la încheietura mîinii și începu să alerge pe faleza îngustă. În aceeași goană se buluci printre bolovanii și pietrele rostogolite aiurea. Se repezi la bicicleta sprijinită de o stîncă, o smulse din loc și la fel de precipitat sări în sa.

Picla verzuie plutea lenevă, ca un nor străveziu căzut pe neașteptate deasupra pămîntului. De undeva se strecura lumina zilei, parcă fără putere, anemică. Arbustul pipernicit, cu brațe subțirele, strîmbe, sta dezgolit și mofluz, învăluit în ceața umedă din care se condensau stropi mărunței de apă lucitori ca sticla. Împrejur, pe sol, piatra roșiatică se fărîmase, acoperind pămîntul gălbui.

Fumul verde undui brusc într-o parte și alta. Tibald sări de pe bicicletă din mers. Picături cristaline șiroiau de-a lungul pelerinei sale scurte, strînsă numai la gît, sub barba spăimoasă ce-i acoperea în întregime chipul. Sprijini bicicleta de tulpina copăcelului și privi în sus, încercînd să vadă ceva. Nu reuși. Porni în fugă pe poteca ce urca panta domoală a dealului.

Ajunse la scărița metalică, așezată vertical și prinse să se cațere pe ea ca o maimuță. Trecu apoi pe platforma căptușită cu birne putrezite, aduse pe semne de pe altă planetă. Stînca negricioasă din fața lui părea că se repede direct către cer. La baza ei se căsca intrarea în peșteră. Deasupra orificiului circular, cu margini neregulate, felinarul mai ardea încă. Tibald înjură în surdină. Paznicii se făcuseră nevăzuți. Își pipăi buzunarele salopetei scoase lanterna și se repezi înainte.

Cunostea peștera. S-ar fi descurcat și cu ochii închiși. Acum însă se grăbea. Raza subțire sfîșie întunericul din tunel, alunecînd în treacăt, difuză, pe suprafața pereților strîmbi, crăpați în toate direcțiile. „Dobitocii !" șopti în barbă, ocolind bolovanii căzuți din plafon, chinuit de gînduri contradictorii.

Garda fusese organizată de generalul Aymat, un tip cu experiență care era conștient că **Muss** reprezenta cea mai importantă piesă din arsenalul lor strategic, singura navă cosmică în stare de funcționare și capabilă să execute o nouă misiune. Alarma nu-l găsise pe Tibald nepregătit și dacă aparatul de la mîna lui funcționase normal, calculele indicau atacul tocmai asupra obiectivului **Muss**.

Trapa metalică se afla în același loc, puțin întredeschis. Nici nu se putea altfel ! Siguranța automată se dusese dracului încă de acum patru zile cînd și ultima baterie își dăduse duhul...

Împinsă fără menajamente poarta scîrțîi subțire. Un curent de aer rece năvăli de sus, semn sigur că și celălalt chepeng, din partea superioară, era vraiște. Cușca liftului zăcea nemișcată, ca o momîie acoperită cu praf. Tibald găsi prima scoabă de oțel inoxidabil prinsă zdravăn în stînca dură. Începu să urce pe verticală prin tunelul îngust. Deasupra lui, departe, se zărea un cerculeț de lumină gălbuie : gura puțului de evacuare, singura cale de acces spre cosmodrom, spre baza de lansare a navelor cosmice.

Tibald ieși la lumină ca un șobolan atent să nu-i sară în ceafă vreo pisică blestemată. Podișul circular fusese amenajat de militari chiar pe craterul unui fost vulcan, stins cu milenii în urmă. Spațiu ideal pentru lansarea și aterizarea astronavelor.

Suprafața solului purta însă urme adînci. Roca topită la temperaturi înalte semăna cu o mare în furtună care se cristalizase instantaneu. Peste bezna materiei adusă din adîncuri cerul turnase înserări violete, strălucitoare pale de rubin, sau cîte-o velă prinsă-n vînt, purtată-n aurite dimineți spre țărmuri. Culorile se împletiseră în roca lucie, dură ca diamantul. Cîte-un catarg-antenă, motoare pîrjolite cîndva, aripi de astronave ce brăzdaseră căile necunoscute dintre astri zăceau pe jumătate scufundate în lava policromă, de parcă marea în furtună nu reușise să le smulgă cu totul luminii, soarelui nevăzut, de parcă militarii doriseră să-și îngroape aici sufletele prinse în fragmentele de metal. O rampă arhaică de lansare părea că și-a întors fața către cer și cu singura mînă întinsă îl chema în ajutor. Fostul turn de control aducea cu un schelet argintiu rămas de strajă peste acest cimitir al amintirilor uitate...

Și ploua mărunt, liniștit, în tăcere.

Însă Tribald numai la așa ceva nu se gîndea. Rămăsese cu ochii fixați pe cele șase nave astrale fuziforme, așezate una lîngă alta. Pe pilonii lor de oțel păreau niște umbre murdare, iar timpul nemilos le acoperise cu plăgi nevindecabile. **Muss** se afla în marginea podișului, ațipit parcă deasupra unui val înghețat.

Nefiind în stare să priceapă ce se petrece în fața lui, Tibald continua să privească nemișcat.

(Va urma)

ROMULUS BĂRBULESCU

REVELION'90

Moşgerilă de la Mancia

(schiţă scrisă în 1986)

În loc de colf, şi-a pus pe cap o cuşmă roşie. Iar anotimpul zăpezilor l-a determinat să-şi schimbe armura cu o hlamidă, ca să înfrunte gerul între atitea grade minime şi maxime. În ce priveşte morile de vînt, acestea fiind staţionare, adică nerotindu-şi palele, căci energia eoliană bate ba dintr-o parte, ba din alta, habar n-ai încotro se scurg cerealele, darminte oamenii, Moşgerilă, călare pe un Crivăţ albastru, s-a înarmat cu un sac plin cu de toate. Vorbe bune, cît să semeni un ogor la densitate optimă. Şi jucării minunate, spre bucuria copiilor de virste mici, mari şi mijlocii.

Însă bucuria copiilor ţine cît ţine.

Scutierul lui Moşgerilă, slujnicarul Geruleţ, observă că, de la o vreme, în hanul de la Mancia, pomul de iarnă străluce de artificii, deşi stabilimentul se impunea a fi renovat. Crăpaseră grinzile, bucătarii se reprofilaseră pe salate asortate, muşteriii vorbeau într-o rînă, ba că plopul face pere, ba că n-are hanul bere. Conştiincios, slujnicarul Geruleţ şi-a însemnat neregulile, pe unele le-a completat cu observaţii personale şi aşteaptă prilejul să i le comunice lui Moşgerilă care, altminteri, cum le ştie el pe toate, a şi stabilit ca Mancia să devină o agora, unde fiecare să spună ce nu-l interesează şi să asculte ce i-ar conveni. Hotărît să pună piciorul în prag, slujnicarul Geruleţ iese în faţă, îşi drege glasul, pomul de iarnă pleznește de curiozitate, dar Moşgerilă de la Mancia cu ideea fixă a Dulcineei, îi vorbeşte despre perspectivele şi belşugul celor din Toboso, unde el va adăsta cu proxima ocazie. Drumul spre acolo e lung şi plin de privaţiuni, plus potrivnicii deghizaţi în mori de vînt plus vîntul travestit în pale de mori, plus palele care sînt săbii mascate, başca pietrele de moară care macină intrigi şi intrigile care atîrnă ca nişte pietre de moară.

Năucit de cîte probleme îi scăpaseră, scutierul înghiţi tot ce voia să spună, privi cu luare aminte la pomul strălucind de artificii şi cu un ultim efort — nu numai de voinţă, fiindcă voinţă avem fiecare, putinţă ne-ar mai trebui — izbuti să-şi impună opinia :

— Da, Moşgerilă, negreşit, Moşgerilă! cuvîntă el, netezind, cu febrilitate, traista goală.

Crivăţul albastru nechează mulţumit.

MANOLE AUNEANU

DESENE DINTR-O CARTE INTERZISĂ

Desenele lui Mihai Stănescu arată partea comică a lucrurilor, precum urografia piatra la rinichi. De aceea, probabil, unii vor să le scoată... Alţii, dimpotrivă, le apreciază ca pe un buletin de ştiri al umorului. Supleţea liniei, forţa de sugestie şi capacitatea de a comunica imediat cu privitorul, fie direct, prin limbajul grafic, fie cu ajutorul textului, de regulă, penetrant, la obiect şi mustind de haz, alcătuiesc triunghiul unui meşteşug artistic mereu ţinut sub presiune, cînd nu dă în clocot, desigur.

Cum se străduieşte el să ne ia prin surprindere, Mihai Stănescu a debutat — şi editorial — cu o carte al cărei titlu este propriul său nume. Asta, pentru ca orgoliul (mascat) şi modestia (afişată) să rămînă (şi) între coperte, ca o ars plastica a valorosului nostru caricaturist. Volumul tipărit — în regie proprie ! — ne propune un Mihai Stănescu polivalent. Rezistînd tentaţiei de a se prezenta cu un album de artă, autorul a mizat, probabil, pe „şocarea" cititorilor, dornici să-l cunoască mai îndeaproape. Aşa încît, a inclus în carte şi lucrări de expoziţie (excelente). şi foiletoane grafice (incisive, pe alocuri sarcastice), şi xilogravuri (cu proverbe „prelucrate" umoristic sau cu vesele aforisme proprii).

Scenarist, regizor şi scenograf al propriei creaţii, Mihai Stănescu ne oferă un spectacol grafic complex, închipuind degajat lumea ca lume, cu umbrele şi şumbrele ei. Asemenea protagonişti ai umorului sînt flori rare nu numai în caricatura românească...

MANOLE AUNEANU

P.S. Textul, datînd din 1982, voia să semnaleze o premieră editorială de excepţie, dar cartea a fost interzisă la scurtă vreme după intrarea în librării...

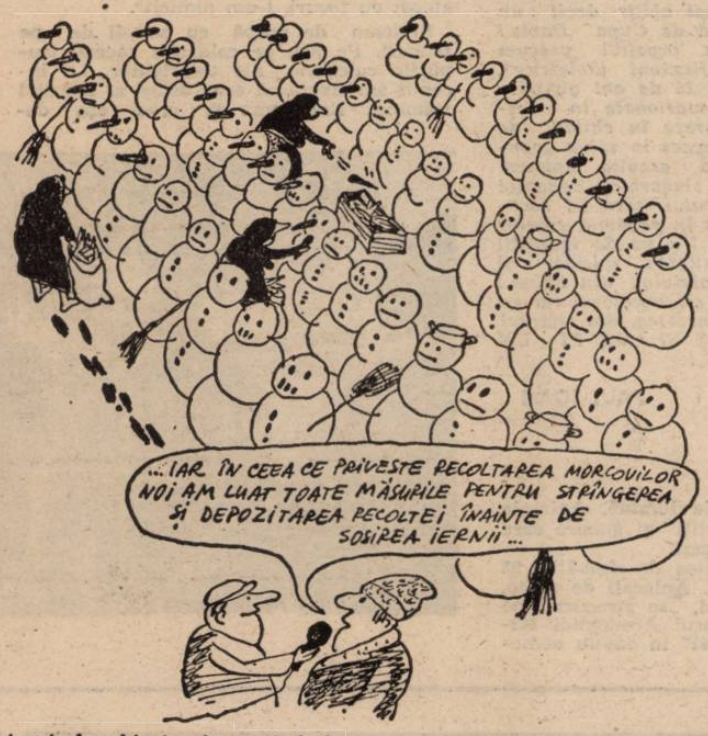

Prietenul lane voie secunoaşte

GHICI EPIGRAMA MEA!

ASTRONOMIE

Ce sînt în fond ? Doar două sfere
Ce pun la cale, faţă-n faţă,
— Ca doi prieteni la o bere —
Imensa glumă zisă viaţă.

(Soarele şi Terra)

CONSTANTIN SACHELARIDE

MATEMATICĂ

E cifra ce intrigă şi, umăr lîngă umăr,
De secole savanţii descriu în orice tom
Că una-i cînd e pusă în dreapta unui număr
Şi alta-i cînd apare în dreptul unui om.

(Zero)

VICTOR MACAREVICI

TEHNICĂ SPAŢIALĂ

Este o rachetă care
Poate să ajungă-n Lună
Cînd, drept rampă de lansare
Îşi alege-o poantă bună !

(Epigrama)

GEORGE ZARAFU

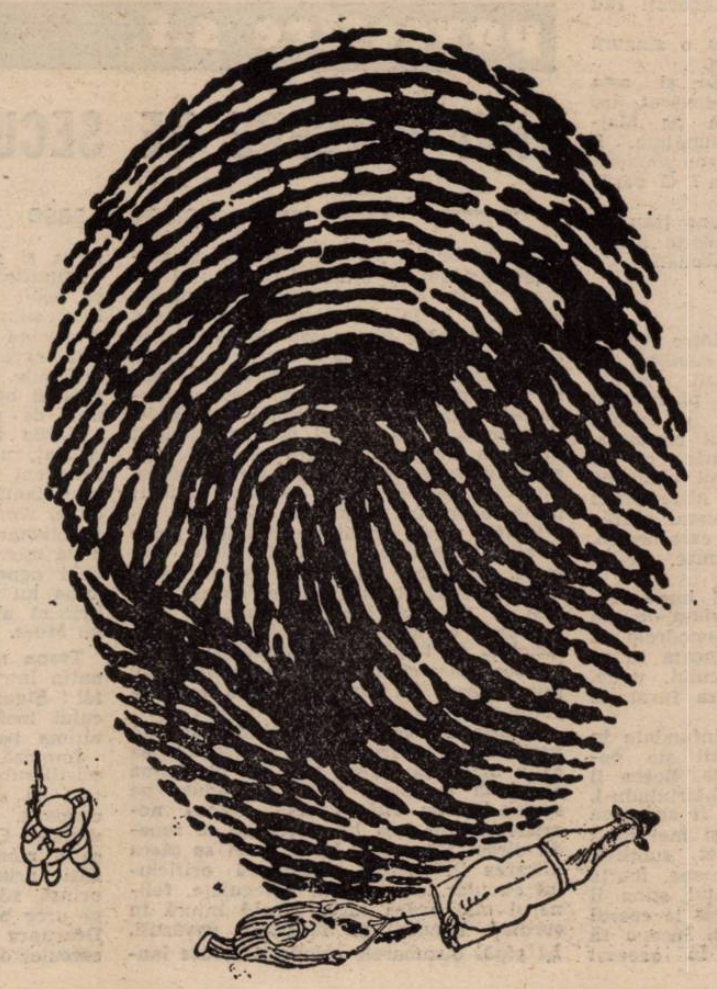

CITITE, AUZITE ŞI REPOVESTITE

MARTORUL

Cu ani în urmă, se spunea, mai în glumă, mai în serios, că biologul Cleve Backster vorbeşte cu plantele. Afirmaţia se menţine şi astăzi în preajma adevărului, deşi, în parte, misterul s-a destrămat.

Preocupat, la început, de probleme ale fiziologiei practice, savantul a vrut să constate gradul de saturaţie al unei plante. În acest scop, el a folosit galvanometrul aşa-numitului „detector de minciuni". Ei bine, acul înregistrator s-a mişcat dezordonat, sugerînd o stare emotivă a plantei.

Încurajat de rezultatele primelor cercetări, Backster şi-a supus „subiecţii" la teste mai complicate. Spre exemplu, ameninţînd o plantă cu focul, acul galvanometrului a depăşit, instantaneu, limita superioară a diagramei şi nu a revenit la normal, decît după ce pericolul a fost îndepărtat.

Într-una din zile, profesorul Backster observă dispariţia din laborator a unui instrument special care fusese amplasat lîngă o plantă extrem de sensibilă, pentru a-i indica starea de vegetaţie. Căută în toate unghere-le, dar fără rezultat. Atunci, luminat de o idee, se adresă „pacientei" : „Aparatul te ajuta să creşti. Tu eşti singurul martor în stare să-l arate pe făptaş". În dimineaţa următoare, cu aerul că procedează la o nouă experienţă, profesorul ceru studenţilor şi colaboratorilor săi să treacă prin faţa plantei. Acul galvanometrului rămase liniştit, dar la apariţia „inamicului", oscilă nervos. Backster îi făcu semn acestuia să se apropie:

— Planta e supărată pe dumneata. Nu uita să-i aduci, mîine, instrumentul înapoi.

— Dacă îmi permiteţi, îl aduc acum. Instrumentul e în camera de alături, închis în dulap. Am vrut să oblig planta să se descurce singură, explică făptaşul.

INDICIUL

Descinzînd la Paris, cu trenul, în interes de afaceri presante (avea de încasat niscaiva drepturi de autor, cu care intenţiona să-şi achite chiria, taxa de telefon, cu adiţionalele de rigoare, şi tutunul de pipă), Conan Doyle a chemat un taxi, indicînd şoferului adresa, împreună cu rugămintea — contra cost ! — de a-l duce cît mai repede la destinaţie, întrucît voia să prindă feribotul spre Londra în aceeaşi zi. Bineînţeles că, la capătul cursei, şoferul a primit un bacşiş gras, dovadă că pe malul Senei se perpetuează asemenea practici reprobabile, cărora satira şi umorul nu le-au venit de hac.

— Vă doresc succes, Mr. Doyle ! i s-a adresat şoferul, cordial, pipăind cu o mînă francii, iar cu cealaltă, pregătindu-se să demareze.

— Cum de m-aţi recunoscut ?! s-a mirat, brusc intrigat şi vizibil flatat, celebrul romancier.

— Foarte simplu, maestre, a răspuns taximetristul parizian. În ziarul „Le Matin" de azi am citit că plecaţi din Londra, iar după îmbrăcăminte, se vede de la o poştă că sînteţi englez.

— Semnalmente vagi şi inconsistente ! decretă scriitorul, cu rigoarea profesională a detectivului Sherlock Holmes.

— De asemenea, felul în care sînteţi tuns mi-a sugerat că, înainte de a chema taxiul, aţi trecut pe la frizerul din gară, amicul meu Bernard, un tip eminamente francez care poceşte pe toţi englezii ce nimeresc sub foarfeca lui, ca să răzbune înfrîngerea lui Napoleon la Waterloo.

— Indiciile sînt prea sumare, ca să poţi identifica o persoană anume ! ripostă Conan Doyle, iritat mai ales de povestea cu frizerul ranchiunos. Dumneata mi-ai citit cărţile, mi-ai văzut fotografia în ziare, m-ai ascultat la radio !

— Desigur, maestre, admise şoferul, însă toate acestea nu mi-ar fi fost de nici un folos dacă dumneavoastră nu aţi fi făcut imprudenţa să vă înscrieţi numele pe eticheta bagajelor...

EL. MANU

REVELION'90

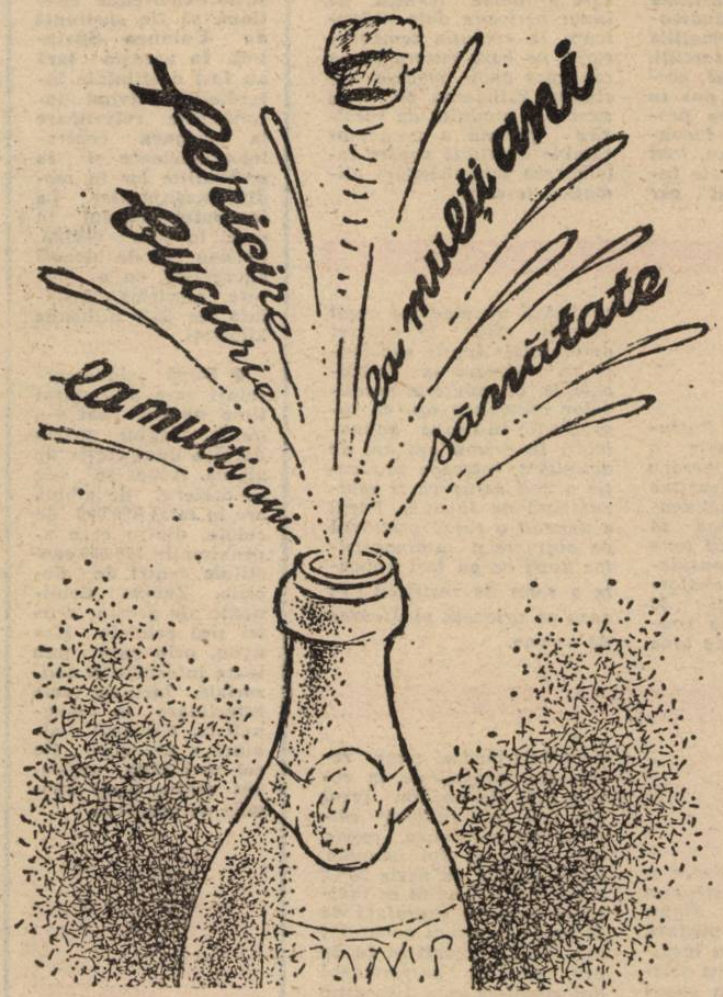

COSTICĂ I. CUCOȘ

BERTOLD BRECHT

INTRUSUL

Om inteligent și avizat, prof. Keuner s-a exprimat, în prezența unui larg auditoriu, împotriva violenței, apreciind-o ca pe o anomalie a codului genetic uman. De îndată, în sală s-a produs rumoare, cei prezenți au început să se foiască, stingheriți, în scaune, mulți ridicîndu-se și părăsind incinta. Rămas singur, prof. Keuner auzi un foșnet în spate și cînd întoarse capul, intrigat, ce-i fu dat să vadă ? Chiar Violența în persoană !

— Ce-ai spus ? întrebă aceasta.

— Că sînt de acord cu violența — răspunse el, precipitat.

Așa că Violența îl lăsă să plece.

În drum spre casă, cîțiva studenți și colaboratori apropiați i-au ținut calea, vrînd să afle cum stă prof. Keuner cu coloana vertebrală.

— N-o am ca să-mi fie ruptă ! a replicat acesta și, ca să se facă înțeles, povesti următoarea întîmplare :

În anii terorii hitleriste, la locuința dr. Egge, o autoritate științifică recunoscută care deprinsese obișnuința de a spune „Nu", a descins, într-o zi, un agent. Acesta prezentă un document emis de autorități, potrivit căruia, în orice casă ar fi intrat avea dreptul să ia tot ce poftește, iar bărbații din oraș trebuia să-i stea la dispoziție și să-i execute poruncile. În consecință, agentul se așeză la masă, ceru de mîncare, apoi se spălă pe dinți și se culcă în așternutul moale și călduros al dr. Egge. Înainte de a adormi, îl interogă :

— Ai să mă slujești ?

Făcîndu-se că nu aude, gazda îl acoperi cu pătura, goni mușțele care îl sîciiau pe intrus și îi veghe somnul. Ocupația aceasta îi luă șapte ani încheiați, dar în tot acest timp dr. Egge se feri să rostească vreun cuvînt. În al optulea an, sătul de atîta mîncare, de dormit și de poruncit, agentul se îmbolnăvi și muri. Dr. Egge îl băgă în sicriu, îl scoase din casă, apoi spălă patul, vărui pereții, aerisi încăperea și, răsuflînd ușurat, răspunse :

— Nu !

LUNTREA

Mergînd printr-o vale, prof. Keuner își simți, la un moment dat, picioarele în apă. Înțelese că valea pe care o străbătea este, de fapt, fundul mării și că se apropie fluxul. Se opri, deci, căută în preajmă o luntre și, în nădejdea că se va ivi una, așteptă. Curînd, șansa de a apărea luntrea se irosi. Atunci, prof. Keuner renunță la această speranță și se gîndi că, poate, apa va scădea. Dar apa crescu, în continuare, ajungîndu-i la gît. Forțat de împrejurare, prof. Keuner începu să înoate.

Și astfel își dădu seama că luntrea era chiar el.

Traducere și adaptare
de M. DUNĂREANU

NEBOIȘA ROSICI

RALIUL EPIGRAMIȘTILOR

IARNA

E anotimpu-n care
Găsesc bilet la mare

ION GRIGORE

MOȘ CRĂCIUN

Un moș ce-aduce tuturor cadouri,
Nevestelor poșete și mantouri,
Ghetuțe pruncilor — iar nouă-n dar,
Pantofii reparați de la cizmar.

ORĂȘELUL COPIILOR

Copiii, numai ochi la jucării,
Mămicile, cu ochii la copii,
Bunicii, ochi furiși către mămici,
Bunicile, cu ochii pe bunici.

GHEORGHE CHIRILĂ

PLĂCINTA

E desertul buclucaș
Împănat cu un răvaș,
Bun prilej odată-n an
Să ia umoriștii-un ban !

IULIAN TĂNĂSESCU

REVELIONUL

Un sinucigaș — sărmanul ! —
Despre revelion va spune
Că e noaptea-n care anul
Capăt zilelor își pune !

SORIN BEIU

ANUL NOU

Oricît l-aș proslăvi în rime
Și l-aș cînta de-acum în veci,
Nu e mai mult ca o sutime
A secolului XX !

MIRCEA IONESCU-QUINTUS

PE ASTA O ȘTIȚI ?

Revelație

Un bărbat mai în vîrstă se urcă în avion. Privește nedumerit în jur, apoi întreabă stewardesa :

— Nu împărțiți parașute ?

— Nu, de ce ?

— Pe transatlantic se împart întotdeauna centuri de siguranță !

— Aici nu sîntem pe mare.

— Hm, făcu pasagerul neîncrezător. Pînă acum, am crezut că sînt mai mulți oameni care nu știu să zboare, decît oameni care nu știu să înoate.

Consultație

— Doctore, pilulele pentru somn pe care mi le-ați dat sînt formidabile !

— Atunci, de ce ai mai venit la mine ?

— Ca să-mi dați niște pilule care să mă trezească.

La restaurant

— Ce-mi recomandați pentru cină ? întreabă un client.

— N-avem decît gulaș, răspunde ospătarul.

— Dar pe lista de bucate aveți o mulțime de feluri !

— Alea sînt trecute pentru a trezi pofta de mîncare !

Copii harnici

Mama se întoarce de la servici și îi întreabă pe copii :

— Cine a spălat farfuriile ?

— Eu, răspunde Peter.

— Și cine le-a șters ?

— Eu, răspunde Maria.

— Dar tu, Vladimir, ce-ai făcut ?

— Eu am strîns cioburile, mamă.

Pagini alcătuite de
MANOLE AUNEANU

LUCIAN BLAGA

ELANUL GÎNDULUI

- Numai mincluna e monolită, adevărul nu.
- Tehnica reprezintă fantezia realității.
- Viața respiră oxigen, talentul libertatea.
- Nimic nu închide drumul cercetărilor ca frica de erezie.
- Tăcerea e umbra cuvîntului.
- Știința este o știință a răspunsurilor. Filosofia este mai mult o știință a întrebărilor.
- Lacul oglindește stelele fiindcă vrea să fie cer.
- Limba este întîiul mare poem al unui popor.

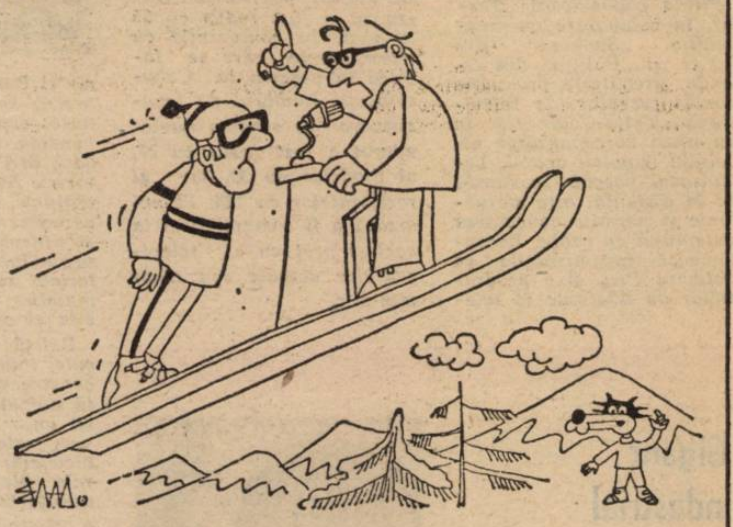

VLADO IOȚICI (Iugoslavia)

LA MULȚI ANI!

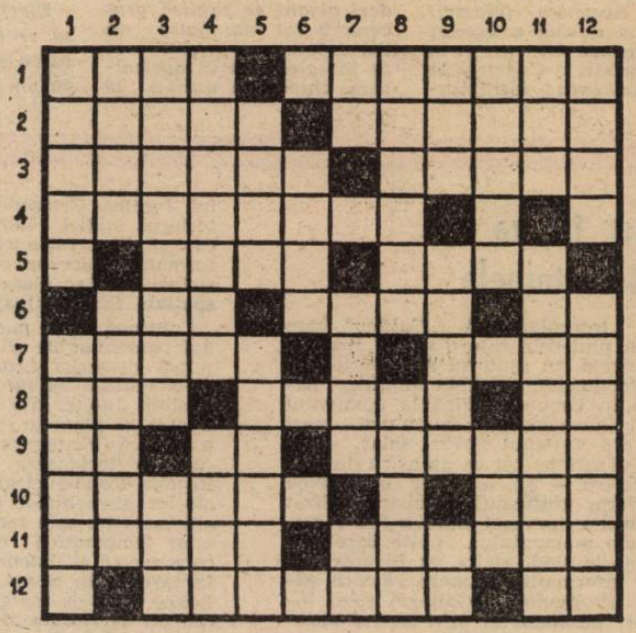

ORIZONTAL : **1) Centrul petrecerilor de revelion — Apogeul sărbătorilor de iarnă (pop.) 2) La mulți ani, noroc și voie bună ! — La plăcinte, înainte !... 3) Stă în capul mesei — Nelipsită din hora bucatelor 4) Momentul după sosirea invitaților 5) Accesoriul „Periniței" — De-o vîrstă 6) Cadou — În toiul petrecerii — În răcituri ! 7) Semnalul orelor la pendulă — Se aprinde ușor 8) Oțet la început — Urează colindătorii — Din temă ! 9) Griușor în 13 spice ! — Bețe — Accesoriu RTV 10) Cîntec, joc și voie bună — Cu mult grîu 11) Anul 1990 (fig.) — Popasul lui Moș Crăciun pentru împărțirea darurilor 12) Atmosfera din timpul petrecerii revelionului — Exprimă mulțumire.**

VERTICAL : **1) Acoperiți iarna cu nămeți — Cu avere 2) La un an odată — Obiceiuri strămoșești 3) O urare tuturor — La ieșirea din Putna ! 4) Pe unde a trecut „Pluguș**orul" **— Localitate brașoveană 5) Liric ardelean — La mijloc (pl.) 6) Mișcare vioaie (fig.) 7) Epocă (inv.) — Se încinge în toiul petrecerii — Alături de el 8) În bucătărie (art. pl.) — Cinstit 9) Magazin bucureștean — Îl produc și jocurile de artificii — În căciulă ! 10) Sezon plin de urări — Diminutiv feminin 11) Un moș încurcat ! — Din trei în trei ani (fem.) 12) Familie — Apare anual.**

GH. CĂTULESCU
București

DEZLEGAREA JOCULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

METEOROLOGICĂ

ORIZONTAL : Laponi — Sondă — Aristotel — Od — Vînt — Ninsori — Ocean — Pe — Bse — Ia — Șes — Coșar — S — U — Rouă — Ele — Iarna — M — Ora — Elan — R — Tiv — C — Rig — Raze — Age — Zăpadă — Stea — Senină — Vuiet — Vue — Grindină.

Nr. 52 (1680) din 30 decembrie 1989

ştiinţa pe meridianele lumii

Televizor performant

Firma cehoslovacă „Tesla", în colaborare cu companiile „Siemens" din R.F.G. şi „Philips" din Olanda, pregăteşte producţia noului receptor de televiziune „Tesla-Color 428" la un nivel corespunzător nivelului mondial actual. Televizorul posedă comandă de la distanţă, este stereofonic şi permite conectarea sistemului cu cablu. Recepţionează transmisiunile în sistemul PAL şi a programelor de teletexte (o telegazetă originală cu textele ultimelor ştiri afişate pe ecran). Siguranţa în funcţionare a aparatului a sporit de 2,5 ori, iar volumul de muncă pentru fabricarea sa a fost redus cu 35 la sută. În comparaţie cu televizoarele care se fabrică în prezent în Cehoslovacia, numărul de tranzistoare în schema noului aparat a fost redus cu 27, al diodelor cu 39, iar al rezistenţelor cu 124. El urmează a fi comercializat la acelaşi preţ cu al televizoarelor actuale sau chiar mai mic.

Gigant industrial

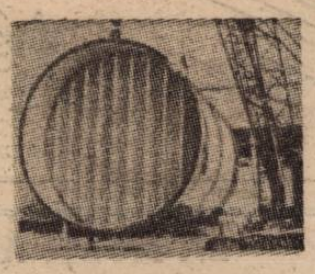

În fotografia alăturată este prezentat cel mai mare „scruber" (turn de spălare) din lume. El a fost realizat pentru una din cele mai mari fabrici de îngrăşăminte minerale construită în oraşul Acapulco (Mexic). Producţia anuală a acestei fabrici atinge 600 mii tone îngrăşăminte. Construcţia unor asemenea întreprinderi gigant se explică prin cererea tot mai mare de îngrăşăminte minerale care se înregistrează în agricultură. Numai în ultimii 10 ani, cantităţile de îngrăşăminte minerale folosite în lume au crescut de două ori.

501,4 km parcurşi cu 9,747 litri de benzină

Recordul de economicitate este deţinut în prezent de către automobilul „Vesta", fabricat de către firma franceză „Renault". El a parcurs distanţa dintre Paris şi Bordeaux (501,4 kilometri) în 4 ore şi 58 minute, consumînd 9,747 litri benzină, adică mai puţin de 2 litri la o sută de kilometri. Acest record a fost obţinut datorită formei aerodinamice a caroseriei şi utilizării în construcţia vehiculului a unor noi materiale superuşoare : aliaje metalice, materiale compozite şi ceramică.

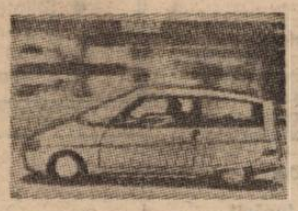

Există şi alte autovehicule, mai economice, însă construcţia lor este realizată numai în scopul obţinerii unor recorduri de consum : ele au trei roţi de bicicletă, motor de motoretă, viteză redusă, iar conducătorul stă culcat pentru a diminua rezistenţa aerului.

Oceanele se încălzesc

Efectul de seră va începe să se manifeste ? Aşa s-ar părea mai ales ţinînd seama de unele constatări, printre care se numără şi cele aparţinînd unui cercetător american (A.E. Strong) care a evidenţiat încălzirea globală a oceanelor într-o măsură neaşteptată. Desigur, fenomenul, la nivel planetar, fusese deja semnalat, pe baza datelor furnizate de echipaje maritime sau alte surse asemănătoare, dar acum informaţiile sînt obţinute prin sateliţi. În perioada 1982—1988, cercetătorul amintit a pus în evidenţă o încălzire progresivă a mediului înconjurător cu 0,1°C pe an, fapt deloc neglijabil. Datele înregistrate prin satelit par a avea numeroase avantaje, deşi, din păcate, pînă în prezent nu există totuşi nici un sistem independent de măsurare a temperaturii, care să facă verificarea extrem de riguroasă. O idee aflată în studiu este folosirea unor geamanduri fixe care ar putea furniza pe lungi perioade date referitoare la evoluţia temperaturii, pe baza cărora să se realizeze apoi modele de studiu. Estimarea cît mai exactă a gradului de încălzire globală a oceanelor rămîne esenţială pentru înţelegerea schimbărilor climatice terestre.

Aminoacizi din... păr

În oraşul indian Puttucherry se construieşte o uzină destinată prelucrării părului. Aceasta aparţine unei întreprinderi indiano-japoneze care urmează să prelucreze anual 1 200 tone de materie primă considerată inutilizabilă, transformînd-o în aminoacizi : 80 tone cisteină, 24 tone tirozină şi peste o mie de tone conţinînd un amestec uscat format din 19 diverşi aminoacizi. Aceste substanţe se utilizează în farmacologie, în industria produselor cosmetice sau ca ingrediente în hrana animalelor. În primii opt ani de activitate, întreaga producţie a noii uzine va fi achiziţionată de Japonia. Părul a devenit o sursă preţioasă de obţinere a aminoacizilor după ce au fost aplicate o serie de restricţii în ceea ce priveşte vînătoarea de balene.

Covor electronic

Un inventator japonez a avut ideea de a construi un covor „electronic". Sigur, perne electrice, pleduri, saltele şi plăpumi cu încălzire electrică sînt ceva obişnuit, dar covorul în cauză are o particularitate. Anume aceea că el poate fi branşat atît la reţeaua de distribuţie electrică, cît şi la o baterie anume construită. Sînt suficienţi 12 volţi şi în încăpere este transmisă energie calorică, prin intermediul unor rezistenţe încorporate în covorul de tip persan, ţesut din fire care radiază căldura. Un asemenea covor, cum este cel din imagine, poate încălzi, la peste 20°C, o cameră obişnuită ca înălţime, avînd o suprafaţă de 20 mp. Consumul covorului este de 3 kilowaţi în 24 de ore, această performanţă datorîndu-se unui dispozitiv electronic ingenios. Invenţia a fost preluată de firma „Matsushita Electric Industrial Co. Ltd.", care a amenajat o fabrică specială pentru fabricarea noului produs.

Jupiter îşi va dezvălui tainele

Staţia interplanetară „Galileo" care poartă în pintecele sale o sondă spaţială ce va cerceta, cu ajutorul aparaturii sale ultraperfecţionate, planeta Jupiter, navighează în Univers. Pînă la momentul ajungerii în vecinătatea celei mai mari planete din sistemul nostru solar, care poate fi văzută pe cer ca un astru de mărimea stelară — 2,5, moment ce va avea loc, conform graficului de zbor, realizat cu ajutorul celor mai desăvîrşite calculatoare ale momentului, peste şase ani, în decembrie 1995, staţia va furniza numeroase informaţii, de mare valoare ştiinţifică. Programul „Galileo" este, într-adevăr, fascinant şi prin zborul spectaculos al staţiei prin Univers.

Sonda orbitală şi de aterizare a navei cosmice „Galileo" va transmite date experţilor nu numai din Statele Unite ci şi din alte ţări. Este o dovadă că preţioasele date ce vor fi obţinute despre natura planetei Jupiter urmează a fi puse în slujba ştiinţei, a umanităţii, şi nicidecum tezaurizate în folosul unei singure naţiuni. Aparatura sondei va fi în măsură să surprindă imagini inedite şi detalii ale satelitului vulcanic Io, al planetei gigant. Se apreciază că preţioase informaţii vor fi furnizate cu privire la erupţiile ce au loc deasupra suprafeţei lui Io, satelit cu diametru de 3 550 km, descoperit de Galilei cu 379 de ani în urmă. Este vorba de erupţiile de tip gheizer prin care se aruncă jeturi de sulf şi bioxid pînă la o distanţă de 300 km. Investigaţiile la faţa locului pe Jupiter se vor face cu ajutorul celor mai sofisticate camere de luat vederi. Se va recurge şi la serviciile spectrometrelor cu infraroşii, de un tip nou. Cu ajutorul acestora se va putea alcătui o hartă a sateliţilor lui Jupiter, cu o rezoluţie de 20 pînă la 1000 de ori mai bună decît performanţele obţinute de aparatura aflată la bordul sondelor interplanetare „Voyager" ; în urmă cu 10 ani, „Voyager" a zburat în apropierea lui Jupiter. Computerul implantat în interiorul staţiei interplanetare „Galileo" este şi el o creaţie tehnică fantastică. Performanţele acestui computer întrec orice sistem similar plasat pe celelalte nave spaţiale fără echipaj lansate în Cosmos.

Continuă să se pună întrebarea, în rîndul oamenilor de ştiinţă, dacă Jupiter ar putea declanşa fuziunea nucleară. S-a emis ipoteza că un atare fenomen ar fi posibil. Jupiter are însă o compoziţie ca o stea şi planeta este prea mică pentru a genera temperaturi suficient de mari care să declanşeze fuziunea nucleară. Reacţia termonucleară (de fuziune a nucleelor elementelor uşoare, produsă sau amorsată pe cale termică, prin realizarea unor temperaturi mari) pe principalul corp ceresc al sistemului nostru solar este fantastică. În Soare, mai bine de 4 milioane tone de materie se pierde (sau se cîştigă) în fiecare secundă, sub formă de energie pură. Concomitent (pe parcursul tot al unei secunde, bineînţeles), aproape 600 milioane tone de hidrogen intră în fuziune pentru a forma 596 milioane tone de heliu. Există şi opinia, împărtăşită de mai mulţi savanţi că, iniţial, Soarele şi Jupiter au debutat ca parteneri neegali într-un sistem stelar binar. Un indiciu care ar pleda în favoarea acestei ipoteze ar fi, sublinia Torrance Johnson, prestigios om de ştiinţă american, care şi-a adus contribuţia sa la punerea pe rol a proiectului „Galileo", că Jupiter are o masă mai mare decît celelalte planete la un loc. În comparaţie cu cea a Terrei, masa lui Jupiter este mai mare de circa 320 de ori.

Sînt, firească, presupuneri deocamdată. Numai cercetările ştiinţifice ne vor putea dovedi dacă ipotezele se vor confirma sau, dimpotrivă, infirma cu privire la planeta Jupiter. Dar se poate anticipa că pentru întreaga omenire, care se pregăteşte să păşească, nu peste multă vreme, pragul unui nou mileniu, investigarea fenomenelor ce au loc în oceanul cosmic, fantastica lume care ne înconjoară în spaţiu şi timp, va fi extrem de benefică pentru civilizaţia umană.

D. FILIP

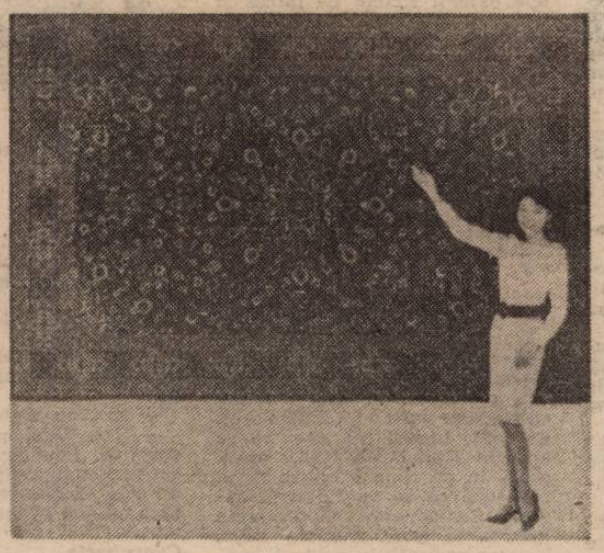

Din redacţia revistei „Magazin" fac parte: MANOLE AUNEANU, ECATERINA BĂTRÎNEANU, GHEORGHE BRĂTESCU, TEODORA BUJOR-PANAITESCU, MELANIA CONSTANTINIU-CHIRIACESCU, SPIRU COSTEA, GEORGE CUŞNARENCU, DOREL DORIAN, DUMITRU FILIP, MARIAN GRIGORE, ADRIAN HOAJĂ, ELENA ILIE, PAUL IOAN, DUMITRU MATEUŢĂ, DORIN MĂRAN, AURORA POPESCU, MIRELA ROZNOVEANU, ILIE STAN, IRINA STOICA, ALEX. ŞTEFĂNESCU, ION ŢUGUI, ULY VĂLUREANU.

Redacţia mulţumeşte pentru sprijinul plin de căldură şi devotament dat de lucrătorii COMBINATULUI POLIGRAFIC BUCUREŞTI.

telex

● Ideea creării unui regim internaţional de dezvoltare în deplină securitate a energiei nucleare, pentru colaborare tehnică, schimb de informaţii şi de experienţă continuă să fie susţinută de Uniunea Sovietică. În această ţară au fost desfiinţate interdicţiile privind informaţiile referitoare la acţiunea centralelor nucleare şi la emanaţiile lor în mediul înconjurător. La începutul anului în curs, în ţara vecină, existau 47 de blocuri energetice, cu o putere electrică instalată de 35,4 milioane kilowaţi.

● După asidue cercetări care au durat timp de şase ani s-a putut alcătui prima hartă a unui creier de albină. Acum se ştie că creierul de albină are în total 850 000 de celule, dintre care aproximativ 320 000 constituie centri de decizie. Zonele dominante ale acestor centri sînt celulele Kenyon, prin care trec toate informaţiile senzoriale, inclusiv cele referitoare la magnetism. Creierul albinei a ajuns să fie cel mai bine cunoscut dintre toate speciile de animale.

● Un microscop ultraperfecţionat a fost realizat în S.U.A. El permite atît identificarea atomilor situaţi la suprafaţa eşantionului de analizat, cît şi cunoaşterea naturii elementelor cu care aceştia sînt legaţi. O atare metodă se bazează pe o tehnică clasică — spectroscopia, al cărui principiu constă în măsurarea fluxului de electroni emis de o substanţă care a fost iradiată cu un fascicul de raze X. Originalitatea respectivei metode rezidă în capacitatea de a identifica simultan atomul iradiat şi elementele care constituie anturajul său apropiat.

● În Italia s-a elaborat un proiect de instalaţie de cuve pentru gunoiul urban, dotată cu un sistem de colectare a biogazului cu ajutorul unor geomembrane din polietilenă impermeabilă la apă şi gaze. Aceste geomembrane se pun pe partea inferioară a cuvei deasupra drenajului. În cuve, biogazul începe să se formeze după aproape un an de la umplerea lor. Randamentul lor este de 250 m^3 de biogaz pe oră. Această cantitate de biogaz este suficientă pentru asigurarea energiei electrice a unui oraş cu o populaţie de 100 000 de locuitori.

magazin

Redacţia şi administraţia : Bucureşti, telefon 17 60 10. Oficiul poştal 33. Căsuţa poştală 4 108. Tiparul : Combinatul poligrafic Bucureşti — Cititorii din străinătate se pot abona prin ROMPRESFILATELIA — Sectorul export-import presă P.O. Box 12—201, telex 10 376 prsfir Bucureşti, Calea Griviţei nr. 64—66. Abonamentele la revista „Magazin" se fac prin oficiile şi agenţiile P.T.T.R., difuzorii din întreprinderi şi instituţii, index : 40 240

Biblioteca Judeţeană MUREŞ